

DRŽAVNO TOČILSTVO V LJUBLJANI

Beč 20. XII. 1934

_____ kraj, _____ prilog.

Poštnina plačana v gotovini.

PRIJATELJ

LETO IX. • JANUAR • 1935.

Priložene so knjige: Pierre Louys: Žena in možicej, Aleksander Dumas: Črni tulipan, in Gospodinski koledar

ŠTEV.

1

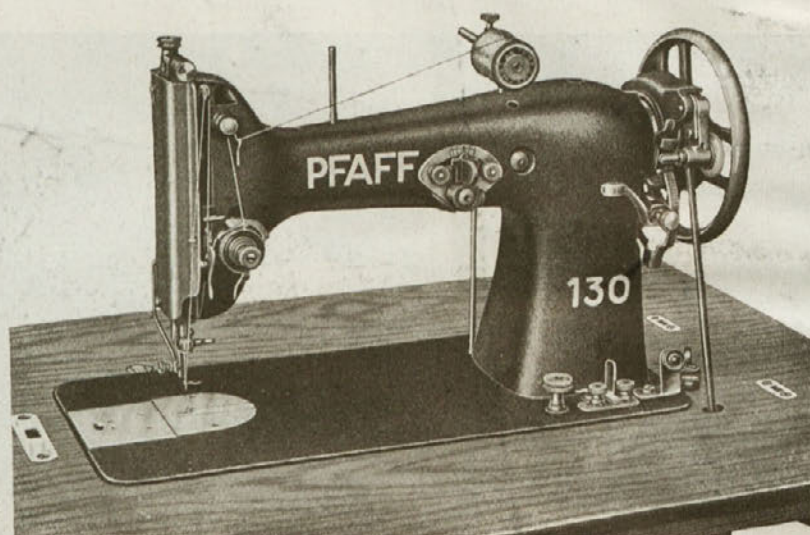
PFAFF

BRZOŠIVALNI STROJ

KI ŠIVA RAVNO, ENTLA,
AŽURIRA, DELA GUMBNICE,
MONOGRAMA, ŠIVA GUM-
BE ITD., BREZ VSAKIH APA-
RATOV, JE ŽE DAVNO PRI-
ČAKOVANI IDEAL SLEHERNE

ŠIVILJE, KOT
PRIDNE GOSPODINJE.

DOBITE GA LAHKO NA
OBROKE PRI VELETVRDKI

IGN.VOK

LJUBLJANA

TAVČARJEVA ULICA 7

TELEFON 26-87

CELJE • KRANJ • NOVO MESTO

PIŠITE PO PROSPEKT

II
45784

Dandanašnja
žena se ne
sme nikdar
razburjati .

Da si ohranite dobre živce, pijte samo izborno

dr. Pirčevo sladno kavo.

Dr. Pirčeva sladna kava je odličnega okusa
in jo vsaka gospodinja rada pohvali.

Dr. Pirčeva sladna kava je priznana
redilna in zdrava družinska kava.

Dr. Pirčeva sladna kava je domači slovenski izdelek.

Zavračajte tuje izdelke in zahtevajte samo naš
tukajšnji izdelek, ***dr. Pirčevo sladno
kavo***, ker pobijate s tem brezposelnost.

030028623

Vsak
kdor bo kupil pri nas v
jubilejnem letu **1935.**
bo dobro pogodil,

100 LET OBSTOJA!
MANUFAKTURNA VELETRGOVINA

F. KS.

Solivan

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24.
USTANOVljENO 1835.

Zakaj se le oni drugi tako od srca ne smeje?

Morda se mu godi kakor toliko drugim. Šele ko mu je grozila resna nevarnost za zdravje njegovih zob, je spoznal veliki pomen pravilne zobne nege. Bodite Vi modrejši: pazite na svoje zobe, obvarujte jih pred njih najhujšim sovražnikom: zobnim kamnom, ki more povzročiti, da izgubite celo najbolj zdrave zobe. Uporabljajte trajno Sargov Kalodont!

Pri nas vsebuje samo Sargov Kalodont sulforicinov oleat po Dru. Bräunlichu, ki tako uspešno deluje proti zobnemu kamnu. On odpravi polagoma zobni kamen in ne pusti, da bi se napravil drug.

Veselite nad čistimi, zdravimi zobmi si ohranite, ako uporabljate za čiščenje

Pravilna zobna nega je tale:
po 2x na leto k zobnemu zdravniku
na pregled,
po 2x na dan Sargov Kalodont

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

Za smeh

Kam naj meri.

Janez je prišel na velesesejem. Vse si je že ogledal in zdaj je prišel še na zabavišče, kjer so streljali na pisane podobe. Streljanje Janeza prav za prav ni zanimalo, saj še nikoli ni imel puške v rokah, vseh pa mu je bila gospodična, ki je nabijala puške. In prav zaradi nje je vzel puško v roko in s težkim srcem odrinil dva dinarja za tri strele.

«Zdaj mi pa še povejte, gospodična, kako gre ta reč», je dejal.

«Pomerite kamor hočete, in kar boste zadeli, lahko vzamete s seboj.»

«Je že dobro, gospodična. Razumem. Samo povejte, kam naj vas zadenem, da vas ne bo bolelo.»

Smola.

«Ko sem davi prišel v svojo pisarno, sem videl, da so jo ponoči obiskali vlomilci. Vse je bilo razmetano, vse prebrskano... Jutri bo že v listih.»

«Ali so ti kaj odnesli?»

«A, tisto ne, ker je bila blagajna prazna.»

«Potem pa ni nič hudega.»

«O, hudo je, hudo.» Ženi sem namreč rekel, da sem delal vso noč v pisarni.»

Dragocenost.

«Kakor sem slišal, je vaš blagajnik včeraj pobegnil. Ali je kaj vzel s seboj?»

«Da... moja žena...»

«Mislim sem, če je vzel kakšno dragocenost!»

Strašne sanje.

«Zakaj ste pa tako žalostni, gospod Samuel? Kaj se je pa zgodilo?»

«Ah, strašne sanje sem imel. Sanjalo se mi je, da sem sedel v čolnu in se vozil po reki. Izenada pa se je pripeljal čoln do visokega slapa. Čolna nisem mogel ustaviti, iz njega skočiti se pa tudi nisem upal! Tok me je odnesel s seboj in samo po naključju sem se spretno prepeljal čez slap. Toda čoln je bil skoraj poln vode, jaz pa ves moker, in zdaj si moram kupiti novo posteljno perilo.»

Oče in sin.

Oče prodaja tele. Mesar ga otipuje, ogleduje, meri. Janezek ga pozorno opazuje in vpraša potem očeta:

«Oče, kaj pa dela ta možak?»

«Ti, tepček, ti», odvrne oče. «Mesar preizkuša, ali je tele dobro, da ga bo kupil!»

Drugi dan reče Janezek očetu:

«Oče, mamu bomo izgubili?»

«Ti, tepček, ti», se zasmije oče, «kako pa ti je to prišlo na misel?»

Pa odvrne Janezek:

«Pismoša jo bo kupil!»

HOUBIGANT

ZVEST SVOJIM TRADICIJAM...

... vzdržuje nedotaknjeno visoko kakovost vseh svojih kreacij.

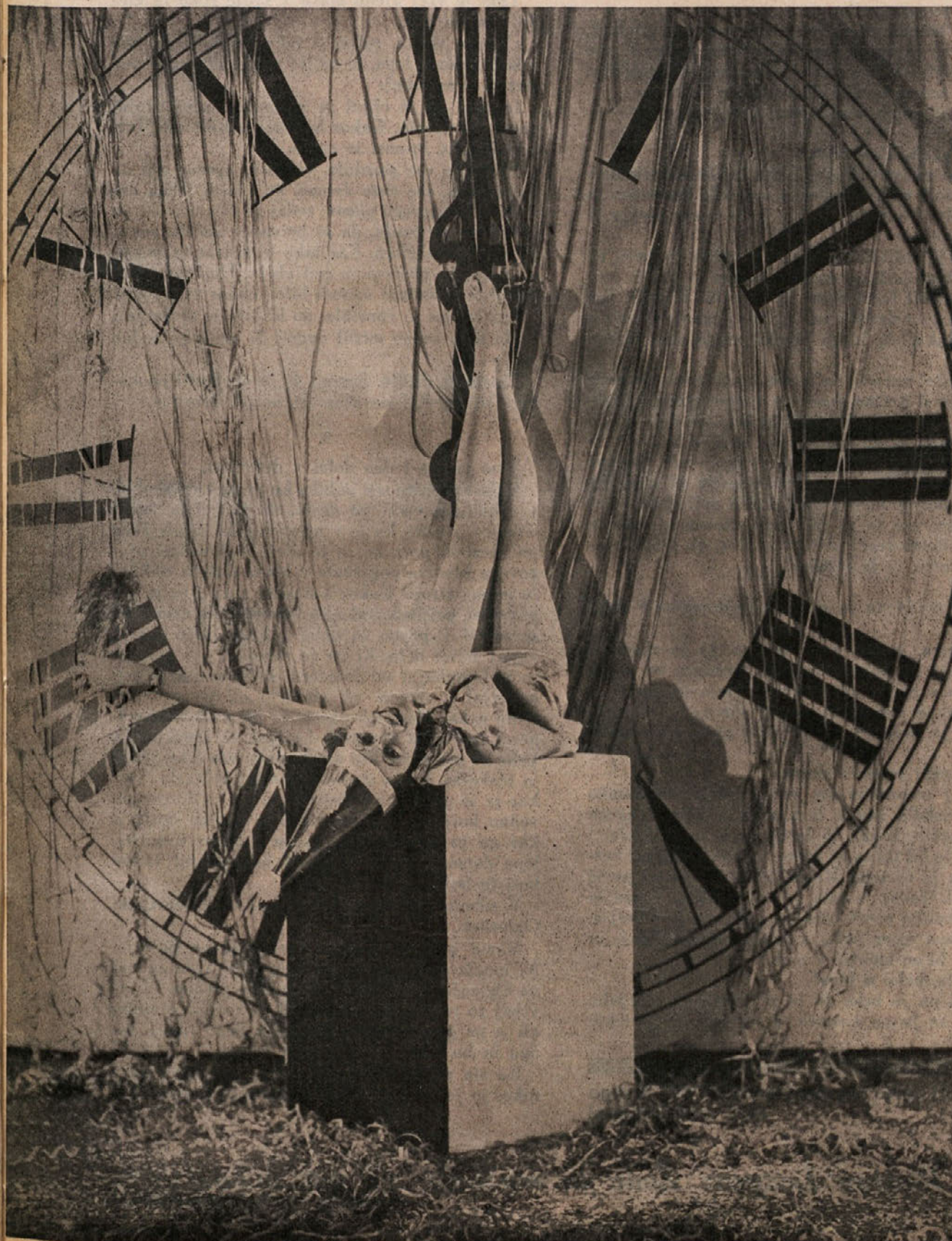
Zato HOUBIGANT nikakor ne dovoli, da bi se njegovo blago izdelovalo drugje kakor v FRANCIJI, pod nadzorstvom in osebno vsakdanjo kontrolo stvaritelja.

Skrbna izbira sirovin, preiskovanje prvovrstnega čistega alkohola, destilacija cvetnih esenc, presevanje pudra, polnitev stekleničk itd. ... vsa ta dela se opravljajo v vzornih laboratorijih v NEUILLY-sur-SEINE blizu PARIZA.

PROIZVODI HOUBIGANT, KI VAM JIH DOBAVLJA VAS REDNI DOBAVITELJ, SO POTEMTAKEM PRAV ISTI, KAKOR BI JIH DOBIVALI V PARIZU.

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA REVIJA ŠTEVILKA 1 JANUAR LETO IX

Vsem naročnikom
in čitateljem
srečno novo leto!

ANTON INGOLIČ:

Mlada leta

(Nadaljevanje.)

«Sto frankov.»

«Nimam več toliko. Na, kolikor imam.»

In dal ji je denarnico. Do zadnjega centima mu jo je izpraznila.

«Niti osemdeset ni, pa naj bo, ker si študent. No, sedaj pa ne glej več tako hudo, kakor bi me hotel ubiti. Če boš dobre volje, boš zadovoljen z menoj, kakor še nisi bil z nobeno žensko.»

«Jaz še sploh nisem imel ženske.»

«Lažeš.»

«Ne lažem. Ti si prva.»

«To je pa lepo, dragec. Tega še nisem doživela.»

Pobožala ga je, se slekla, mu dala bonbonov in mu sedla v naročje. Potem je še njega slekla in si ga vzela.

Tine je vzdignil glavo: nad njim je pela sinička, tam dalje je žvižgal škorec in preko vasi se je oglasil farni zvon, ki je vabil k maši. Vse telo ga je zbolelo od gnusa, pognal se je po sadovnjaku, da bi se otresel studa nad samim seboj.

Ni mogel verjeti, da je vse to on storil, da se je vse to pred dvema dnevi z njim zgodilo. Medtem pa so doma peli obličji in žage, po delavnicah in dvorišču je bil razlit vonj po lesu in kleju in tam onkraj njihovega vrta so ga čakale Martine otroške oči, njene ustnice, ki se jih je pred desetimi meseci komaj upal rahlo poljubiti.

Ne, ne, vse to je bil samo grozen in gnusen sen, tu doma sredi obličev in žag, ob pesmi njegove Marte, tu je resnica!

Proti poldnevu je stopil k Lužarjevim v trgovino.

Lužarica, velika, suha ženska, ga je obsula z vprašanji in ljubeznivostmi, nazadnje pa ga je odvedla v jedilnico in se nasmejala ob vratih:

«Marta še nič ne ve, da ste doma.»

Tine je vzdrhtel, ko je slišal pred vrati njene korake.

Na pragu je stala Marta.

Nekaj trenutkov sta vse pozabila. Brezumno sta pritiskala lice k licu, gladila drug drugega po ramenih, rokah in laseh in se poljubljala.

Tine je bil pijan od njene lepote. Ni mogel verjeti, da je to tista Marta, ki jo je jeseni prvič poljubil. Tedaj je bila še vsa otroška, v lice in telo nekoliko preveč debela, sedaj pa je vitkejša, obraz ima sicer poln, a lepši, bolj deklinski, in oči, da bi se izgubil v njih.

«Marta, kako si lepa!»

Marti pa je bilo, da bi se jokala in smejala. Držala se je na nasmeh, a po licih so ji tekale

solze. Tako srečna je bila in skrivala je svoje oči, da bi Tine ne videl vse sreče, ki je v njej sedaj, ko ima spet Tineta in ko ve, da jo ima rad.

«Tine, da si le prišel», je ponavljala.

Čez dolgo časa sta sedla na zofo in se držala za roke. Hotela sta govoriti, si povedati, kar se je bilo zgodilo v tem dolgem času, toda nista spravila besede iz sebe; samo objemala sta se in iznova poljubljala.

Tine je vzel njeno glavo v svoje roke in gledal v njene oči:

«Marta, Marta, zakaj si tako lepa! O, da sem vedel, kako si lepa, bi ne bil mogel niti en mesec strpeti brez tebe!»

In spet jo je objel in ni mogel ločiti svojih ustnic od njenih. Kakor bi srkal iz njih vso Martino lepoto, jasnost in srečo.

Marta je vse pozabila, vse tiste grozne dni na Oglenškaku, vse tiste dvome, ko včasih teden dni ni bilo Tinetovega pisma; sedaj je bila neizmerno srečna in je čutila, da se bo zanjo začelo nekaj novega, čudovitega. Kar tako bi sedela tu in pustila, da jo objema in poljublja. Da, kar tako! Saj ji je te zadnje mesece bilo vendar tako hudo.

Čez čas ga je vprašala, da bi bila še srečnejša:

«In ti si vedno mislil name? Si me imel vedno rad?»

Tineta je dušilo. Spustil se je ob Marti na kolena in zajokal na glas. Ni mogel drugače.

5.

Tine je ves teden delal v delavnici.

Kako čudovito mu je bilo, ko je spet držal oblič v rokah, ga vodil po deski, da je pel in metal oblance iz sebe, ko je v njegovi roki drsela žaga po začrtani poti, ko se je dleto pod udarci njegovega kladiiva pogrezalo v les in dolblo, dolblo! In potem stroji! Kakor s starimi znanci se je pogovarjal, prisluškoval njih brnenju, jih ustavljal, spravljaj v pogon in delal z njimi. Oče mu je vselej našel delo, ki ga je veselilo. Ob večerih se je izprehajal po domačem sadovnjaku, se pogovarjal z očetom ali materjo ali pa prebiral tistih nekaj Martinih pisem, ki jih je nevede prinesel iz Pariza v raznih knjigah in zvezkih. O, kako so mu pela! Vse mu je bilo, ves dom, polja in travniki, les in stroji, in najlepše Marta. Vse, kar je še pred dnevi doživel, se mu je dozdevalo vedno bolj kakor fantastične in mučne sanje, a kar ga je obkoljevalo, kakor mehka, resnična, lepa domača pesem, ki se ji je predajal vedno bolj in bolj.

V soboto popoldne se je odpeljal k Marti na Oglenšak.

Marta je prišla mnogo prezgodaj na postajo. Ni mogla dočakati, da ga spet vidi. Tam zgoraj na Oglenškaku je bilo ta teden tako grozno. Upravitelj jo je venomer zalezoval, ji govoril osladno ali ji pa grozil. Hvala Bogu, da je to zadnji teden in bo potem dva meseca doma!

Ko sta prišla s Tinetom iz Tihone med travnike, jo je Tine objel okoli pasu in ji govoril o

Novi naročniki lahko brezplačno dobe odtis prvega dela tega romana!

6

Roman Pierrea Louysa: Žena in možicelj ni za mladino.

vsem, kar je zadnje dni prišlo vanj. Marta se je izgubljala v njegovih besedah. Še nikoli ji ni bila pot na Oglenšak tako lepa! Navadno je bila zanjo grozna in dolga. Sedaj pa tako opojna in kratka. Sama ni vedela, kdaj sta se povzpela na hrib med gozdove, kdaj se je Tine sklonil k njej in jo poljubil, potem pa spet pel o svoji ljubezni. Kaj vse je tudi ona čutila, toda ni mogla povedati. Če je poskusila, so ji prišle solze v oči in ji je beseda zamrla v grlu.

Šele pozno zvečer, ko je upravitelj odšel, sta ostala Tine in Marta sama v gostilniški sobi, ki je ležala tik Martine. Tine ji je prigovarjal, naj odideta rajši v njeno sobo, kjer bosta vsaj za nekaj časa popolnoma sama. Potem se on vrne sem, kjer bo spal na tistile postelji ob onih vratih, ki vodijo v sosednjo sobo. Marti pa je bilo vedno težje, najrajši bi kar vso noč sedela tu, da bi Tine ne zvedel, da je tam za onimi vrati njena soba. Nazadnje se je vendar dvignila, šla k vratom ob postelji, vzela ključ iz torbice, jih odklenila in dejala tiho:

«Tu je moja soba.»

Tine je prepadel obstal na pragu:

«Tu? Že vse leto?»

«Da, že vse leto.»

«Tik gostilniške sobe? To je vendar nemogoče! Pisala si mi, da stanuješ v gostilni, toda jaz sem mislil, da ločeno od gostilniških sob.»

Marta se ga je oklenila in ga odvedla v sobo:

«Nisem se ti upala povedati. Ti bi se bil preveč vznemirjal. Saj se mi ni zgodilo nikoli nič hudega, dasi je bilo grozno.»

«Povej mi sedaj vse, kar si zamolčavala v svojih pismih.»

In Marta mu je povedala.

Izprva samo kakšno malenkost tu ali tam. Potem pa vse. Bilo ji je, da je morala izpovedati ves strah in vso grozo, ki jo je doživela sredi teh hribov.

Tine je poslušal. V prsih ga je dušilo.

Oh, kako pa je on živel medtem, posebno zadnje mesece! Ali ni dolžan, da ji sedaj tudi on pove vse, vse o Dori in tisti blondinki? — Ne, ne, tega sedaj še ne more! Marti bi bilo preveč hudo. Toda povedal ji bo, mora ji povedati. A drugič! Sedaj je še tako otroško lepa, da bi umrla od žalosti.

In govoril ji je o brezmejnem hrepenenju, ki ga je bil poln prve mesece, o nočeh, ko je šele proti jutru zatisnil oči, o dnevih, ko je begal po pariških ulicah in iskal Marte, ki je bila tako daleč. O, kako si je tedaj želel njenih pogledov, njenih besed in poljubov!

Tine je govoril, toda Martina lepota ga je vedno bolj omamljala. Postajalo mu je tako toplo in opojno. Utihnil je, se oklenil Marte in iskal njenih ustnic.

Tudi Marta je obmolnila od sreče in od nečesa neznanega, ki jo je omamljalo, gredo in ji napravljalo vsak Tinetov poljub tako opojno sladek, da je kar vzdrtela.

O, toliko sladkosti še ni užila niti v sanjah!

Tine jo je privijal k sebi kakor nekaj, kar je bil že skoraj izgubil in je sedaj spet našel. Ni se mogel nagledati njene lepote, njenih zardelih lic in bleščečih oči, ni mogel vsrkati z enim poljubom vse sladkosti in opojnosti njenih razgretih ustnic. Še in še jo je moral poljubljati, čutiti ob sebi njena mehka lica. Kakor od nekod daleč je slišal Martin glas, ki mu je prigovarjal, naj gre spat. A on jo je prosil, naj bo še pri njej, saj v sosednjo sobo bo že prišel! Čudovito, tako blizu si bosta čez noč!

Marti je bilo za trenutek, da ni nič več jasno vedela, samo Tinetove ustnice je čutila na svojih in se izgubljala v opojnost.

Nenadoma pa se je zgrozila, sama ni vedela pred čim, le čutila je, da mora od Tineta. Prosila ga je, naj odide. Toda Tine je ni izpustil iz objema, še tesneje jo je privil k sebi in začel govoriti. O, kako čudovito je govoril! Najrajši bi bila zaprla oči in ga poslušala, poslušala, ko bi se ne bala tistega neznanega, groznega. Prijela je za Tinetove roke, ki so se oklepale njene glave — kako sladko jo je izpreletelo — in jih skušala potegniti narazen, da bi se rešila pred Tinetovim vročim pogledom. A tedaj si jo je Tine vzel v naročje, da ji je glava počivala na njegovi rami in so jo njegove roke še tesneje privijale k njemu.

Ah, sedaj pač ne bo mogla uiti iz te sladkosti, ne bo se mogla več ubraniti Tinetovih poljubov, toplih in dolgih, da ji zastaja srce. Saj ne ve več, kje je. Ali je dan ali noč. Ali resnica ali sen.

Tudi Tine ni več vedel, kaj govori. Besede so same kipele iz njega in se zlivale v opojnost, ki ga je obdajala.

Nenadoma pa se je Marta izvila iz njegovega objema in planila k mizi. Njene oči so bile polne groze in strahu, roke je krčila kakor v obupu in glas ji je bil potrtn:

«Ne, ne, Tine! Pojdi... pusti me! Bojim se... bojim se te tvoje ljubezni... Tine, prosim te, pojdi! Jutri se bova spet videla... Jutri, Tine... Imam te rada, a sedaj pojdi, Tine!»

Tine je stopil proti nji, a Marta se je umaknila k oknu, v njenih očeh je bilo še več groze, obraz se ji je spačil in drhtel, Tine je pa še vedno čutil njeno toplo telo ob sebi. Da, šele nocoj ga je občutil, dosedaj ga ni videl. Šele nocoj vidi pod njeno belo obleko lepe okrogle prsi.

Toda od nekod je segal vanj njen preseči glas, od nekod so ga gledale v strahu in grozi drhteče oči.

«Tine, prosim te, pojdi leč... Glej, jutri se bova spet videla... Jutri na vsezgodaj, Tine... In potem pojdeva skupaj domov... Če me imaš rad, potem pojdi!»

O, seveda jo ima rad! Saj zato pa ne more oditi. Mora, mora jo spet prižeti k sebi in piti iz njenih ustnic!

(Nadaljevanje tega romana bo v prihodnji številki.)

SREČANJE

(S p i s a l F r a n c e B e v k.)

Bil sem še dijak — je pripovedoval Globočnik, suhljat, zanemarjen gospod, ki je venomer otrinjal ogorek cigarete — ko sem se neke počitnice vozil z vlakom iz Trsta v Ljubljano. To je bilo pred tridesetimi leti, takrat mi je bila vsaka taka vožnja pravi užitek. Stal sem ob oknu in opazoval pokrajino. In četudi sem se že vozil desetkrat skozi ta kraj, se tega nikoli nisem naveličal. Zakaj vsakokrat se mi je zdela pokrajina drugačna, mojim očem so se odpirale nove lepote.

Tako tudi takrat. Opazoval sem prirodo in videl le s polovico očesa, kaj se godi v kupeju. Na klopi sta sedela dva moška: debelejši izmed njiju je mnogo govoril in se je med govorjenjem mimogrede dotaknil dekleta, ki mu je sedelo nasproti. Še takrat se nisem ozrl s celim obrazom, ko se je dekle iznenada dvignilo in stopilo k meni. Le umaknil sem se mu.

«Bodite, bodite», je vrgla živahno, s komaj vidnim nasmehom.

Bila je tenkorasla, obraz ji je bil droben in blede. Sinje oči so ji bile zelo svetle, prav tako svetli tudi pšenični lasje, ki jih ji je zračna struja razpihaval čez obraz, a si jih ona ni popravljala. Na prvi pogled se mi je zdela bolna, tako krhka, da sem si mislil: zlomila bi se v objemu. In vendar je bila prav taka, kakor je bila zelo prikupna in lepa.

Nisem ji mogel dolgo gledati v obraz. Ozrl sem se na njene nežne, bele roke, ki so ji počivale na oknu. Nato sem zopet gledal pokrajino. Nisem prezrl, da dekleta ne zanima pokrajina, ampak da svoj pogled vedno pogosteje upira vame. Nikakor ne izzivalno, njene oči so bile podobne nedolžnim, radovednim očem mlade živali.

Polagoma se mi je zdelo, da se njen pogled ne dotika samo mojega obraza, ampak tudi duše. Bilo mi je, kakor se izražajo pisatelji, kot da je solnčni žarek posijal na moja lica. Nazadnje se nisem mogel več premagovati, da sem se ji nasmehnil.

Vrnila mi je nasmeh, a ni umaknila pogleda. Obšla me je čudna zadrega. Nikakor nisem plah človek, a tedaj se mi je tresla beseda, ko sem izpregovoril.

«Odkod ste?»

Vprašanje je bilo zelo vsakdanje, morda celo nerodno. Toda ni šlo za besede. Tudi ne za oči, ki so me še vedno gledale, ampak za nekaj, kar je globlje ko oči. Menda sva čutila pričujočnost usode in vedela, da nama je na izbiri, ali jo sprejmeva ali zavrneva.

Odgovorila mi je. Čudno, živela sva oba v istem podeželskem mestu, a se še nikoli nisva srečala. Da služi pri neki gospodi, je rekla, četudi si ni-

sem mogel misliti, da je služkinja. Prej bi bil pripravljen verjeti, da je iz pravljice. Povedala sva si tudi, kam se voziva. Njena pot je bila daljša.

Nekaj minut sva se molče gledala. Njene oči so izražale rahlo hrepenenje. Morda tudi kaj drugega. V njen nasmeh se je primešal trpek izraz.

«Blagor vam», je rekla brez vsake zveze s prejšnjim razgovorom. Težko mi je bilo razumeti, kaj s tem misli.

«Ali se vam slabo godi?»

«Ne vem», se je ozrla skozi okno. Zdelo se je, da ne more in ne mara govoriti o sebi, četudi bi rada govorila.

Če ponovim vse besede, ki sva jih takrat govorila, bi ne povedal vsega. Vse bi povedal šele, če bi mogel izraziti najine občutke. Pa to je nemogoče. In vendar se mi zdi, da sva občutila isto. Neka tajna slutnja skupne usode, ki naju je vabila, a sva se plašila pred njo.

Ne vem, kako si mislite o tem. Saj takrat sem tudi jaz to le čutil. Dandanes sem zatrdno prepričan, da so nekatera bežna srečanja lahko trajno usodna za človeka. Ne boste mi tajili, da se nekateri kdaj pa kdaj tiho vprašuje: kakšno bi bilo moje življenje, če ne bi bil srečal te ali one osebe... To je morda smešno, a vendar je tako. In čemu je za človeka usoden en sam slučaj, morda tudi dva, trije, a ne toliko drugih? Le v nekaterih ljudeh, ki se srečajo, se nenadoma prebudi zavest skupne usode, ki se ji ne morejo ogniti. Že v prvem pogledu tli iskra poznejše ljubezni in muk. Omamljena se vdajata neki tajni sili, skrivnostnim valovom, naj jih nesejo, kamor se jim zdi. Res, nekatera taka srečanja ostanejo brez sledu, spomin nanje izgine kakor voda v pesku. In vendar nekatera nikoli popolnoma brez sledu. Zdi se mi celo, da ostane za njimi še več čara. Človeka ne spominjajo nečesa, kar se je zgodilo, ampak mu odgrinjajo obzorja različnih možnosti. Kaj bi bilo z menoj, če bi mi obraz, ki sem ga bil srečal, ne bil izginil ko zvezda v noči?

Takrat, ko sem iznenada občutil nekaj kakor prvi dih ljubezni, nisem vedel, katero teh srečanj mi je namenjeno. In tudi ona ne. Le na dnu, prav na dnu sva čutila neko rahlo bridkost, kakor da že naprej žalujeva za trenutke, ki nama jih ne bo dano živeti.

Vlak je zavozil v predor. V temi se je dekle umaknilo in zopet sedlo na klop. Ko so se iznova zasvetila okna, me ni več zanimala pokrajina. Oslonil sem se s hrbtom na steno, zastiral razgled na smrekove gozde, ki so bežali mimo. Opazoval sem sopotnike.

Gospoda sta se menila o kupčiji. Dovolj glasno, da sta prevpila ropotanje vlaka. Zanimal me je debeluh, do katerega sem občutil nagonsko mržnjo. Bil je v najlepših letih, obritega obraza, mehkih potez, z vrečicami pod očmi. Med govorom se je venomer obračal do dekleta in mu kazal zobe v širokem smehu.

«Ali že imate fanta?» jo je slednjič vprašal z rahlo nergajočim, malce spolzkim glasom.

Pogledala je vame, a mu ni odgovorila.
«Vi bi morali imeti fanta», ji je položil roko na kolena. «Kaj bi se vedla kakor kaka svetnica! Saj smo vsi iz mesa in krvi.»

Podobne besede sem že večkrat slišal, prej in pozneje, a me še nikoli niso tako zadele ko tisti-krat. Videl sem, kako je dekle počasi odtrgalo njegovo roko od svojega kolena, pri tem jima je za trenutek ostala dlan v dlani. Čudim se, da sem mogel v tako kratkem času občutiti tako besno ljubosumnost na tega človeka.

Menda nisem mogel skrivati svojih občutkov. Ko me je dekle iznova pogledalo, se je hotelo dvigniti, a je še zmeraj oklevalo. Okrenil sem se s sunkom in gledal na pokrajino, ki me ni več zanimala, saj sem jo komaj videl.

Dekle je že stalo ob meni. Opazil sem, da me zre vprašujoče, skoraj s prosečim pogledom. Kakor da mi pravi: kaj morem jaz za to! Nisem se mogel ozreti. Na dušo mi je bila legla neka užaljenost, ki je bila tako močna, da me je skoraj dušila. Z mržnjo pomešana užaljenost, ki izvira iz ljubezni.

«Kmalu boste izstopili», je izpregovorila.

«Da.»

Posločila sva se. Tedaj mi je toplo segla v roko. Zdelo se mi je, da me zadržujejo njene oči.

«Morda se bova še kdaj videla», mi je rekla skozi okno.

«Mogoče.»

Ko je vlak odhajal in mi je mahala z robcem, sem iztežka dvignil roko.

Pozneje sem jo še enkrat srečal. Še tisto jesen. Bila je v družbi svoje gospodinje in njenih otrok. Na sebi je imela svetlo obleko, da je bil njen

obraz videti še bolj bled. Ona me je bila prva opazila, zdi se mi, da me je njen pogled povlekel nase. Obstala sva in se gledala nekaj trenutkov. Ne vem, kaj sem takrat čutil. Če bi bila sama, bi bila morda govorila. Tako pa sva se le ozirala in se drug drugemu oddaljevala, dokler ona ni izginila za zelenjem. Takrat je izginila tudi iz mojega življenja.

Danes, po tridesetih letih, mi še ni izginila iz spomina, četudi sva se videla le nekaj bežnih minut. Morda je prav zato ostala misel nanjo tako čista. Bog ve.

FILIP OMLADIČ:

Nekje je v noč zaihtel otrok. *Hišica na dvorišču*

Aleš, ki je imel okno svoje sobe odprto, se je zbudil in prisluhnil. Otrok petih, šestih let se joka, otrok brez moči, da bi se uprl nekemu strašnemu zlu.

Toliko obupa je bilo v otrokovem ihtenju, da se je Alešu polnila duša z grenkobo in studom do življenja. Vstal je, se ogrnil s plaščem in stopil na balkon, ki ga je imela sobica na dvoriščni strani.

Hlad pozne jeseni je puhnil vanj. V temi je zapazil daleč zadaj na dvorišču v nejasnih obrisih nizko zgradbo, ki je prva dva dneva, kar ima novo stanovanje, še ni videl. Na levi strani poslopja je zagledal razsvetljeno okno in odondod je prihajal jok, ki se je zaradi zaprtega okna slišal napol pritajen.

Ali naj vdere v tuje stanovanje?

Zdajci je ihtenje utihnilo in nekaj minut nato je ugasnila luč. Aleš se je premražen vrnil v sobo in spet legel. Kakor bi bil on sam storil nekomu nepopravljivo krivico, ga je peklo v duši, da se je premetaval po postelji pozno v noč.

Ko se je zjutraj zgodaj dvignil s postelje, ga je bolela glava.

Naglo se je oblekel in stopil opotekaje se v kuhinjo, kjer sta sedeli pri zajtrku gospodinja in njena hčerka Elza.

«Prisedite», je prijazno menila gospodinja.

Počasi, kakor se ne bi mogel odločiti, se je spuščal Aleš na skrinjo za premog.

«Kdo pa stanuje v dvoriščni zgradbi?» je nenadno vprašal.

«Zapiti čevljar Bregar», je z mirno ogorčenostjo odvrnila debelušna gospodinja. «Vsaj vsak drugi dan se napije in v pijanosti pretepa ženo in otroka... menda kar tako, veste, za zabavo...»

«Zato je ponoči jokal otrok?» je dejal Aleš. «Tisto ihtenje je bilo grozno... Moža bi bilo treba prijaviti...»

«Da bi še k nam vdrl in nam vse razbil», se je prestrašila gospodinja.

«Naj se tepejo, če jih je volja», je segla v besedo hčerka Elza, tanka, črnooka mladenka, in se nebrižno zasmejala.

«A tisti otročiček je vendar ... naš ... sočlovek ...» je v zadregi skoro jecljal Aleš.

«Kaj me brigajo drugi ljudje! Vi ste slab bančni uradnik, ker ste tako mehkega srca», je nadaljevala Elza in se znova glasno zasmejala.

Aleš se je s tihim očitkom zazrl v Elzo in se začudil, da v očeh tega angelskega obraza ni našel srca.

Elzo je očitajoči pogled spravil iz ravnotežja, da je zardela, in za trenutek se je zazdelo Alešu, da se je pokesala trdih besed.

«Oh, koliko noči smo že morali poslušati to razgrajanje,» je besedovala gospodinja, «a kaj hočeš! Hudoznega človeka moraš pustiti pri miru, da ti ne bo škodoval ... Zapirajte okno ponoči, če vas moti!»

* * *

Naslednje noči je bilo v čevljarjevem stanovanju mirno, kakor bi sploh ne bilo ljudi v njem. V soboto je Aleš sedel v kavarni do konca. Prišel je domov pozno ponoči. Ko je legel, je vzel časnik, ki si ga je bil kupil v mestu, in se poglobil v branje. Okno je imel odprto.

Že so se borile njegove oči z dremavico, ko mu je zdajci iz dvoriščne zgradbe udaril v ušesa brup, ki pa ni bil prav razločen — očitno zaradi zaprtih oken v čevljarjevem stanovanju. Sirov moški in proseč ženski glas sta se družila z ropotom, kakor bi padali stoli.

Nato je v noč zaihtel otrok.

Aleš je planil iz postelje. Napravil je luč in trepetaje obstal ob posteljni omarici. Oziral se je okoli po sobi kakor zmeden človek, ki se sicer zaveda, da mora nekaj storiti, a ne ve kaj.

Otrok je jokal, neprestano jokal. Včasih je glasno zakričal. V tem kričanju ni bilo prošnje za pomoč, bila je le obupna tožba zaradi neizbežnega zla, ki mu ni odpomoči odnikoder.

Ali ne boš pomagal malému sočloveku? je vpila njegova misel. Spomnil se je, kako mirno sta gospodinja in njena hčerka govorili o zapitem čevljarju. Prav tako nebrižni so menda tudi drugi ljudje, ki poznajo križev pot čevljarjeve družinice.

Bled ko stena se je Aleš odločil. Tiho se je oblekel, da ga ne bi čuli v sosedni sobi speči gospodinja in njena hčerka, ki bi se morda celo smejali njegovi nameri. Počasi je odpiral vrata in se po prstih plazil v predsobje. Previdno kakor vlomilec je zasukal ključ v stanovanjskih vratih. Po stopnicah je skoro tekkel v pritličje. Med najrazličnejšo navlako, ki ji ni vedel namena, se je v temi pretipal do dvoriščne zgradbe, napol podrte, kolikor je mogel videti v temi.

Skozi razsvetljeno okno je videl razmetane stole in čevljarско orodje. Na postelji pa je moški s pestjo suval mlado ženo, stiskajočo se k steni, oblečeno v raztrgano spalno srajco, ki jo je pijanec cefral, da so se spet in spet kazale opraskane prsi. Ženska je lovila sapo in se obupno branila neusmiljenih udarcev in druge pijančeve roke, ki ji je segala za vrat. Ihteče dekletce se je odzadaj zaganjalo v očeta, ga vlekle za nogo in ga teplo z drobnimi pestmi. Čevljar se je prav-

kar obrnil in brenil deklico, da je odletela daleč nazaj proti vratom.

Alešu se je zavrtelo v glavi. Udaril je po kljuki, ki se je vdala. Vrata niso bila zaklenjena. Zagnal se je v sobo in ni spravil iz grla besedice, ko je hotel nekaj reči. Prijel je z močjo, ki jo je komaj prisodil samemu sebi, pijanca za roke in mu jih zvil. Nato je odtrgal čevljarja od postelje in ga sunil po sobi.

Čevljar, ki so mu v pijanem besu zagorele oči, se je nekaj trenutkov lovil po zraku, potem pa je izgubil ravnotežje in se čez prevrtni stol zvalil po tleh ko izpodsekano drevo.

Od trpljenja upadla mlada žena se je dvignila z razmetane postelje in si omahujoč ogrnila jopico čez raztrgano srajco. Sedla je nazaj na posteljo in pridušeno gledala z začudenimi očmi neznanega rešitelja. Shujšano dekletce je prilezlo napol nago k tujcu in se s hvaležnimi zasolženimi očmi zazrla vanj, ki je bil ukrotil očeta.

Brez besede, kakor je bil prišel, je Aleš šel. Zunaj na dvorišču je obstal. V čevljarjevem stanovanju se je pritajeno ihtenje še zdaj ozglasilo kakor odmev velikega zla, ki je šlo mimo. Kakor se po hudi nevihti še oglašala rahlo grmenje.

Aleš je stal na dvorišču pol ure, celo uro. Drgetal je od groze. Pogled otroka, ki mu je bil hvaležen, ker je njegovega očeta tako sirovo sunil po sobi, ga je pekel do dna duše.

V Bregarjevem stanovanju je naposled ugasnila luč. Nič se ni več zganilo. Previdno se je Aleš spet pretihotapil v svojo sobo in legel, a ni mogel zaspati. Vzel je knjigo. Prebral je poglavje, in ko se je vprašal po vsebini, ni vedel, kaj je čital. Šele ko se je toliko poglobil v branje, da je malo odvrnil misli od vznemirljivega dogodka na zgodbo v knjigi, je začel dremati.

* * *

Dekletce se ne joka več.

Aleš pozablja dogodek. Že se mu samo zdi, da je le nekoč v sanjah ujel hvaležne otroške oči. Dovolj ima dela v pisarni in je malo doma. Z gospodinja ni govoril od onega jutra, ko jo je bil vpraševal po stanovanjcih na dvorišču.

Teden je minil. Kakor po navadi se je vrnil Aleš proti večeru iz urada domov. Napravil je luč in sedel za mizo. Tedaj je nekdo potrkal na vrata. Aleš je vstal:

«Naprej!»

Neznana ženska in deklica ji ob roki, obe v žalnih oblekah, sta stopili v sobo.

«Tako sem vas že iskala, ker nisem vedela vašega imena in vašega stanovanja ...» je rekla ženska, a dekletce je skočilo k njemu in ga objelo okoli kolen. Šele zdaj, ko se je uprl vanj otrokov pogled, ju je spoznal.

«Zakaj ... zakaj ste me iskali?» je v zadregi vprašal Aleš.

«Da se vam zahvaliva ...»

«Saj ... je bilo tisto le človeška dolžnost do bližnjega ...» je dejal in se začudeno zagledal v žalni obleki.

«Da, da, umrl je», je rekla žena, ki je ujela njegov pogled, in njen shujšani obraz pod črnim klobukom in črno tenčico je bil skoro nasmejan, da se je zdelo, kakor bi sijalo solnce na koščku nebesne vedrine med črnimi oblaki. Kakor bi govorila o glavnem dobitku v loteriji, se je smehljala, ko je veselo kramljala o moževi smrti.

«Kako... zakaj je umrl?» je bil radoveden Aleš in neka slutnja ga je zgrabila.

«Ali res ničesar ne veste?»

«Ne... ne...» se je vedno bolj čudil.

«Saj ni treba, da bi vedeli... Najlepša vam hvala. Nikdar ne bom pozabila... Zorica, poljubi gospodu roko!»

«Ne... ne...» se je otepal Aleš, a že so se mu otroška usteca prižela k roki.

Zahvaljujoč se spet in spet sta se med tihim, srečnim ihtenjem poslavljali mati in hčerkica.

Ko so se zaprla vrata za njima, je Aleš v silni osuplosti obstal kar sredi sobe. Misel za mislijo se mu je podila po vroči glavi. Jaz sem ga ubil, si je moral priznati, saj je Bregar res imel tako mrtvaški izraz, ko je ležal na tleh. * * *

Drugi dan se je Aleš oglašil na sodišču, kjer je izvedel, da so truplo čevljarja Bregarja, ki je umrl v sumljivih okoliščinah, raztelesili. Žena je pri zaslišanju izjavila, da ga je sunila, ko jo je davil. Pri padcu se Bregar ni poškodoval, pač pa se je — menda zaradi sunka — tako razburil, da ga je zadela kap. Priče so izpovedale, da je bil Bregar nepoboljšljiv pijanec in v pijanosti nevaren človek. Najboljše priče pa so bili za ženo višnjevkasti madeži, ki so nastali od moževih udarcev na telesu, zlasti okoli vratu.

«Saj ga ni žena sunila», je nenadno izjavil Aleš.

«Kdo pa?» je osupel vprašal sodnik.

«Jaz... Potegnil sem ga z žene, ki bi jo bil menda ubil ali zadavil... pa sem ga sunil po sobi... da je padel po tleh... Šele sinoči sem izvedel, da je umrl... pa sem prišel k vam...»

«Žena je rekla, da ga je sama sunila. Sicer pa je bila kap vzrok njegove smrti...» je menil sodnik in začel pisati. Ko je bilo pisanje končano, ga je potisnil pred Aleša.

Aleš še prebral ni, kaj je bilo napisano. Naglo je prijel peresnik in se podpisal.

«V redu», je rekel sodnik, in Aleš je šel.

Zavoljo mene se je razburil, zavoljo mene ga je kap zadela, je premišljal Aleš na cesti. Koliko je morala pretrpeti žena, da je nase prevzela krivdo za moževo smrt...

Spomnil se je brezupnega ihtenja in tistih hvaležnih otroških oči. Naj bo. Dve ubogi bitji sta rešeni... Obraz se mu je zvedril in z lahkimi koraki je naglo stopil po cesti.

Žena bi ne smela biti možu nikdar samo žena, ampak hkrati tudi tovarišica, mati in ljubica.

*

Za pravo mater mora biti vedno veliko važnejše, da se svetijo oči njenih otrok in da ostanejo njih srca čista, kakor pa da se blešče parketi njenih sob in da vsi občudujejo čistoto v njenem stanovanju.

ODKRITOSRČEN POGLED

MISLI

Nikar ne vprašuj ljubljene žene po njeni lepi prijateljici. To je veleizdajstvo.

Trdovratna krepost je največkrat trdnjava, ki se nikdar ne odpre, ker nihče nanjo ne trka.

Galantna ženska je kakor menica; čim več podpisov je na njej, tem več je vredna.

Sreča v zakonu je največkrat to, da skrbi žena za moževo notranjost, mož pa za ženino zunanost.

Napitnina je malenkostna vsota, ki jo komu damo, ker se bojimo, da bi bil hud, ko bi mu ne plačali tega, kar od njega nismo zahtevali.

*

Ideali so razdrli več zakonov kakor nesreče.

*

Ko bi mogli dati svojim otrokom samo desetino tiste sreče, ki jo občutimo, kadar jih držimo prvič na rokah, bi jih napravili bogate za vse življenje. Tako pa ostanejo njih dolžniki, kar jim izkušamo poplačati s težavami, skrbmi in srcem, polnim ljubezni.

Ilka Vaštetova:

„Srcé obupa manj moré pušice“

(Odlomek iz romana o Prešernu.)

Jeseni leta 1834.

Na Križevniški cesti, ki je vodila iz Gradišča proti trnovski cerkvi, je stala nasproti rimskega zidu enonadstropna hišica z gostilnico »pri Frgolinu«. Gostilničar Jože Dolenc, »Frgolinov ata«, je stal na pragu in se oziral navzgor proti Zoisovemu grabnu. Oblečen je bil skoraj praznično: sveža bela srajca z ležečim ovratnikom; za vratom pisana svilena ruta, na debelo zavezana; svetlosiv suknen telovnik, do vrha zapet s srebrnimi gumbi; temnomoder suknjič; irhaste hlače in škornji »kanoni«, zlikani, da bi se mogel ogledati v njih. Lase je imel ata Frgolin po bidermajerski modi počesane v čelo. V uhlju mu je visel »murček«.

»Ali cesarja pričakuješ?« ga je zbadljivo nagovoril droben rdečeličen možiček s pipico v ustih — čolnar Donat Črne, po domače Donatelj iz Krakovega. V roki je držal mrežo z veliko ščuko. Spremljal ga je deček, sinček Jože.

Ata Frgolin je modro preslišal zbadanje.

»Glej ga! Moja žena se je že bala, da si pozabil na ščuko, kar brž jo nesi v kuhinjo!«

»Pozabil! Kdaj še Donatelj ni držal oblube? In če bi imel ščuko uloviti samemu povodnemu možu izpred nosa!«

»Nu, nu! Počakaj, Donatelj! Nekaj sem se spomnil. Tvoj Jože je razumen dečko. Daj, pošlji ga po Goršiča, naj pripelje nekaj fantov, da nocoj zapojejo. Veš, dohtar pride in večja družba z njim. Večerjo so naročili, rake in ribe. Saj poznaš dohtarja, onega z dolgimi lasmi?«

»Prešerna? Kaj bi ga ne poznal! Za mojim dekletom je stikal, za Marijico. Večer za večerom je hodil pod okno. Naveličal se je, ker se mu ni oglasila. To ti je ptiček! Dekleta so mu všeč in vino in petje.«

»Tako je. Našim fantom je plačal že nekateri bokal, če so lepo peli. Danes pa je Crobathov hlapec še posebej naročil, da bi gospodje radi slišali kakšno domačo, ker bodo tudi tuji gosti vmes, dva Čeha. Poskrbi no, da pridejo pevc!«

»Pa pojdem sam ponje. Na, Jože, nesi ščuko Frgolinovi materi. Doma pa povej mami, naj me ne čakajo z večerjo!«

Fantek je prikimal in izginil v hišo. Donatelj se je ozrl in pokazal:

»Glej jih! Že gredo.«

Odšel je v smeri proti Gradaščici.

Od Gradišča so prihajali po cesti štirje gospodje: oni z dolgimi lasmi v temnozelenem fraku z rumenkastozelenim telovnikom in

temnovijoličnimi hlačami je bil doktor Prešeren, poleg njega jurist Brauner ter Čeha: pesnik Mácha in pisatelj Strobach.

Ata Frgolin jih je že pred hišo sprejel z mnogimi pokloni. Iz kuhinje je prihitela v vežo Frgolinova mamka in pozdravila Prešerna kot starega znanca. Čedna ženska je bila, še mlada, dobrovoljna in zgovorna. Peljala je goste v sobo, kjer jih je že čakala belo pogrnjena miza. Ne prevelika soba je bila skoraj prazna, le pri peči sta sedela dva širokopleča moža, ki sta imela velike črne klobuke potisnjene na oči.

»Gospa Helenica! Dva gospoda sta prišla iz Prage samo zato, ker sta slišala, da nihče nikjer ne pripravlja tako dobrih rib in rakov kakor Frgolinova mamka«, je Prešeren resnega obraza pokazal na Mácho in Strobacha.

»Oh, gospod dohtar!« se je brhka gostilničarka v zadregi smehljala šaljivcu in odhitela v kuhinjo.

Kmalu je bilo na mizi vino in domač kruh. Komaj so popili prvi kozarec, sta vstopila še dr. Crobath in dr. Toman.

»Šest juristov!« je vzkliknil Mácha.

»Ali ste čuli, ata Frgolin? Nocoj vam zvijemo vso oštarijo v paragraf«, je dodal Prešeren.

Ob mizi pri peči sta se zganila širokopleča hrusta v polosanih irhnicah.

»Ali te je strah, Andrej?« se je prvi šepetaje nagnil k drugemu. »Pravijo, da so paragrafarji.«

»Še financarjev me ni strah, kadar krogle frčijo okrog ušes, pa bi se bal teh škriccv!« je drugi zagodrnjal, zataknil palec za rdeči žametni telovnik in se bahato naslonil ob peč. Bil je tihotapec Andrej Kušar, silo zastaven fant, skoraj velikan, najboljši trnovski plesalec. Rad je plesal »štajriš« s tremi dekleti.

Njegov tovariš je pomaknil širokokrajni klobuk še bolj na oči in se previdno ogledal po družbi. Ozrl se je naravnost v Prešernove oči. Prešeren ga je pozorno pogledal: Odkod poznam tega človeka? ... Oni pa se je zarežal na vsa široka usta in pokazal zdrave, bele zobe. Dvignil je čašo in momljal:

»Naj živi France Pacenk in vsi Francetje z njim!«

Prešernove sive oči so se zasvetile: Glej ga! Saj je res Pacenk! Prijel je čašo, se nasmehnil potepuhu in izpil. Crobath je opazil Prešernov odzdrav. Nagnil se je k pesniku in dejal tiho:

»Popularen postajaš. Že postopači ti napi-vajo.«

Prešeren je skomignil z rameni, a počasi mu je lezla rdečica v obraz od sramu. Pa se ni sramoval svojega poznanstva s postopačem, temveč sramoval se je samega sebe, ker se je domislil, da je Pacenku odzdravil skrivaj in ga je tako rekoč pred svojo družbo zatajil... Ali sem človek, ali nisem?... Nevoljen sam nase je odgovoril šefu:

«Star znanec. Sošolec iz normalke.»

Crobathove nekoliko ošabno povešene ustne so se ob straneh še bolj povesele. Z zaničljivo priprt看 pogledom je še enkrat premeril postopača pri peči in zagodrnjal:

«Hm. Fatalno poznanstvo! Če se ne motim, je mož tihotapec.»

«Že mogoče,» je bil odgovor, «zame ostane to, kar je vedno bil: beden človek, ki mu je bil svet že od njegovega rojstva krivičen. Očeta mu je Napoleon odgnal v mesnico na Rusko, mati pa je postala vlačuga.»

Crobath je le od strani pogledal svojega koncipijenta. Rekel ni ničesar več. V poslednjem času je bil Prešeren silno razdražljiv. Misel na razpisano odvetniško mesto ga je venomer mučila. Posebno se je bal konkurenta Kaučiča, ki je bil sicer mlajši, a je napravil odvetniški izpit z odliko. Poleg te skrbi ga je še vedno trla zamera pri Juliji zaradi «Sonetnega venca». Nesrečnež, da se je tako zaletel!...

Razgovor pri mizi se je razlil na literarno polje. Mácha je opozoril na Kollarjevo idejo literarne slovanske vzajemnosti, ki jo je sprožil že pred štirimi leti v «Rozprawy o gme-nách». In še je dejal:

«Šafařík je s svojo 'Zgodovino slovanske literature' položil temeljni kamen slovanski literarni vzajemnosti. V tej smeri moramo nadaljevati. Slovenci imate veleuma Čopa, ki temeljito pozna vse važnejše slovanske dialekte. K Šafaříkovemu delu je prispeval krasno poglavje o slovanski literarni zgodovini. Nu, prepričan sem, da vam Čop nekoč na široko odpre zakladnico svojega znanja, in tedaj dobimo od njega delo, ki bo —»

Prešeren se je zganil in zasmejal:

«Haha! Na to delo bomo pa še dolgo čakali. Vi ne poznate našega Čopa, gospod Mácha! Je res velikan učenosti. Zakladnice svojega znanja pa nikakor ne zapira pred nami. Nasprotno: kar na široko jo ima odprto in venomer nas obsipa s svojimi zakladi. Izvrsten mentor nam je, izredno tenkočuten estēt in široko razmahnjen duh, kakor mu morda ni enakega na svetu. Ampak — prestrog sodnik je lastnemu delu. Preveč zna in ve, zato nikoli ni zadovoljen sam s seboj. Neizprosna avtokritika mu zamori vsako veselje do lastnega ustvarjanja.»

Prešernu so se svetile oči, ko je govoril o svojem prijatelju.

Onadva pri peči sta izpila in kmalu odšla. Sosedna družba jima je bila vendarle nepri-

jetna. «Škríci» so govorili o čudno učenih rečeh in rabili polno tujih izrazov.

«Ali si jih razumel?» je v veži vprašal Kušar. «O čem so prav za prav govorili?»

«Mi je bilo vse španska vas.»

Zunaj pred hišo se je Pacenk dvakrat okrenil, ko sta se obrnila proti Trnovemu.

«Kaj ogleduješ?»

«Se mi je zdelo, da je nekdo skočil za ogal, ko sva stopila iz krčme.»

«Kar skače naj!» je zaničljivo zamahnil velikan. «Le blizu naj mi ne hodi, bi bržkone potem več ne skakal.»

«Morda vohuni za onimi?»

«Naj vohuni hudič, kaj te briga!»

Prešernova družba — prav za prav je bil gostitelj vedno gostoljubni Crobath — se je kmalu razživila. Debatirali so seveda še mnogo — kakor vedno, kadar jih je obiskal brat Slovan — o Kollárju in njegovi vseslovanski ideji. Mácha je pravil o svojem rojaku Čelakovskem in njegovem velikem zanimanju za slovensko literaturo.

«Pravi, da bi morali tudi Slovenci ustanoviti svoj časopis.»

«Saj bi ga že, ampak imamo slabe izkušnje z literarnimi novotarijami,» je odvrnil Prešeren. «Cenzura nam nagaaja, kolikor more. Ne vem, če ne ostane časopis le naša pobožna želja.»

«Ako je Čop šel v Prago, ga bo že Čelakovsky podkuril.»

«Res je sramota, da smo Slovenci dandanes na slabšem kakor ob Vodnikovem času. Njegove 'Novice' so bile naš prvi časopis. Odkar so one ugasnile, smo brez njega.»

Prešli so na Vodnika in se jezili nad neznajnim Kopitarjem, ki bi bil Vodnika lahko rešil, če bi bil svoj vpliv zastavil zanj namesto za malo pomembnega Metelka. Kajpak je prišla na vrsto tudi slovenska abecedna vojna, ki se je za Kopitarja tako neslavno končala. Prešeren je prebral svoj zabavljivi sonet na «dunajskega gromovnika» z naslovom «Apel in čevljar» in s koncem: «Le čevlje sodi naj Kopitar.»

«Do smrti vam Kopitar tega ne odpusti!» je rekel Mácha.

«Kaj mi more!» se je posmehnil Prešeren, vendar ga je za trenutek izpreletel neprijeten občutek: spomnil se je na Vodnika! Ampak pri podelitvi advokatskega mesta pač ne bodo vprašali za svet slovanskega jezikoslovca? Nesmiseln strah! Toda ena sama Kopitarjeva zaničljiva opazka proti Sedlnitzkemu, ali kdorkoli bo že odločal na Dunaju, in... Ne, ne, Kopitar me vendarle ceni, dasi me sovraži. Mož, ki nam je postavil trdno ogrodje za naš književni jezik, mož, ki je bratom Srbom vzbudil Karadžića oziroma mu pokazal pot do pravega narodnega jezika, mož jezikoslovec, ki ga cenijo vsi Slovani — takšen mož se ne umaže s podlo intrigo. A — njegov značaj!

Njegova osvetoželjnost, ki je nekdaj pokopala Vodnika!

Prešeren je s silo potlačil sumničenje, ki se je dvignilo v njem zoper nevarnega protivnika... «Če propadem pri kompetenci za to advokaturo — z Bogom Julija Primčeva!» ga je streslo v dnu duše.

Ko je prišla ščuka na mizo, se je čul zunaj hrup. Več mladih mož je vstopilo, vsem naprej rama velikan Jožef Podkrajšek, splošno znan le pod imenom «Ramač». O njem in njegovi silni moči so krožile po Ljubljani neverjetne anekdote. Nosil je s seboj železen obroček. Kadar je bil dobre volje in se je hotel pobahati — bahavost je pri vseh Trnovcih in Krakovcih močno cvetela — s svojo močjo, je nataknil obroček na palec desne noge, obesil nanj cent in vrgel utež čez visoko naložen parizar. Gorje pa, če ga je kdo spravil v jezo! Pobil je vse, kar mu je prišlo pod roko.

Globoko se je moral skloniti, ko je stopil skozi vrata. Za njim sta pristopicala šegavi ribič Donatelj z neizogibno pipico v ustih in njegov najemnik krojaček Malarček. Prišli so še: Martin Goršič, še mlad pevovodja krakovskih in trnovskih pevcev; njegov svak Gašper Doberlet, po domače Anžon, ki je zalagal duhovsko semenišče z zelenjadjjo in bil nakladalec v pristanišču na Bregu; Ramačev brat podjetni Anton Podkrajšek ali «Kramarjev Tone» in še nekaj drugih Trnovcev in Krakovcev. Kar je bilo Krakovcev, so bili oblečeni v kratke irhaste hlače in visoke škornje. Imeli so rdeče ali zelene žametne telovnike z gumbi iz srebrnih grošev. Okrog vratu so se bleščale rdeče rožaste svilene rute, pod brado zavezane v debel vozel. Suknje so bile zelene, modre ali rjave. Glave so jim pokrivali široki črni klobuki z zlatim čopom na dolgi zlati vrvici, nekateri pa so nosili kastorec, nekoliko nižji od cilindra, z navzgor razširjenim oglavnikom in širokimi krajevci. Trnovci pa so nosili po večini črne dokolenke in bele nogavice; prepasani so bili s širokim višnjevim ali rdečim pasom. V ostali obleki se niso mnogo razlikovali od svojih sosedov Krakovcev.

Soba se je napolnila, da so drug drugega pehali. Kar zgrabi Ramač z mogočno lopatisto roko drobnega Donatlja za hlačni pas, ga dvigne nad mizo in postavi z eno samo roko na drugo stran k zidu, potem še Malarčka z drugo roko. Vsem je zastala sapa, ko sta možička zamotovila pod stropom preko mize.

«Tam stojta, da vaju kdo ne pohodi!»

V en glas je zagrmel grohot po sobi. Zvrstili so se okrog mize.

«Naši pevci», je Prešeren pojasnil Čehoma in razigrane volje zaklical krčmarju, ki je postavil pevcem vina na mizo: «Ata Frgolin! Pijača pri oni mizi gre nocoj na moj račun!»

«Živio dohtar!» je zagrmelo. Čaše so se dvignile in nagnile. Strokovnjaško so zamlaškali z jezikom, godrnjaje pohvalili vino in si z raskavimi rokami obrisali mokre brke.

«Dobro je. Pa letošnje bo še boljše, pravijo, ker imamo sušo.»

«Oh, sušo pa, sušo! In še kakšno! Še nikoli nisem znosil toliko vode na vrt kakor letos», je potožil Anžon.

«Saj imaš družino, da ti pomaga!»

«Koga? Žena ima dovolj drugega dela, otroci so pa še premajhni.»

«Nu, pa si za prihodnja suha leta dovolj preskrbljen. Če pojde tako dalje, ti bo kmalu lahko vsako zelnato glavo drug otrok zalival», se je pošalil Donatelj iz peterih malih Doberletovih naraščajnikov.

Anžon ga je postrani pogledal in, ko se je grohot polegel, dejal mirno:

«Za tolikšno vrtnarijo ni nikdar dovolj delavcev. Če bi imel sedem hčera, bi nobene ne omožil.»

«Ali jih misliš z zeljem vred pridelovati za lemenat?»

Še gospodje pri sosedni mizi so se muzali. Prešeren je pomežiknil pevovodji. Goršič se je ozrl po svojem omizju kakor general po armadi:

«Fantje: Oj, mamca...!»

Namignil je Malarčku, ki se je odkašljaj, vzravnaval na stolu in začel:

Oj, mam'ca, kaj vas vprašam,
odkod ste vi doma?»

V odgovor mu je zagrmelo naokrog:

«Ti smrkav'c, kaj boš vprašal:
Iz ta lep'ga Krakov'ga!»

«Oj, mam'ca, kaj vas vprašam,
kje vaša hči leži?»

«Ti smrkav'c, kaj boš vprašal:
V gornji kamrici.»

i. t. d.

Prešernovo omizje jim je ploskalo. Čeha sta vsa navdušena dvigala čaše. In zopet je zadonelo prijetno ubrano:

«Ko dan se zaznava...»

in potem druga za drugo prelepe melodije naših narodnih pesmi.

V odmorih so se pri Prešernovem omizju ob pokanju zapečatenih steklenic vrstile napitnice in navdušeni govorili. O Slaviji so sanjale razgrete glave, o združitvi vseh Slovanov. Zopet in zopet je zadonela vmes lepo ubrana domača pesem vrlih Krakovcev in Trnovcev.

«Pri vsakem gledališču bi jih radi poslušali», jih je Mácha pohvalil.

«Saj so tudi pri nas že peli v gledališču, dasi se sicer tam ne čuje slovenska beseda. To je naš edini pevski zbor, ki goji narodno pesem.»

V pozni noči so pevci odšli, kajti gospodje pri sosedni mizi so se močno razživel: pili so, peli vsak svojo, tolkli po mizi in kričali vsi vprek. Prešeren in Toman sta skakala čez klop, plesala, da so stoli leteli po tleh, sedla naposled na mizo in se drla na vse grlo:

«V tridesetem d'vičica
reva še samičica...»

— pesem, ki jo je bil Prešeren kot visokošolec zložil prijatelju Traunu v tolažbo in so jo v veseli dunajski tovarišiji prepevali po napevu češke harfinistke kot svojo študentovsko «himno».

«Veselo! Le veselo!» je Prešernu vrelo po glavi. V hrupni radosti je vtapljal srčne bolečine. Kadarkoli mu je stopila Julijina podoba pred oči, ga je stisnilo v grlu. A čim trpkejš mu je bilo v duši, tem bolj je razgrajal.

Vkljub hrupu, ki sta ga delala Toman in Prešeren, je Strobach zaspal pri mizi. Mácha je omahnil po klopi. Crobath in Brauner sta molčala in pila, pila.

Proti jutru so se dvignili. Spremili so oba Čeha v Gradišče k «Črnemu orlu», kjer sta

bila naročila sobo. Spredaj sta se majala Crobath in Mácha, zadaj sta Prešeren in Toman pobirala Strobacha, ki je venomer ležal na trebuhu in silil z nosom v tla. Brauner se je bil nekam izgubil.

«Tle naši severni bratci res ne prenesejo poštenega požirka», se je jezil Prešeren, ko je vlekel Strobacha kvišku. Vendar se je tudi njemu včasih zamajalo pod nogami, dasi se je krepko držal pokonci. In še se je repenčil: «Človek vendar ve, kdaj ima dovolj. Ta pa se opije kakor živina!»

«P-pomnila nas b-bosta», se je Tomanu zapletal jezik.

«Živel! sinovi Slave!» je zakričal Prešeren, da je odmevalo po vsem Gradišču. «Zakaj razgrajam? ... Ona bo zvedela in me zaničevala. Naj me! Saj je sama kriva, če me davi v duši.»

«Živela slovanska svoboda!» je prišel Tomanov odmev. Crobath je molčal. Čeha sta grutila nekaj nerazumljivega.

Temna postava se je od ogla do ogla lovila za njimi — policijski vohun, Metternichova roka.

ANEKDOTE

Poljub Clarenškega vojvode.

Poljub Clarenškega vojvode, ki je pozneje postal angleški kralj Viljem IV., je imel nekoč prav slabe posledice. Ko se je mudil Viljem v Kanadi, je nekega dne prišel v ameriško državo Vermont in stopil v brivnico, da bi se obril in ostrigel. Prav tedaj, ko je zapuščal brivnico, se je pa pokazala na pragu brivčeva žena. Lepa, mlada žena je bila vojvodi tako všeč, da je hitro stopil k njej, jo poljubil in dejal:

«Tako, zdaj boste lahko pripovedovali svojim rojakom, da je sin angleškega kralja poljubil preprosto brivčevo ženo.»

Ali je bila brivčeva žena zaradi tega kaj navdušena, ni znano. Znano pa je, da njen mož ni bil. Zgrabil je vojvodo za ovratnik, ga brcnil in vrgel čez prag.

«Tako,» je zaklical za njim, ko se je še pobiral, «zdaj boste lahko pripovedovali svojim rojakom, da je preprost brivec vrgel čez prag sina angleškega kralja.»

S tem dogodkom je imela pozneje diplomacija še dosti dela.

Faraon — polenovka.

Znani francoski egiptolog profesor Maspera se je vračal s svojega raziskovalnega potovanja po Egiptu. S seboj je vozil tudi mumijo nekega egiptskega faraona, ki jo je izkopal nekje blizu Aleksandrije. Ko je prišel na francosko mejo, so bili cariniki v zadregi, kako naj mumijo ocarinijo. Eden izmed njih je dejal:

«Gospod, kaj naj počnemo s to starino? Na takšne uvozne predmete očetje naše carinske tarife niso mislili! Pod 'razno' je ne moremo uvrstiti, ker faraoni niso razno.»

Po prijateljskem posvetovanju s profesorjem, ki je povedal, da je mumija konservirana in suha kakor polenovka, je carinik profesorju predlagal, da bi faraonovo mumijo ocarinili kot — ribo. Suho, nasoljeno, konservirano ribo! Ker je tarifa za take ribe zelo nizka, je profesor Maspera ta predlog seveda takoj sprejel.

Hiperbola.

Kakor je znano, je bila Sara Bernhardtova ne navadno suha.

Neki kritik lista «Figaro» je to odkril svojim čitateljem na tale način:

«Snoči sem stal pred gledališčem, je zapisal. «Bilo je še prezgodaj, da bi šel na svoj sedež. Iznenada se pred vrati ustavi prazna kočija. In kaj mislite, kdo je stopil iz nje? Sara Bernhardtova.»

Ljubezen v mrazu

Zimski večeri, motno bleščavi, vdani gluhi samoti. Mraz se je vselil v kotlino, zvečer je legla drobna megla. Pohlevneje, kakor je skozi njo videti zvezde na nebu, brlijo luči po trgu. V njih svitu hitijo po širokih gazeih, med barikadami nakidanega snega sključene vojaške postave v ohlapnih plaščih, pritegnjenih čez trebuh s platnenim pasom. Vojna... Prav gotovo ni v nobenem druge skrbi in misli: kje bi bilo kaj dobiti pod zob in v grlo, ali pa, kje bi se vdala ženska.

Tik za trgom je oster, vijugast klanec. Čez dan razsaja po njem blede, premrzla otročad, zvečer se tam sankajo dekleta. Že ob šestih je trda tema in prihajajo, debelo opravljena, vsaka s svojimi sankami, nerodno lesenimi ali železnimi. Med seboj čeblija, in če so fantje blizu, izzivajo. Enoletniki jih dražijo. Sredi proge jim v diru ustavljajo sanke, prisedajo k njim in sklepa nova poznanstva. Potem oživi ves klanec. Ni sramu zaradi vriskanja in stiskanja. Ob vsej progi brli le ena žarnica na visokem drogu. V večerno zimsko samoto oznanja klanec radost življenja, pohlep po ljubezni, strast dražljajev in uživanja. In ob devetih, ko se razgube prvi pari, pridejo oficirji, pride izbrana trška gospoda. Nekatero gospe in gospodične so srečne, ko se jim tudi tu zunaj v zimskem večeru vse klanja in dvori. Potem na saneh... oh, o tem bi se dalo skrivaj kaj reči.

Razgret in nekoliko omoten je enoletnik Petrin pricapljal iz gostilne k sankališču. Zapoznel, ko je izmed tovarišev že vsakdo imel svoje dekle in sanke, je lomastil po belem snegu ob robu sankališča po klanecu navzgor.

— Hoo! Hoo! — so se glasili signali dirjajočih. Bilo jih je čuti kakor klikanje selivk, kadar v temi izgubljene tavajo po zraku, iskajoč pravo smer proti južnim krajem.

Rdečelasa županova rejenka Lenka, Nemka, se je sankala sama. Njo so drugače častili oficirji, govorilo se je o njej, da jo poročnik Glanz povede pred oltar. Kdo bi se ji bližal! A Lenka je vabila. Dolgočasila se je sama. «Hoo!» se je oglašala v diru. Petrin je poznal njen glas, moško zveneč, poln glas. Čul je bil kvante o njej, nekaj več kakor o drugih. Nekajkrat sta se že srečala in spogledala na trgu. Torej: znanca...

— Hoo, hoo!

Petrin se je pripravil. Zdrveli so trije, štirje pari mimo njega. Zdajci se je bližala Lenka, daleč zgoraj jo je bilo videti v svitu žarnice, kako se sključena sama drži sank in si z nogama v diru ravna smer. Na ostrem ovinku jo je kljubujoče zaneslo. Tedaj je Petrin skočil na progo in zakrilil z rokama. Na drvečih saneh, nagnjenih od zaleta na ovinku, kakor da se bodo zdaj zdaj prevrnile, je Lenka krepko zastavila podkovan

čevlje v krhki sneg. Ko so tako sani po lahkem pridrsle mimo, je priskočil Petrin, prisedel in se oklenil dekleta pod pazduhama, okrog polnih, mlahavih grudi. Ni se branila, ni vzrojila. Kakor da mora biti tako. Le izpočetka je vztrepetala, potem pa je umišljeno, sanjavo omahnila glavo, da so Petrinu v obraz zadehteli njeni gosti, rdečkasti lasje, prepojeni z dišavami.

Na koncu sankališča se je razmaknila družba tovarišev in deklet. «Bravo, bravo!» so vzklikali in se zraven posmihali: «Počasi vozita vidva...»

In šla je pot v dvoje nazaj na klanec. Posijal je mesec. Čudovito vdano se je v svoji nočni lepoti razkazovala zimska pokrajina. Gozdovi, toneči izpod visokih gora globoko v meglo in dolino. Potok sredi doline, zakovan ob jezovih in pragovih v led. Temnikave, ošabne domačije zunaj trga, na samotnih prostranih goličavah. Visoko zadaj srebrna veriga snežnikov, lesketajočih se v mesečini kakor skladovje marmorja iz Karare.

Zdajle ob srečni svetli uri z dekletom ob strani, hlastno trgajoč besede iz sebe, je Petrin bolj kakor kdaj doslej začutil, kako ga mami pokrajina in sneg in samota in noč.

Obotavlja se sta sama postala na vrhu klanca. Razgledala sta se naokrog, da se ne bi ujela v samo ljubimkasto klepetanje in spogledovanje.

— Z menoj pojdite, Lenka! — je nagovarjal zapeljivi študent v uniformi. — Bodiva sama! Tamle naokrog čez hrib in potem nazaj proti trgu naju vodi pot.

Pogledala je, nič ni odgovorila.

Šla sta. V snegu se je izgubila lovska gaz, temno so zevali sledovi velikih stopinj. Smreke so težko obložene z belim bremenom mrko povešale veje v mesečini.

Šla sta mlada dva, okrog pasu objeta, žvrgoleča in nasmejana, zasopla in zdrava. Nerodno so se za njima po snegu premetavale sanke. Lepše kakor kdajkoli je vojaški rog oznanjal v dolini deveto večerno uro. Srebrno je zvenel stari soldaški nočno. Škripal je sneg pod trdimi čevlji. Šele pod gradom se je iz bele snežne planjave iztekla ozka, slabo izvožena cesta. In onkraj gradu, katerega senca je legla daleč, je stala sredi ograde hiša pohlevnega tržana, ki je oddajal sobice.

— Z menoj pojdeš, Lenka. Po stopnicah tiho-tapsko navzgor v mojo sobo... ne, nihče te ne bo opazil!

— O, čeprav! — je prešerno odmahnila Lenka, snemajoč si rokavice. Prislonila je sanke v temen kot ob cementnem stopnišču, vodečem k zelenim, z železjem in šipami obloženim durim. Bile so trdo zaklenjene. Rahlo je tipal ključ v ključavnici, nazadnje se je rezko zasukal... Strasten je

drget v mladih ljudeh, kadar se slepo vdani vti-hotapijo v svoja gnezda k praznovanju ljubezni.

— Ti, — je rekla, — nekam mrzlo je v tvoji bajti.

— Mrzlo? Nisem opazil. Kako se ne bi tod mraza navadil! Pusti ste, hladni vsi skupaj v teh krajih. Ali naj zakurim?

— Že zavoljo iluzije, — je kriknila ona.

Iluzije! Tujke je Lenka ljubila kakor bonbone.

— Zamisliva si, — je prigovarjala, — da sva graščinska in da sediva ob kaminu v najlepši dvorani, ki jo obseva polnočni mesec.

Stopila je proti oknu in potipala po šipi.

— Ti, ali je brušeno to tvoje steklo?

Ko je pravkar nacepil tresk in podnetil v pečici, je stopil Petrin z golim bajonetom k oknu in zarezal po šipi.

— Moja poezija: ledene rože, ki se ne odtajajo od decembra do velike noči.

— Kako idilično! — je kliknila. — Prava zimska romantika, o!

Tiho se je posmešnil fant: sama lažna institutska učenost v preprostem, naturnem dekletu.

— Tiii, ti se mi rogaš, čutim tvoj smehljaj!...

S palcem in kazalcem svoje desnice mu je segla ob ustni, da je še ujela trepet njegovega posmeha. V pečici je plapolalo. Lenka je modrovala dalje in vsa soba je bila polna njene žuboreče besede.

— To vaše roganje... nekaj strašnega, nekaj čarobnega. A prav za prav: to mi imponira!

Petrin se je na glas zasmel. In tedaj je rekla:

— Kakšni čudni ljudje ste, Slovani! Učili so nas v Gradcu, da ste Mongolom zelo sorodni. Še zdaj me pretrese, če se tega spomnim. Mongoli!

— Prekleta, saj smo menda res od nekod iz Azije. Bogve, kakšen oblastnik v stepi in burji je bil moj davni, davni praded!

Oddalila se je od peči, sedla na posteljo in sezula svoje težke čevlje. Potem se je zleknila po ležišču, se stisnila v kot in iztegnila roke:

— Še je mraz. Pridi vendar, ljuba neroda, da te objamem!

Vdala se je kakor poročena. Osladno vonjavi lasje so razmrščeni padli na čelo in senci. Zaprla je trepalnice.

Pozneje, ko se je spet zravnila na postelji in sedela ob stranici, segajoč za čevlji, je pogledala na zapestje: zeleno se svetleča kazalca z mrežico prevlečene urice sta se bližala polnoči. Hladno, odločno je rekla:

— Dovolj nama je ljubezni nocoj! Grem. Če hočeš, me spremi.

— Potrpi, duša! — je hlinil.

— Lahko, če hočeš! — je vrnila mirnega srca. — Oče kroka nocoj, mati je šla v Gradec kupovat božična darila... Glej, že v treh dneh bomo božičevali. Ali se bova videla? Nu, morda je prav, da ne. Sram me bo pred teboj. Kaj si boš pa mislil, kakšna sem! Kakor kaka graška candra...

Petrin je jecljal:

— Ali dovoli... prosim te, Lenka... komaj te spoznam, že...

— Ne obsojaj, sama ti povem. Boš videl, dosti zanimiva je moja zgodba... Tisto jesen pred vojno sem dopolnila trinajsto leto. Namenili so me v Gradec, v institut. V septembru, preden sem šla, smo zadnje dni trški otroci divjali za gradom, v gaju okrog jezerc. Sosedov Karle, falot, je predrzno silil za menojo. Lovil me je, me grabil, mrcina suha, bledikava. Časih sem ga naklestila, s pestmi sem ga bila. Umikal se je in divje so mu žarele oči, z zobmi je šklepetal. V mraku nekoč smo se skrivali. Raztepli smo se daleč po gaju. Karle se je priplazil za menojo, s prstom na ustih, prijel me je za roko in voljna sem mu sledila. Bogve kakšno skrivnost mi razkrije. Plazila sva se tiho za grmovjem, za živo mejo, potem je pokazal s prstom: 'Poglej, tja poglej! Ali vidiš?' V travnati kotanji, daleč onkraj žive meje sta pijan dedec in ženska opravljala svoje. Poznala sem oba. Potepina ničvredna. Kakor žabi sta bila, kakor žabi. Nikoli ne pozabim tiste zoprnosti... Karle se je smejal, ves spačen je bil v obraz. Hitela sem domov, pomnim še, da nisem večerjala. Tisto noč sem na postelji drhtela kakor v mrzlici in blodila v sanjah bogve kod. Bogve kod... Vstala sem pozno zjutraj, trudna in blede. Vem še: kakor da se je pretrgala zavesa, se je v meni odprlo novo spoznanje. Lepo ni bilo, toda vso me je prevzemalo... Ne smej se! O, strašni so ti vaši posmehi!

— Dalje!

— Še tri dni je bilo do odhoda v Gradec. Karala me je mati, da sem lena mrha; naj se vendar pripravim! Pa nisem mogla prijeti za nobeno delo. Ven me je vleklo, na cesto, za grad. Iskala sva se s Karletom. Ko sem ga mimogrede pogledala, sem vedela vse: da je bila tudi njegova noč burna, vročična. Šele proti mraku sva se našla pod kostanji. Sama sva bila na trgu; izogniti sva se hotela, ali on je bil smejejši. Bled, upadlih oči je stopil k meni: 'Kdaj odpotuješ?' — 'Ne vem,' sem ostro odvrnila. In drzno je zahteval: 'Potem pojdi takoj zdajle za grad, za jezercem se dohiva'... Ubogala sem, ni moglo biti drugače. Tavalala sva tam okrog brez besed, bila sva sama dolgo, dolgo časa, da se je povsem zvečerilo. Gorelo je v meni in drhtela sem kakor v mrazu. Spoznanje je bilo odvrtno... Če se natančneje spomnim, bi bljuvala... Ali potem v Gradcu sem bila med vsemi najzrelejša, najbolj bistra, najbolj izkušena. Da me ni nič prida, so učiteljice vile roke. Ko so me vzeli iz instituta, je bila že vojna.

— In zdaj? Ljubezen? Sveti zakon?

— Misliš nadporočnika Glanza? Odkar je prišel h kadru, tišči za mano. Ko sva se prvič našla na plesu — takrat smo imeli še prijetne družabne večere — je bil golobrad enoletnik. Srčkan, čeprav govore, da je po materi židovskega rodu in je zato tako hladen in sebičen. Pravi, da bo tudi po vojni ostal oficir.

— Za njegovo zaročenko te zovejo...

— Zaročenka! Komu je dandanes zaupati?... Če bo sila, se seveda poročim. Vzel me bo.

— Zelo, zelo svobodna in mikavna ljubezen.
— Zelo. Brez očitkov, brez pokore, zavisti, ljubosumja ... in tako dalje. Ni tako najbolj prav in pošteno?

— Lahko bi dvomil. Pa nimam vzroka. Jaz že ne.

— Čuj, enega se vendar bojim. Časih me prešine groza: Karel se je vrnil s fronte. Na Laškem ga je zadelo! Invalid je. Nad kolenom so mu odrezali nogo. Zdaj pije. Žganju se vda, izziva, preklinja, ob večerih me išče ...

— Karel? Karel Bachner? Sosed, trgovčev sin?

— Tako je. Karel Bachner. Nedavni večer se je skrila v našo vežo in me pričakal. Hlastal je za mano, da me ujame. Divje sem zakričala in zbežala po stopnicah. Tedaj se je spotaknil in padel. Pijan, obnemogel se je komaj dvignil ob bergli in je s kletvijo zapustil hišo ... Spet je bila zame tista noč brez spanja. Odvratno me je dušilo, slabost me je obhajala do jutra ... Ali kaj bi ti pravila! Konec! Dovolj je čenčanja ... Če hočeš ali če smeš, me spremi do doma, mladi kavalir!

Ni zadrževala stopinj na stopnicah, les se je vdajal in nekajkrat zaškripal. Zunaj je polnočni mrak zarezal okrog ušes. Trdneje je zaškripal sneg. Kakor dojenček starikavega obraza je spokojno spal ves trg in v snu je neslišno dihal pozabljen po enem dnevu več, ki je utonil v grozo in žalost svetovne vojne. V zimskih nočeh se je le redkokdaj čul opomin s fronte, le časih je zamolklo butnilo daleč doli od zadnjih robov koroške zemlje.

Z roko v roki sta stopala po ozki ulici nizdol h glavnemu trgu. Ko sta stopila iz teme in se je nanju usula svetloba žarnice, svetleča na ogelni hiši, jima je stopil nasproti nadporočnik Glanz.

— Lenka, um Gotteswillen, ves večer te iščem! Sem že mislil, da se je zgodila nesreča.

Lenka se je odtrgala od enoletnika Petrina, stopila tik pred zaročenca in mu ponudila orokavičeno desnico v poljub. Nekoliko zmedena, a v besedah vselej prisebna, je rekla:

— Prava reč! Kaj bi se vedno prerivala med trško svojatjo na sankališču ... Pridite, gospod Petrin, da vas predstavim!

— Pristopite vendar! je ošabno velel gospod nadporočnik. Pomolčal je, zrl strogo v enoletnika, slednjič pa, kakor bi zlogoval:

— Hvala vam ... za spremstvo dame ... ali zdaj gladko in jadrno domov! ... Tokrat bomo še zamežali z obema očesoma ...

S tihim prezirom je mladič salutiral, tlesknil ob tem s petama, kakor se je spodobilo, se okrenil in ubral korake nazaj v ozko temno ulico proti domu.

— Pa misli, da me je on! — se je posmešnil in si privihal ovratnik. Sredi poti, ki se je dvigala, je postal. Odtod se je videlo na vrt županove vile. Tam so v plotu zajokala vrata, privešena k steburu kakor leša. Nadporočnik Glanz je silil po snegu čez vrt za Lenko. Valovanje rezkega nočnega vetra je prinašalo Petrinu na uho besede, da je

razločno čul, kako nadporočnik moleduje in nadleguje.

— Ne razumem, Leni, ... kako se moreš pečati z vsakim takim ...

— Dovolj ... samo simpatija ...

O simpatija! Takšna je Lenka. Tujke so ji pri sreči.

Ona odklepa duri, on sili za njo.

— Aber Leni, mama je vendar v Gradcu.

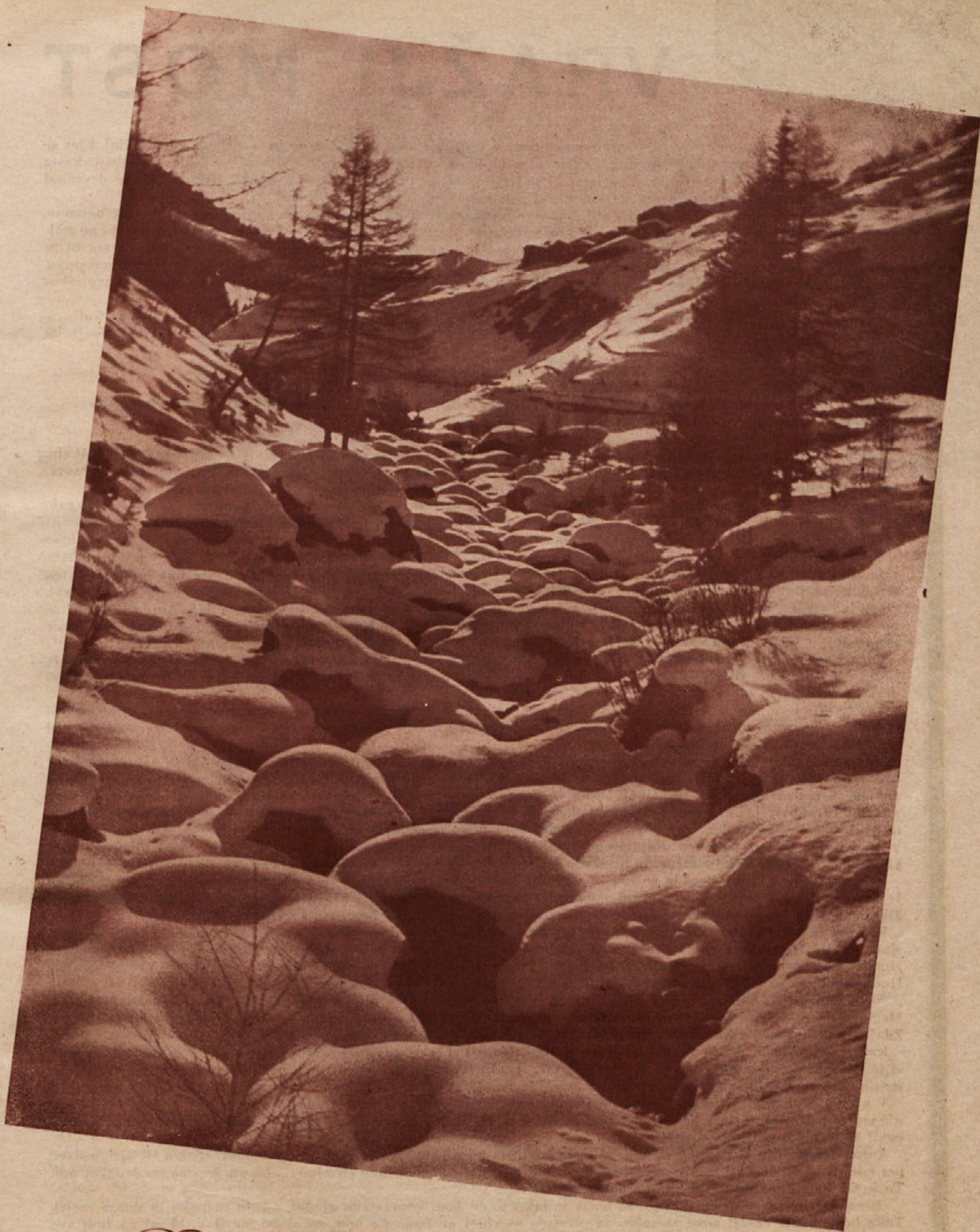
Brez ugovorov je privolila in vzela zaročenca s seboj v hišo.

Tisti mah, ko so se za obema zaprle duri in je škrtnil ključ v ključavnici, se je daleč onkraj ceste na podstrešju Bachnerjeve hiše s prasketom odprlo primrzlo okno, zroče na dvorišče in tja čez županov vrt in na vilo, pa še dalje v pobeljeni griček zadaj in na sivi grad vrhu hriba.

Kakor ranjena žival je ob tistem oknu nekdo zastokal.

Petrin je navel oči, ni mu bilo kaj ugibati, v mesečini ga je dobro spoznal: invalid Karel Bachner — spet žganja pijan — preži ob oknu svoje zapuščene gajbice. In stoka od bridkosti, ker ponočuje Lenka z drugim, z oficirjem, zaročencem.

Božično jutro

VRAŽJI MOST

Anton Schmied je globoko zadihaval v ostrem zraku, odrinil se je in se pognal proti dolini, kjer se je bila spustila gosta megla. Solnce se blešči tu gori v vsem svojem sijaju in obsipava z višnjevkasto srebrnimi iskrkami snežno poljano, ki se izgublja v megli. Pod ostro okovanimi, čedalje hitreje drvečimi smučmi prasketajo in se drobe na vse strani poledenela snežena zrna.

Že preden se je spustil v dolino, je čutil, kako mu utripljejo vse žile. In ko so mu šinile skozi glavo tiste neumne, nepotrebne misli, mu je pot pokril dlani. Ko pa se je spet nagnil čez črne smuči, ki so že tolikokrat drvele po naj-nevarnejših potih, ko je spet vdihnil čisti, trpki vonj novega snega, je pozabil vso svojo tesnobo. «Čemu bi se človek bal!» si je rekel, skomignil z rameni in s težkih misli je preskočila njegova domišljija na Miss Higginsovo. Spet jo je zagledal pred sabo, že malo dobre volje, od vina omoten, ko mu je pripovedovala v svoji ljubki angleško-nemški mešanici:

«Torej dobro, my dear Alpenführer, dear Anton Schmied. Nič se ne bom jezila, če zahtevaš od mene karkoli...» Saksofonist je prav tedaj stal zraven njiju in trobil v njegovo uho z nekakšnim strašno visokim, jokajočim glasom, ki ga je kar glušil.

«Pojdi k vragu!» ga je potisnil stran, potem pa se je sklonil k mladi Američanki:

«Pazite, Miss Higginsova, preveč skromen ne bom...»

Vstala je in stopila tik k njemu, da je skozi njeno tenko večerno obleko kar čutil, kako ji drgetajo žile.

«Blazen si! Saj niti nočem, da bi bil skromen!»

In v očeh ji je nekaj zagorelo.

Godba je bila vsa v ekstazi. Godei so z rdečimi, nabuhlimi lici pihali v svoje trombe. Tisti, ki je sedel pri tolkalu, je do krvi razbičal bronasti čineli. Bobnar je kar z nogo suval v napeto svinjsko kožo. Ves hotel je bil besneč, hripav Babilon. V baru so plesali z zardelimi očmi, ki so bile od nikotina in vina vse omotene.

Pograbil jo je za roko, hotel jo je povleči k sebi, toda deklet se je branilo. Lokavo in odločno se mu je iztrgalo iz rok. Potem se je zasmejala, da so se ji zasvetili ostri, gladki zobje, in mu rekla za slovo:

«Pardon! Pa le tedaj, če prevozite Vražji most.»

Brez pomišljanja je fant odvrnil: «Torej jutri, prav za prav še danes zjutraj!»

In zdaj drvi Anton Schmied kakor dan za dnem po kraljestvu neizmerne snega. Na hrbtu ima majhno, trdno torbo, polno finih cigaret, konjaka in takih reči, ki so tam onstran meje cenejše. V poldrugi uri pride tja in nazaj. Obmejna straža, vojniki, cariniki, vse to je v teh krajih neznano. Konec bo tak kakor vsak dan. Anton Schmied se bo vrnil domov, oddal torbo v ravnateljstvo pisarni in — in — in — to kar se bo potem zgodilo, bo drugačno kakor druge dni — šel bo h gospodični Higginsovi, ki se ne bo jezila, če bo zahteval od nje karkoli... Karkoli!

Ob tej misli so mu zašklepetali zobje. Velika rdeča puščica se je pokazala pred njim, znamenje, naj pazi, toda tudi brez nje bi bil vedel, da se bliža globok prepad. Mimogrede je poskočil v pravem kotu, da sta zaječali trdni deski, potem pa je zdrvel dalje, ne da bi bil zavrl.

Vse je bilo le v tem, da se bo vrnil po drugi poti. Vsa pot je mirnejša, preprostejša, samo da... da... no, saj ni strašna... ne, to bi bil slab izraz — samo da je treba bolj paziti zaradi tiste male, neumne police, tam tik nad hotelom. Zaradi «Vražjega mostu».

Neumnost, zakaj jo prav za prav imenujejo Vražji most? Ti strahopetni, bojazljivi pastirji, ki so nekoč zašli pod njo, ne nanjo, so jo krstili s tem neumnim imenom. Kolikokrat je drvel še no nevarnejših robovih. Da, tu pa po naključju res ni bil nikoli. Naključje! Rob je širok najmanj en meter, in če ni toliko, pa vsaj osemdeset centimetrov. Strahovit je le zaradi ogromne ledene skale nad sabo in zaradi tega, ker žita pod njim prepad kakor orjaški leden zid. Seveda, če se človek od spodaj čudi temu brezmejnemu ogledalu, ki se bliska višnjevo in rdeče v žarn solnce kakor pokoncu postavljeno drsališče, mu gre ta pogled res na živce. A polica sama? Poštena steza, komaj daljša kakor deset metrov. In pred njo še lepa reber za zalet. Tako bo zdrsnil čez njo, da še vedel ne bo, kdaž.

Pritisnil se je k strmi steni in se spustil v globel kakor ekspresni vlak. Mimo nšes mu je zažvižgal veter, da ga je kar zabolelo. V gorah so se odrgale silne plasti zraka in začele hosti njegova od vetra razbičana lica. V mežikajočih očeh sta se mu zbrali dve solzi, dve zmagovalni solzi: tak bo zdrsnil mimo prepada.

Kaj mu je rekla zjutraj mati? Sai je bila to samo misel, preprosta, nerodna laž nabožne matere, ki ljubi svojega sina. Da ga Higginsova samo draži. Med smehom je pred drugimi rekla, da bi samo rada vedela, ali bo mogla zbuditi tega premraženega gorskega medveda. Da se ji niti ne sanja, da bi plačala ceno stave. Kaj bi vendar ljudje rekli, če bi videli njo, dolarsko milijonarko, s tem neofesanim beračem.

Nasmehnil se je. Mimo njega je zdrsnil nizek gozdček. Samo ruševje, s snegom pokrito. Pot se čedalje bolj niža. Megla se je že dvignila nad vrhove in dolina postaja svetlejša. Ko se je zasukal, se je za trenutek zablestel hotel. Zdaž je tak kakor majhno belo mravljišče, ki plava v soju internega solnca.

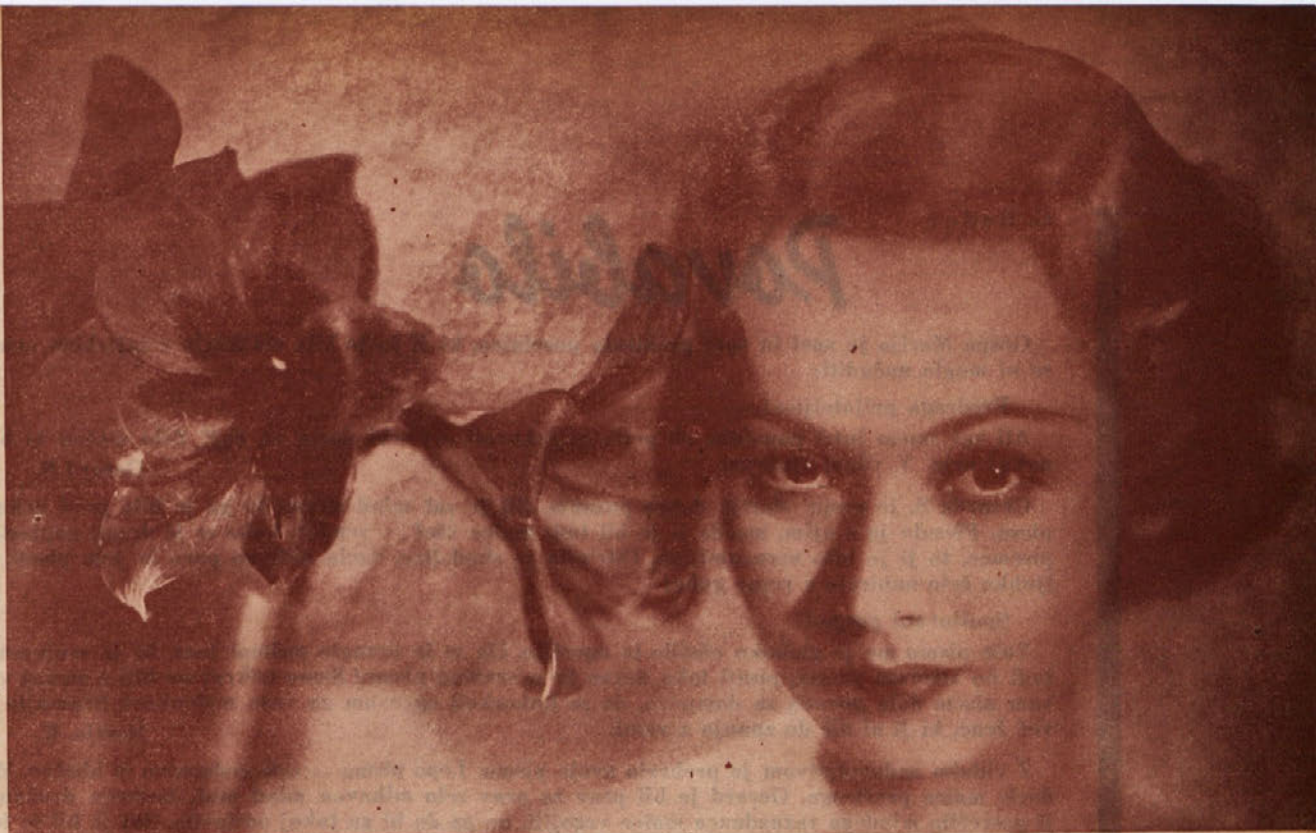
Kako preprosta in dobra ženica je njegova mati. Izmisliti si tako smešno pravljico, samo da bi ga odvrnila s poti. «Ljudje pravijo,» je rekla, ko se ji je smehljala, «ljudje pravijo, da izziva smrt vsakdo, kdor moti mir Vražjega mostu. Nihče se še ni upal povzpeti nanj.»

V njenih očeh je bral toliko obupa, da je moral starko pomiriti z lažmi. A zdaž mu ni žal, da se je zlagal. Prav nič mu ni žal. Iz materinih besed mu zveni le še to, da se doslej živa duša ni upala priti na Vražji most. Torej bo prvi! Med toliko milijoni — prvi!

Anton Schmied je pogledal v dolino, ki se je odpirala na njegovi levici. Hotel je že zrasel. «Samo še štiri, največ pet minut», si misli. Bati se ne sme, samo paziti mora. Zdaž še čez majhno strmino... ho-op, že smo na drugi strani. To je šlo imenitno. Morda bi bilo pa dobro zavreti?

«Besno drvim, sicer je pa vseeno! Še bolje je tako, le da bom neprestano gledal v tisto razpoko in dobro meril. Tako bom pustil Vražji most za sabo, da prepada še videl ne bom. Če bom pa slabo meril... bi mi pa tudi vse cepetanje in zaviranje nič ne pomaglo. No, zdaž smo že čez ravnino, spet klanček — —, tam za grmovjem, tam je razpoka. Tam je Vražji most.

EKSOTIČEN CVET

Smuči drve proti polici. Z napeto pazljivostjo drve varno in za sabo puščajo dve ostri črti. A za neznatni del sekunde je Anton Schmied spet v dvomu. «Če bi se zdajle obrnil, bi prišel na staro, znano pot!» pomisli. Ogromna razpoka strmi vanj. On pa zamahne z glavo. «Oh, neumnost! Da bi se zdaj splašil?..» Med belimi, zamrzlimi vejami grma ob stezi so se mu zalesketali beli, lačni zobje Miss Higginsove. — Vse je samo blisk misli!

Na njegovi levi pred hotelom, globoko spodaj, vrve ljudje. Gledajo ga. Čakajo, ali bo imel dovolj poguma, da bo prvi.

Oprezno, komaj opazno potiska desno nogo naprej. Smer se lomi v lepem kotu. Zdaj je pred njim tista polica, v isti smeri kakor njegove smuči. Res je zaledenela, pa je na njej toliko snega, da bodo smuči prijele. Zdaj bi se ne mogel več umakniti, tudi če bi se hotel. Na levi je pečina, na desni prepad. Polica je komaj še nekaj metrov daleč. V svojem vrtoglavem zaletu bi ne mogel več obstati.

«Moj Bog!» je nehote zavzdihnil v poslednjem trenutku, potem se je sklonil k tlom. Zdaj že drse smuči s hitrostjo dvajset kilometrov na uro... drve še zdaj, ko je že zavozil na nedolžen griček, na drugi strani Vražjega mostu.

Po strašnem duševnem naporu so Antona Schmieda zapustile moči. Mora se ustaviti, da se zbere. In ko stoji in se obrača nazaj proti prepadu, drhti.

Iz police je neka nadzemeljska moč iztrgala ogromen kos ledu, ker je zdaj namestu njega zijala ogromna luknja. Ta luknja se ni videla ne od spodaj, ne z one strani. Komaj za ped je bilo ob njej prostora. Čudež, da je prišel živ mimo nje.

Ni bil sentimentalni, pa tudi ne preveč pobožen, toda ko se je ozrl, se je prekrizal. Potem se je obrnil in se počasi pognal proti hotelu, ki mu ga je hrib zakril. Občutek varnosti ga je prevzel in že je zažvižgal, ko je zavil v gozd, skozi zamrzlo drevje.

«Ljudje nestrpno čakajo», je pomislil in že naprej užival tisti srečni trenutek, ko se bodo ganjeno in navdušeno iztegovale roke, da stisnejo njegovo.

In spet so se mu zablesčali beli, lačni zobje Miss Higginsove. Po ostrem, širokem ovinku se je pokazal hotel. Pognal se je in se še nekajkrat odrinil. Potem je obstal pred hotelskimi vrati. Čudno, nihče ga ne čaka. Dobro je videl od zgoraj, da je stalo tam dosti ljudi, ki so iztegovali vratove, zdaj pa ni nikogar blizu. Saj bi bili lahko vedeli, da bo prišel po tej poti.

«Hej, Peter!» je vzkliknil, ko je zagledal postrežnika iz dvigala v temni obleki s svetlikajočimi se gumbi.

Deček hiti, hiti kakor brez glave. Skoraj bi ga bil podrl. Komaj se je ušel, in ko ga je opazil, je prebledel.

«Joj, gospod Anton!» je kriknil deček in njegov obraz je bil bolj bel kakor sneg, ki je obvisel na njem, ko se je zaletel v smučarja. Anton ga je prijel za uho.

«Kaj pa ti je? Prej si mi skoraj želodec predril, zdaj si pa živ obup!»

In Petru uhajajo besede kakor voda iz pipe:

«Joj, gospod Anton, huda nesreča se je pripetila! Ko ste drveli čez Vražji most, se je iztrgala nad njim ogromna ledena skala. Gledal sem skozi okno in malo da nisem izgubil zavesti. Skala se je zaletela v Vražji most, ga raztrgala, potem pa se je razbila in odnesla s seboj toliko ledu in snega, da se je po vsej dolini kadilo. In sneg je v trenutku zakopal vse, ki so vas opazovali.»

Anton Schmied je prebledel: «Ali se jim je kaj zgodilo?»

«Večina se je rešila brez poškodb,» je komaj pripovedoval fantič, «nekoga pa je ledena skala zadela, in ta ne bo več vstal.»

«Moja mati!» se je iztrgalo iz Schmieda kakor krik ranjene zveri.

Peter se je zdrznil. Strmel je vanj in ga ni razumel. Šele potem se je osvestil:

«Ne, ne, gospod Anton, pomirite se. Gospe Schmiedove ni bilo pod mostom. Prisezem vam, ona ni bila. Pomirite se!»

In deček je mahal z rokami okoli sebe in ga tako prepričevalno gledal, da se je Schmied takoj potolažil.

«Kako sem sploh mogel misliti na tako neumnost?» si je dejal. «Saj sem vendar obljubil materi, da se vrnem po navadni poti. Še na misel ji ni moglo priti, da bom prevozil Vražji most!»

Peter je opazil, kako so se na njegovem čelu razgubile nemirne gube. In da bi ga še bolj pomiril, mu je rekel:

«Neka gospodična je bila, veste, gospod Anton. Tista svetlolaska iz sobe števil. 118, uboga Miss Higginsova...»

Povabila

Gospa Marija je spet in spet prebirala posetnico, ki ji jo je bila služkinja z zajtrkom vred prinesla v sobo, in se ni mogla načuditi:

Predraga prijateljica!

Ali vas smem jutri popoldne ob petih pričakovati pri sebi doma na čaj? Zelo srečen bi bil, če bi mi podarili nekaj uric. V vdani ljubezni

Gerard S.

Gerarda S. je gospa Marija dobro poznala. Bil je zal mlad slikar, ki ga je bila pred nekaj dnevi spoznala na plesu. Plesala je z njim, morda ji je bil tudi malce všeč — vendar, kako se je drznil napisati to kratko, jedrnato pisemce, to ji je bilo nerazumljivo. Odrinila je skodelico, vzela nalivno pero in jela pisati, medtem ko se ji je ljubko čelo nabiralo v resne gube:

Spoštovani gospod!

Vaše pismo me je globoko užalilo in ogorčilo. Da se le drznete pošteni ženi, ki je svojemu možu zvesta in mu tudi bo zmerom zvesta, pisati tako drzno in nesramno pismo! Samo trikrat ste bili z menoj v družbi, in z ničimer vam nisem dala povoda za domnevo, da se kakorkoli ogrevam za vašo malenkost. Sramujte se in ne nadlegujte več žene, ki ji ni nič do znanja z vami.

Marija K.

Z vidnim zadovoljstvom je prebrala svoje pismo. Lepo pismo — zelo čednostno in hladno. Morda je bila pa vendarle malce prestroga. Gerard je bil prav za prav zelo mikaven mlad mož, izvrsten družabnik, in morda bi se ji posrečilo mladega razuzdanca malce vzgojiti, ne pa da bi ga takoj odslovila. Saj je bil še tako mlad... Droben smehljač, poln razumevanja in odpuščanja, je zaigral gospe Mariji okoli ust, ko je vzela novo polo pisemskega papirja in jela pisati:

Dragi gospod!

Zelo žalostna sem zaradi vašega drznega pisma. Dragi prijatelj, tako se dami ne piše! Žene hočemo, da nam mož dvori in nas počasi osvaja, najprej hočemo pa vedeti, da smo ljubljene. Šele trikrat sva se videla, in že me hočete za ljubico. Ne, prijatelj, ne pridem k vam. Toda če hočete, da pozabim vaše grdo pismo, pridite v sredo zvečer na medicinski ples. Dovolim vam, da plešete z menoj, če si pri tem ne boste vtepli spet kakih neumnosti v glavo. Lepo vas pozdravlja

Marija K.

Tudi to pismo je bilo sijajno. Majhna diplomatska moštrovina. Morda nekoliko prediplomatično. Mladi mož je moral dobiti vtis, kakor da je že mnogokrat dobila taka pisma in odgovarjala nanja. In potlej... ti uradni plesi... morda bi bilo bolje, če bi mu dovolila kratek sestanek v kaki mali slaščičarni. Vendar, tam bi jo lahko kdo videl. Mladi, neizkušeni ženi, ki mora paziti na svoj dobri sloves, res ni lahko živeti. Zamišljena si je Marija prižgala novo cigareto in jela pisati tretje pismo:

Dragi Gerard!

Jutri pride k vam, toda...

tisti mah je zazvonil telefon — Gerard!

«Oprostite, milostljiva, nekaj strašnega se mi je zgodilo. Hotel sem poslati stari prijateljici svoje mame vabilo na čaj. Vam, milostljiva, pa svojo iskreno zahvalo za včerajšnji večer. V raztresenosti sem zamenjal kuverti — neodpustljiva nerodnost! Prosim vas, nikar ne zamerite...»

PAZITE PRI ZIMSKEM SPORTU

Že zdaj, preden se je še prav začela doba zimskega sporta, je potrebno, da izpregovorimo nekaj besed o zimi sploh in zlasti o vseh nevarnostih, ki preže pozimi na zdravje človeka, pa najsi bo že zagrižen sportnik ali pa samo skromen prijatelj prirode, ki si časih privošči kratek izlet po zasneženi poljani. Nevarnosti za zdravje je obilo, vendar pa se jim človek z lahkoto ogre, če le malo pazi.

Vsak letni čas ima svoje radosti in žalosti. Bolnikom, ki ne morejo prenašati vlage, se zdravje pozimi popravi, drugim se pa poslabša. Tisti, ki se drugače drže doma in le redko odidejo z doma, tožijo pogosto, da jih srbe prsti na nogah ali

pa na rokah. To srbenje spremlja nekakšna rdečica, ki je prvi znak neznosnih ozeblin. Ali se da to preprečiti? Do neke meje prav zanesljivo! Ozeblina so poškodbe, ki jih povzroči mraz na tkivu. Delovanje tkiva je treba zato poživiti. To storimo zlasti s tem, da smo toplo oblečeni in da se dosti gibljemo. (Gibanje poživlja krvni obtok!) Tkivo je treba tudi utrjevati. To storimo z izmenjalnimi kopelmi. Kakšne so te kopeli, ve pač vsakdo. Oboleli ud je treba držati izmenoma v ledenomrzli in topli (ne vroči!) vodi. Dobro je, da se na ta način zdravimo zvečer, preden gremo spat in da zavijemo po vsaki kopeli, ki naj traja kvečjemu nekaj minut, oboleli ud v vol-

neno krpo. Kdor ve, da dobi hitro ozeblina, naj začne s temi kopelmi, še preden zapade prvi sneg.

Drugim pa, ki ne mislijo ostati samo doma, ampak se hodijo rajši sankat, smučat ali drsat, utegne zima pokvariti veselje z raznimi «tipičnimi sportnimi poškodbami», kakor jih imenujejo zdravniki. Dobro bo, da naštejemo najvažnejše, da se jim bomo lažje ogibali.

Padanje na ledu je žal pogostejše kakor na tleh, ker je trenje manjše, hitrost pa večja. Tu se človek ne more ne zadržati ne ujeti, če že pada. Noge se same izmikajo izpod telesa, in posledica je, da si drsalci pogosto zlomijo roko, ključnico ali pa tako udarijo na glavo, da jim

celo lobanja počí. Če se drsa kdo v dvoje, se utegne zgoditi, da bo svojega tovariša ranil po nogi z nosom svojih drsalk. Tisti, ki se pečajo z umetnim drsanjem, časih ranijo z drsalkami celo sami sebe. Drsanje v dvoje je sploh priporočljivo le za tiste, ki so že dobro izvežbani, ker pri padcu navadno trpi tisti, ki ga je tovariš zaradi svoje nerodnosti vrgel na tla.

Prav zaradi tega je smučanje manj nevarno, ker človek drvi največkrat sam po širnih planjavah in z nekaj zavoji lahko zmanjša hitrost. Če pade, ni nič hudega, zlasti v mehkem snegu. Nekoliko nerodnejše je pač, če je sneg poledenel, ker mu lahko posname kožo. Samo pri sportnih turah na smučeh se zgodi, da se na kakšnem nerodnem kraju krivina smučke zatakne in si smučar lahko že pred padcem zlomi nogo ali stopalo. Časih nastane tudi «spiralni prelom» zaradi obrata. Če človeka zasuče med počasnejšo vožnjo, si navadno nogo izvine v sklepu. Ševeda pomeni vsaka taka nezgoda prenehanje vožnje in je navadno potrebno za zdravljenje kakšnih štirinajst dni. Ljudje, ki imajo slabe sklepe, naj se rajši ne lotijo smučanja ali pa naj vsaj zavijejo sklep v gumasto nogavico, ki sega od srede podplata do pod kolena.

Sankanje je še nedolžnejše kakor smučanje, toda le navadno sankanje. Sportno je nevarnejše, ker dosežemo tu večje hitrosti kakor pri smučanju in sani tudi ne moremo tako obvladati kakor smučí. Pri sankanju tudi ni kakšnih tipičnih poškodb kakor pri smučanju. Pri vsakem padcu trpi navadno najbolj tisti, ki je spredaj, najmanj pa zadnji.

No, naj bo dovolj. S tem člankom ne mislimo nikogar strašiti. Le opreznost priporočamo vsakomur in premišljenost. Tudi zimskega sporta se je treba naučiti, toda pri vsakem sportu je potrebna disciplina. Le z njo se bo sportnik lahko povzpел brez lažnega paradiranja, brez lažnega častihlepja in hlastanja do najvišje stopnje — popolnega uspeha.

KAJ VAS TAKO VLEČE NA GORSKE VRHOVE?

Če bi vprašali meščana, recimo Ljubljánčana, ki prisopiha komaj vsako leto enkrat na Šmarno goro, kaj misli o turistik in kaj ljudi tako vleče na visoke gore z nevarnimi prepadi, bi dobili najbrž precej čuden odgovor. In vsak človek bi odgovoril drugače.

Možak, ki ga vidite na tej sliki, vodi turiste že skoraj petdeset let po švicarskih gorskih vrhovih

Eden bi rekel:

«Razumljivo bi se mi zdelo, če bi se človek mučil za kakšno stvar, ki bi mu prinesla korist, trenutno ali pa stalno, nikakor pa ne morem razumeti, da se najdejo ljudje, ki si oprtajo težak nahrbtnik in gredo za prazen nič cele ure v breg, da se nazadnje zvrnejo v prepad...»

Drugi bi še dodal:

«Pa ne samo to. Ti ljudje, ki nimajo menda nobenega pametnejšega dela, si izmislijo še druge neumnosti. Plezajo po vrveh, da bi prilezli na kakšen prav koničast, nevaren vrh, in se potem po drugi strani spet spušte v globino, od skale do skale se spuščajo, med nebom in zemljo vise, plazijo se kakor divje koze po ozkih policah in bog ve kaj še vse...»

Da, marsikdo gleda iz doline na kakšno strmo gorsko steno in kar iznenada zapazi črne pičice, ki se na njej premikajo in lezejo počasi proti vrhu. Kaj imajo od tega, ko se morajo potem spet spustiti v globino, kaj jih tako žene nad prepade? Saj bi človek morda razumel njihovo zagrizeno ljubezen do gora, če bi na primer med seboj tekmovali ali pa če bi vedeli, da imajo celo kopico gledalcev, ki jih strmé občudujejo.

Res, ljudje, ki se ne ukvarjajo s turistik, ki jim ni do tega, da bi se

spoznali s to vrsto sporta, ali pa nimajo priložnosti, da bi kdaj prilezli na kakšen hrib, bodo težko razumeli, v čem je užitek turistike. Morda bodo presenečeni, če jim bomo povedali, da je turistika najlepši in najzdravejši sport. Ne bodo nam mogli verjeti. Rekli bodo: «Če bi prilezel na Triglav, bi se pošteno utrudil, nekaj zameglenih gora bi videl in nič drugega...»

Pa ni tako.

Človek mora biti sam planinec, sam mora poskusiti opoj višav, sam mora plezati nad vrtoglavi prepadi, in potem bo vedel kaj je turistika. Videl bo, da si s tem ne bo samo izostril živcev in osvežil duha, ampak da se bo čutil tudi bolj zdravega in srečnejšega v kraljestvu visokih, čarobnih gora.

Precej spretnosti je treba, da se človek vzpne na tak vrh.

Vratolomen prehod med dvema skalama

Dr. I. L.

Jana

Gospa dr. P.

SLIKAR MIRKO ŠUBIC

Zadnji desetletji prejšnjega stoletja je impresionizem kakor plamen iz ognjenika bruhnil v svet umetnosti. Iz svojega ognjišča v Franciji je ko kuga preplaval svet. Bil je hkrati razodetje novega, mavričnih barv nasičenega življenja in vsako tradicijo zanikajoč pokret, ki se mu v vsesplošni zmedi, neorientiranosti in velikem navdušenju od kraja nihče ni postavil po robu. Zares se je bilo težko znajti med kopo novih gesel, povsem novih zahtev po umetniškem oblikovanju in impresionističnim dogem, ki so prekopicavala vsa dotedanja umetniška naziranja. Bil je revolucionaren zagon, ko se je impresionizem, pijan živopisnih barv, sprostil vseh spon dolgotrajne tradicije in s tem zatohlega ozračja ateljejev, ki so tako dolgo oklepali ustvarjajoče duhove med štiri dolgočasne zakajene zidove.

Iztreznjenje, ki je po tolikem navdušenju nujno in hitro moralo slediti, pa je pokazalo, da so bili impresionisti v vsesplošni zmedi pri umetnikih in občinstvu med zlato zrnje zasejali mnogo več plevela.

Kakor doslej pri vsakem pokretu, so se tudi pri tem kakor gobe po jesenskem dežju znašli špekulanti, ki so se impresionizmu oprijeli kakor rešilnega čolna, kar je bilo razumljivo: po starih, izkušenih potih, ki so obvladovale dotedanjo umetnost in predvsem ono po akademijah, jim zaradi pomanjkanja znanja in nadarjenosti ni bilo mogoče kvišku priti, impresionizem pa je vsakršno tradicijo vrgel v koš, in prav tja tudi vse profesorje.

In impresionizem, kakor je bil določen, da ostane za vse čase mejnik upodablajoče umetnosti, se je pri tej ataki množice špekulantov izmaličil v modo, ki ni več mogla z umetnostjo v isti vrsti. Opazovanje in podajanje neskončnih lepote naravi, ki se kažejo v njeni luči, barvi in zraku, kar je bil najčistejši kredo impresionizma, mu je ustvarilo številne satelite in trabante, ki so postali v svojem delu tako površni, da ga je Menzel, veliki nemški slikar, ki ga nekateri umetnostni zgodovinarji tudi štejejo k impresionistom, imenoval umetnost laži in lenobe.

Impresionistični način slikanja je zahteval še mnogo več študija narave, kakor katerikoli dotedanji način. Lažimpresionisti pa so zaradi lagodnega pokrivanja ploskev posegli

po veliki paleti in širokem čopiču ali celo lopatici, v čemer so drug drugega posnemali. Vse take podobe, ki je bilo v njih težko najti snovi in so bile brezoblične, v svoji sirovi pisanosti pa tudi neslikovite, seveda niso mogle najti razumevanja pri občinstvu. Zato so jim dajali spremnico visoke umetnosti, ki jo more razumeti le «sodobni izobraženec». Pogosto je vse drugo opravila kritika, ki je posebno pri nas na moč podpihovala pogum nastopajočih. Le tako je mogoče razumeti, da so se tudi slovenski impresionisti takrat, ko je bil impresionizem v sami Franciji v zadnjih zdihljajih, opogumili za prvo slovensko razstavo na Dunaju, kjer so imeli še dokaj uspeha, ki pa ne gre na račun njih dela, pač pa okolnosti, katerih vso tragiko stromaštva in hlapčevstva našega človeka pred «cesarskim» Dunajem pozna le tisti, ki ga o življenju in nehanju slovenskega impresionizma niso poučevali domači kritiki.

Se drugič je slovenski impresionizem strnjeno prišel na «cesarski» Dunaj. (Iz rajneke monarhije se seveda ni upal!) To pot je seveda zaman apeliral na dobrohotno in obzirno kritiko, ki je tokrat videla le «heruntergespachtelte Leinwand». To je bilo vse, kar je uspelo našim impresionistom v sovetu, ki za umetnost kaj pomeni.

Po vojni je svet prav tako v umetnostih pričakoval novih, mogočnih, revolucionarnih pokretov. In kakor svoje čase impresionizem, so tokrat izbruhnili brezštevilni klicarji umetnosti, ki niso bili le kubisti, dadaisti, ekspresionisti, futuristi, temveč so za svoj «novi» način iznašli nerazumljive priimke, ki so slepili oči povojnega blaziranca in praznili žepe vojnih dobičkarjev. Ljudem je bilo treba kruha, in tisti, ki ga je prinašala ta umetnost, ni bil najgrenkejši. Z impresionizmom so imeli tudi ti apostoli «moderne» umetnosti nekaj skupnega: zamečavali in odrekli so pravico vsaki tradiciji, se pravi, vsakemu na znanju in poštenosti zgrajenemu delu.

Tudi nam Slovencem talenti ne dežujejo. Česa drugega naj bi se vsa za nas res številna povojna mlada slikarska armada oklenila, kakor teh novih gesel, ki hodijo z modo pod roko. Pa kakor nima impresionizem prav nič skupnega s slovenstvom, ki se kjerkoli kaže kot obraz naše narodne samobitnosti, prav tako so tudi vsi ti «moderni umetniki» od drevesa padli piškavi sadovi. V vsem njihovem delu je le ena sama doslednost: opičje oponašanje vsega, kar si lahko privoščijo zapad v svojem izobilju, v svoji degeneriranosti, ki mu le še

F. P.

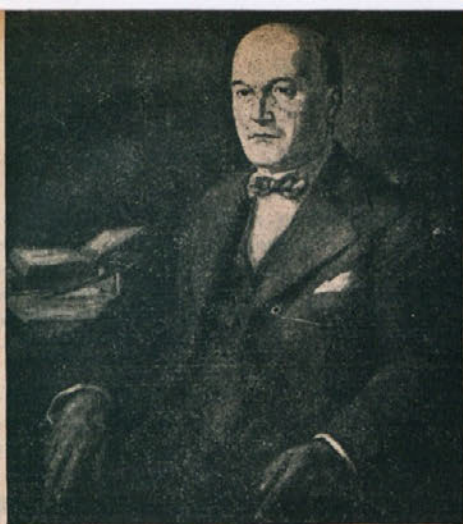

B. B.

M. Ž.

Dr. A. F.

Gospodična J. B.

Gospa J. K.

taka umetnost draži žiočevje. Pri nas, ki smo vsaj v korenini zdravi in močni, pa je takšno delo le cepetanje in opletanje z rokami, blebetanje beavca, ki govori, a ga nihče ne more razumeti.

Močnejše osebnosti so morale biti, ki jih ni pognal v svoj vroč impresionizem, niti povojno umetnostno strujarstvo. In kakor je bil po svojem življenju ogrožen, da bi ga mogel zajeti prvi ali drugi val, sta bila ustvariteljska moč in znanje slikarja Mirka Šubičar varuha, da ni zaplaval v te vode. Seveda je bila za njim tradicija slavnih slikarjev Šubičev, ki so bližnja veja rodu njegovih prednikov.

Podlago svoje umetnosti je dobil v Pragi pri Hynaisu, ki je sprejemal le najbolj nadarjene učence. Pri njem so bili Vaupotič, Kambič, Šubic in menda nekaj časa tudi Cuderman. In tudi če ni v naši umetnosti druge sledi dela velikega češkega slikarja, je ta, da je te svoje učence naučil poštenega dela in zdravih umetnostnih nazorov.

Mirko Šubic spada med tiste naše umetnike, ki povsem ob strani tistemu kavarniškem omizju, ki bi rado vedrilo in oblačilo nad slovensko umetnostjo, tiho ustvarjajo v zatišju svojega ateljeja. Kdor je bil kdaj pri njem v tistem velikem prostoru na Srednji tehnični šoli, v katerem si delita prostor s kolego prof. Šašo Šantlom, je dobil vpogled v marljivo delavnico, ki je kakor iz renesančnih časov. Zaman bi bilo popisovati jo z naštevanjem vseh podrobnosti tu notri, njena značilnost pa je, da se v njej neprestano ustvarja. Tu nastajajo umetnine dobesedno pod umetnikovo roko. Prav nič ni tovarniškega, saj je Šubičeva priznana odlika, da se na slikarske tehnike spozna, kakor pri nas malokdo. Zanj je slikarstvo umetnost, ki nujno terja tehnično popolnost in v izgradnji dela točno rokodelstvo po lastnih poizkusih in izsledkih ter onih, ki so nam jih zapustili zapisane in posredno v svojih delih veliki mojstri renesance, baroka in polpretekle dobe. Vse Šubičeve velike ljubezni in spoštovanja do vse te rokodelske podlage umetnosti laik na njegovem delu ne opazi, pač pa bodo ta dela ostala v svoji svežosti še dolgo, ko o delih večine naših slikarjev ne bo ne duha ne sluha. Saj je slikarstvo v popolnem nepoznanju tehnično pravilne izgradnje dela odmerjeno komaj za naše čase. Take podobe

se izpreminjajo od leta do leta, črne lise in globoke razpoke moremo včasih opazovati na še skoraj svežih razstavljenih umetninah.

Šubic je doma v vseh tehnikah enako popolno. Poglejte le njegovo fresko na stanovanjski hiši ZTOI. Kljub temu, da idejno danes z delom sam ni več zadovoljen, je freska kakor bi bila pravkar naslikana. Nič manj tehnične popolnosti ne kažejo njegove stenske slike, n. pr. v doorani Trgoveškega doma, akvareli, gvaši, pasteli, slike v tempera ali oljnati tehniki. Obvlada pa tudi vse grafične tehnike in kažejo posebno njegovi lesorezi izbran okus in pravi zmisel za črno-belo umetnost.

Mirko Šubic je predvsem figuralist. Ni rečeno, da se ne bi še nikdar poglobljal v nastrojenja domače pokrajine. Znanih je nekaj njegovih pokrajin, polnih nežno slikanih fines, vedno z lahko megleno kopreno in soparico zastrite Ljubljane in bližnje okolice. Poleg figuralne kompozicije pa največ portretira. Zaprav je portret tudi figuralna kompozicija in izmed vseh najtežja, saj mora slikar en sam lik postaviti v prostor tako, da je kompozicija v pogledu linearnosti in razporeditve baronih ploskev popolna umetnina.

V zadnjih letih je slikar dovršil vrsto portretov, ki so javnosti ostali neznani. On ni izmed tistih, ki si delajo po dnevnih reklamo za vsako svoje delo, nekateri celo za vsak zmazek, in to z edinim namenom, da hlinijo v javnosti svojo veliko zaposlenost. On pa je človek dela brez bahaštva in reklame.

V portretu Šubic človeka ne upodablja odvisnega od vseh slučajnosti v prostoru, od različnih svetlobnih in baronih nastrojenj v smislu impresionizma in plenerizma, pač pa je model povsem nasprotno oddvojen od vsega tega: slikarju je vedno le objekt za psihološko študijo. Fiziognomija portretiranca se zanj ne javlja le kot pojav trenutka, izraz mu ni odvisen od vsakokratnega notranjega razpoloženja, marveč je rezultanta vseh različnih notranjih občutij človeka tako, da izčrpno karakterizira duševno individualnost, objektivno značilnost modela. Nekaj lastne umetnikove nature živi zato v njegovih delih in izpolnjuje tako kljub povsem «nemodni» tehniki moderno, čustveno in duhovno življenje.

D. P.

Gospodična N. H.

A. B.

Razumljivo je, da zato slikarja ne vodi strogo stvarno, zunanje podajanje. V največji meri sta odločilna osebno občutenje in predstava, ki si ju je v sebi ustvaril o upodobljencu.

Značilnost vseh njegovih portretov je, da polaga pri zgradbi slike največjo pozornost na obraz modela in je vse drugo le podrejeno, razen rok, ki vsikdar zgovorno pričajo karakteristiko njegovo. (V tem je precej soroden nemškemu slikarju Viljemu Leiblu, na čigar slikah žive roke in obrazi z isto močjo. Ta je roke, risarsko najtežji del človeškega telesa, na slikah, ki mu niso bile po volji in jih je uničil, pustil vsikdar nepoškodovane s tem, da je tisti del iz zavržene slike izrezal

- in shranil. V njegovi zapuščini so našli mnogo takih rok, fragmentov nekdanjih velikih kompozicij.) Tudi svetloba je ponajpeč osredotočena na obraz, ki sije določno, čisto in čarobno iz senčnatga okolja tako, da obraz upodobljenca takoj pritegne pogled gledalca. To vse so za Šubica pomembne odlike, ki pričajo, da se je slikar poglobil v svoj način gledanja in upodabljanja.

Mirko Šubic je kot član Vesne, Društva grafičnih umetnikov, Udruženja likovnih umetnikov in tudi samostojno razstavljal v vseh večjih mestih države. Zunaj pa v Pragi in Dresdenu, vsikdar z uspehom.

Č. Š.

FILM IZ BOSNE JE GOTOV

Nekako dve leti bo tega, kar se je z avtomobili vozila večja družba nemških turistov in filmskih igralcev po Bosni in Hercegovini. Hoteli so si ogledati znamenite prirodne krasote Bosne, in kamorkoli si se ozrl, si videl te nemške tujce, kako so fotografirali zdaj ta prizor, zdaj drugega. Nazadnje so bili od teh krajev tako navdušeni, da so sklenili napraviti film o Bosni in njenih prebivalcih. Česar fotografska kamera ni mogla posneti, naj bi posnela filmska kamera.

Kakor so sklenili, tako so storili. Scenarij za film je napisal znani dramaturg in pisatelj Robert Michel, in letos poleti je prišla velika filmska družba v Hercegovino ter jela snemati film. Najprej so se ustavili

Posnetek iz filma „Bosanci“: Svatba

v Stolcu. Predstavite si, kako so se začudili naši vrli Bosanci, ko so zagledali toliko prekrasnih filmskih igralcev, igralcev in vobče tujcev! Prve dni so bili kakor iz uma. Vzdihovali so «Alah, Alah!» a nazadnje so se vendar umirili in spoznali, da jim od tujcev ne preti nobena nevarnost. Pred nekaj tedni je bil film dogotovljen. V Berlinu pregledujejo snetke in izgotavljajo poslednje slike. Baje se je nad vse pričakovanje posrečil

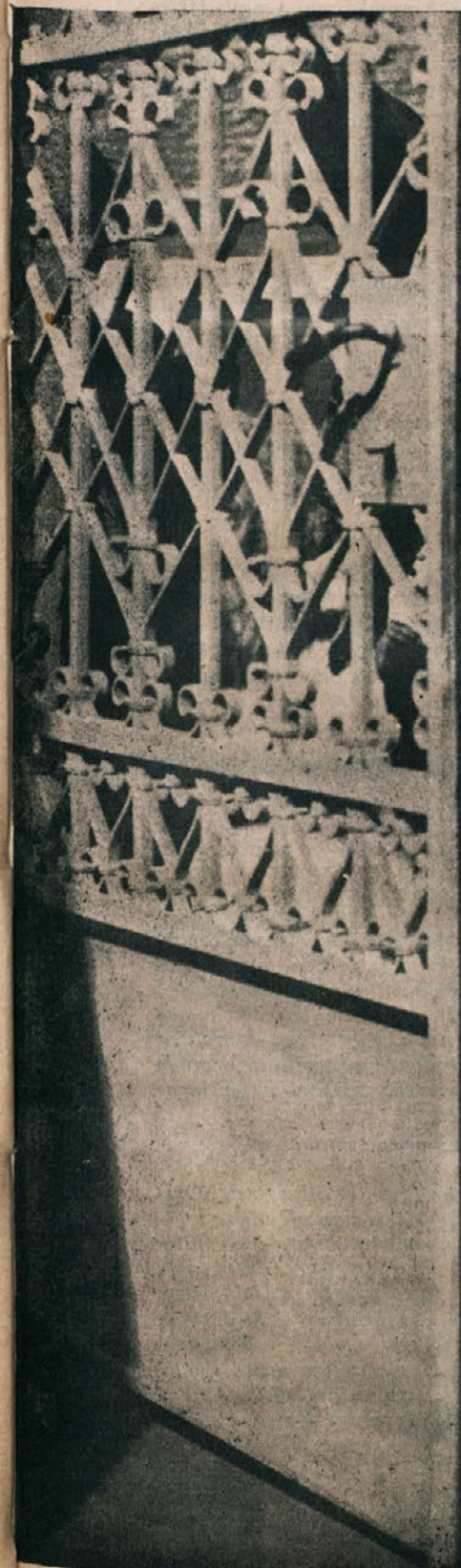
in si bo stekel po vsem svetu mnogo priznanja. Film se bo imenoval «Bosanci».

V Stolcu pa premišljujejo naši vrli stari Hercegovci in Bosanci: ali se jim je le sanjalo, ali so res videli toliko lepih mladih žensk v kopalnih oblekah, in mladim se vlažno zasvetijo oči, kadar se spomnijo obiska lepih tujk. Zdaj pa živijo spet po starem redu, in muezin kliče slej ko prej svoje vernike k molitvi.

Važen razgovor / Člani filmske ekspedicije med odmorom

**Take slike v filmu
bodo vzbudile mnogo
zanimanja za naše
slikovite kraje in
noše**

Mile Klopčič: PREPROSTE PESMI.

Izdala Tiskovna zadruga v
Ljubljani. Zbirka Slovenske
poti.

Litografija: France Mihelič.

*«Teško je biti preprost in pošten,
da vsakdo postane lahko tvoj gost.»*

(Preproste pesmi, str. 34.)

Mile Klopčič je preprost in pošten. Prav tak,
kakršna je njegova pesem.

«Pesnik je otrok; po svetu hodi in se čudi.»

(Pesnik, str. 48.)

Pesnik je doma iz Trbovelj. Ne razgraja po
barikadah, ne dela zla hujšega, kakršno je, in ne
pomežikuje s tendenco. Opazuje s prijetno, skoro
stvarno mirnostjo in z zdravim pogledom. S krat-
kim stihom učinkuje bolj kakor s stotinami votlih
besed. V ciklu «Doma» se je vrnil med svoje ru-
darje, razume jih, pozna jih. Svojo zgodnjo mla-
dost še enkrat doživlja, želi si očetovega smeha,
čita materina pisma («Mati mi piše», 12), raja z
otroki, blaznemu Francetu postavlja svetlo zna-
menje in tiho trpi in hrepeni s svojimi podzem-
skimi brati.

Vmes kleno, ostro, a ne žgoče polemizira s kom-
promisarji, z literati, zajetimi v meglo časa
(«Kratke», 33). Povsod zveni njegov jasni, v res-
nično preprostost zgoščeni verz osvobodilno, pre-

pričevalno. Če je enostavna veličina res osnova
vsake prave umetnine, je to skoro brez izjeme
Mileta Klopčiča svojska in povsem nevplivana
lirika. «Srečanja» prinašajo v pesmi «Hodim med
oljke» globoko razumevanje za duševno podobo
pok. lirika Srečka Kosovela, v pesmi «Mati Ma-
rija» s čudovito učinkovito pesniško formo legen-
darno povečuje trpljenje matere;

*«Poglejte, mati, enega ste le rodili,
a ž njim ste tisočim poti odkrili.»*

(Str. 45.)

Naš narodni potop v Ameriki pa z nevsiljivo
tragiko dokumentira «Mary se predstavi». V ciklu
«Veliki otrok» so zbrani krasni lirični biseri:
«Radovedni otrok», «Dete ne mara spati» in «Moj
oče je rudar» in avtobiografske «O sebi». Zadnji
ciklus «Deževni čas» je pač najmočnejša pesni-
kova izpoved o našem času, ko tudi ubrana mir-
nost njegove pesmi premine in ko za hip klone
zamišljena, ponosna mlada glava.

*«Tu ne pomagajo ne kletve ne molitve,
postavljeni smo v take dni in čas,
ko smeh je jok, in glasen jok zatrt;
in ko spreminja zemlja svoj obraz.»*

*Temna je noč in vsako noč temnejša,
in siv je dan in z vsakim dnem bolj siv.
In lije dež, da jarek golta,
preveč je blata in presilen je naliv.»*

Večni vprašaj. To bo pesnikov kratek odmor
na začetni poti. Njegova sugestivno prepričevalna
lirika, njegov neskalkin pogled v sebe in svet,
njegovo pristno človeško sočutje z ljudmi — pa
bo pesniku Klopčiču gotovo odprlo pot v najširše
plasti ljudstva, katerega razume on in ono njega.
Zbirko najtopleje priporočamo.

Ivo Peruzzi.

„Ženski in možicelju“ na rob

Prav te dni, ko pojde slovenski pre-
vod tega nenavadno razgibanega in
smeloga romana iz Španije med na-
ročnike založbe «Priatelj», prinaša
znani pariški tednik «Les Nouvelles
littéraires» zanimive pogovore tajnika
Cardinne-Petita s pokojnim pisateljem
«Ženske in možicelja» pod naslovom:
En écoutant Pierre Louys.

Za spremstvo knjigi v našo javnost
bom prevedel iz teh pogovorov nekaj
raztresenih drobcev, uvodoma pa spre-
govorim dve tri o pisatelju in njego-
vem delu.

Pierre Louys se je leta 1870., za
francosko-nemške vojne, rodil v
Amiensu in je po dolgoletnem hiranju
junija leta 1925. umrl v Parizu, kjer
ga je pisec teh skromnih vrst — bilo
je neke nedelje — v morečih opoldan-
ski vročini z redkimi pogrebci spremlil
na monparnaško pokopališče da pre-

zgodnjega groba, ob katerem se je od
predragega tovariša iskreno poslovil
znani pisatelj Claude Farrère, čigar
knjiga «Opij» je predlanskim izšla v
založbi Evalit.

Avtor romana «Ženska in možicelj»
je bil globoko klasično izobražen mož
— morda med francoskimi pisatelji
še bolj ali vsaj doživljenejši od slavnega
Anatolea Francea — pa izreden,
profinjen užiščač in psiholog vsega
duhovnega in telesnega v ljubezni.
Skoraj v vseh svojih leposlovnih de-
lih (od prvega romana «Aphrodite»,
ki je takoj dosegel znaten uspeh, pre-
ko sijajnih «Bilitinih pesmi», «Lede»,
«Škratnega človeka» in «Nove sle-
do »Dogodovščin kralja Pausola») je
Pierre Louys znal neodoljivo priča-
rati in oživiti antični ljubezenski svet,
poln žareče, strastne lepote. Bil je ka-
kor pozni tovariš poetov iz cvetoče

aleksandrijske dobe, ki je bil zašel v
naš bolj snobno čutni čas, v dobo, v
kateri nam ostri dim cigarete (edine
naslade, ki jo je po Louysovem mne-
nju iznašel novi svet) nadomešča vonj
rož in parfum medu. Samo da je naš
pisatelj vsekako še prekašal erotični
aleksandrinizem s smehljajem svoje
blesteče inteligence in z ginljivim
kulom lepote.

Roman «Ženska in možicelj» se od-
igrava v sončni, pisani Španiji, v de-
želi razposajene, strastne, vse odpu-
ščajoče in dopuščajoče ljubezni. Pi-
satelj je med orientalsko pestre kulise
in v direndaj španskega karnevala
vpletel napeto zgodbo zaljubljenega
moškega — možicelja —, ki lazi za
neprestano umikajočim se dekletom,
za Conchito, zagonetno sestro slovite
Carmen. V smelih poglavjih sledimo
z bogatim španceom Mateom skoraj

neverjetnim prizorom in doživljamo burne, nepričakovano razpletajoče se situacije.

Že je lepa, zvitá Conchita skoraj zavojevana, pa se spet izmuzne svojemu zasledovalcu. Z vsemi sredstvi, ki jih je narava naklonila ženski, da z njimi vabi in privlači, muči in uničuje ta vročekrona, rafinirana delavka iz sevilske tobačne tovarnice svojega neutrudljivega, hipnotiziranežnega možicelja, dokler se mu naposled po neštetih prizorih ljubosumja, prevar in utbar ne vda — še nedotaknjena...

Zgodba je pisana izredno živahno, spretno. Mojster Louys jo pripoveduje tako zanimivo, da čitatelja tudi z načinom in razvojem podajanja priklene nanjo, ne samo s snovjo, ki je vse-kako posneta po živem življenju. Saj Conchit mnogo hodi po naši ljubi zemljici in marsikatera sestra te zagonetne, očarljive in pogubne španke se bo ob tem romanu spomnila na ta ali oni doživljaj iz svojega ljubezenskega življenja, na to ali ono potezico v svojem značaju, ki ji odpuščajoč in obožujoč pravimo: das erotig Weibliche.

Zdaj pa še nekaj iz tajnikovih pripovedovanj o pisatelju po gori omenjenih člankih:

Pierre Louys je bil pri osemindesetih letih (med svetovno vojno) ohranil bistvene poteze svojih mladostnih portretov. Bil je zelo lep, bled in slok, nosil je bujne lase in polno brado, kostanjevo rdečkasto. Zlasti njegove modre oči so vedno odsevale budno gorečnost in bistro razumnost.

Navadil se je bil živeti, to se pravi, misliti, zakaj premišljevanje je bil edini način življenja tega skoraj oslepelega pisatelja, ob urah, ko vsi drugi počivajo. Tajnik ga je čakal v prostorni delavnici, med knjigami, ob sedmih zvečer (Louys je po navadi tedaj šele vstal), da mu je potem čital ali pisal po diktatu vso noč do prve zarje...

«Ali ljubite pesnika Victora Hugo-a?» je bilo Louysovo prvo vprašanje mladim literatom, ki so ga čisto obiskovali. Že kot študent je napisal v svoj Journal intime: Victor Hugo je bil tako velik, da je mogel napraviti samo čudovite stvari. Rad bi rekel o njem, kar je Mohamed dejal o Jezusu: To je od vseh ljudi tisti, ki se je bil najbolj približal božanstvu. Zelo me tudi mika, da bi rekel o Victoru Hugou, kar kristjani pravijo o Jezusu: Ta človek je Bog. In takole bi si sestavil sv. trojico: Oče, Sin in Victor Hugo... Prav tako visoko je naš pisatelj cenil tudi skladatelja Wagnerja.

Pierre Louys je govoril dvanajst jezikov, živih in mrtvih. V mladih letih je študiral tudi hebrejščino in sanskrit.

Njegova pesniška deviza je bila: Izberi besedo, samo ena je prava. V umetniški zasnovi pisateljevi mora prevladovati slog. Treba se je bolj ozirati na muziko stavka kakor pa na njegovo izražanje. Za pisatelja je samo slog pravo tolmačenje njegove umetnosti...

Tako se je zgodilo mojstru Louysu, da je v romanu «Aphrodite» napisal, da je ena od ženskih oseb nosila skrivnostno obleko, ažurarino na dvaindvajsetih mestih, kjer je telo ranljivo. Več let zapored je potem pisatelj dobival na tisoče pisem, v katerih so ga ženske prosile, naj jim navede ta ranljiva mesta, in same naštevale, kar so mogle pogruntati. Niso pač vedele, da je Louys napisal dva in dvajset mest samo zaradi ravnovesja in harmonije v stavku...

«Godbo ljubim prav tako kakor literaturo», se je često izrazil Pierre Louys, ki je vsak dan več ur presedel pri orglah. Njegovi ljubljenci so bili poleg Wagnerja Debussy, Bizet, Paul Dukas in Massenet (komponist znamenite «Manon»), o katerem je dejal nekoč: «Oj, Massenet, nekaj približno takega sem jaz postal v literaturi!...»

Claude Farrère je sodil o avtorju «Bilitinih pesmi»: «Eden najprostranejših genijev, ki so ožarjali Francijo zadnjih sto ali dve sto let. Njegovo delo? Duhovno odpočivanje diletanta. Pierre Louys je med tistimi, ki prevladujejo svoje napisano delo z globino svojih misli, s kulturo. Razgovor z njim je bil pouk in omamljanje.»

Pisatelj sam si je prisvojil tale literarni aksiom: Najlepše poetove knjige so tiste, ki se jim odreče, da jih ne napiše.

In tole iz njegovega intimnega dnevnika: Kdor bo čital te vrste, bo jasno videl, da se vse moje misli povzamejo v dveh besedah, v dveh težnjah, v dveh nadah, v dveh stremljenjih, v dveh željah: ženske in genij.

K sklepu še nekaj o postanku romana «Ženska in možicelj». Pierre Louys je nekoč igral na orgle tisto znamenito Bizetovo arijo: «Pod sevilskimi nasipi», v kateri skladatelj tako psihološko točno naslika ves značaj svoje Carmen, španke, ki izziva, se ponuja, pa takoj spet izmakne, da laže uživa svojo zmago, značaj ženske, boječe in predrzne, sramežljive in izprijene, angela in pošasti. Ob tej čudoviti ariji je pisatelj našel snov za svojo Conchito, ki je nežnejša, inteligentnejša od Bizetove junakinje, bolj ženska. Zakaj v Carmen često deluje človeška žival. Louysovi Conchiti pa narekuje njena rafinirano kruta dejanja samo premišljena zvijača, ki hoče zadostiti njenemu nagonu.

«Na nekem potovanju», piše Pierre Louys v svojem dnevniku, «sem se kakor slučajno znašel v Sevilji. Sklenil sem, da ostanem v mestu. Našel sem okolje, ki sem ga dolgo iskal. V slabi hotelski sobi, ki je dišala po steninah, sem pričel pisati «Žensko in možicelja». Deset dni sem pridno delal, potem sem moral dalje k bratu, ki je bil poslanik v Cairi. Pri njem, o soncu in razkošju, sem v sedemnajstih dneh dovršil rokopis...»

Pisatelj je rad govoril o tem rekordu.

Pavel Karlin.

Za ljubitelje belega sporta je narava v Sv. Lovrencu na Pohorju in njegovi neposredni okolici prav posebno poskrbela. Idealni smuški tereni za začetnike in rekorderje. Skakalci imajo od prvega snega pa do pozne spomladi uporabljivo skakalnico; sankarji več kilometrov dolga naravna sankališča in drsalci ribnik.

Trg Sv. Lovrenc na Pohorju pozimi

Aleksander Dumas: „ČRNI TULIPAN“

Menda je v svetovni književnosti malo imen, ki bi tako dolgo ohranila svojo svežost kakor ime starega mojstra Dumasja. Kdo še ni bral kakšne njegove povesti? Kdo še ni zaživel ob pustolovščinah, ki so jih klatili njegovi »Trije mušketirji«? Kdo še ni drhtel v strašni Ifski ječi z njegovim prvakom Edmondom Dantèsom, poznejšim grofom Monte-Christom? Kdo še ni z zanimanjem zasledoval usode moža z železno krinko? Sama imena, ki jih pozna vsakdo, kdor je količkaj bral knjige v svoji mladosti.

Celih sto trideset let je že, kar se je rodil Aleksander Dumas. S tridesetim letom je bil že eden najbolj znanih francoskih pisateljev. Njegova dela so ljudje požirali. Okoli 500 jih je napisal. Imel je osupljiv dar iznajdljivosti in domišljije. Njegova domišljija je bila res neizčrpna. K pisanju ga ni gnala pesniška sila, ampak pohlep po denarju, in vendar je dal mnogo velikega in ne malo nesmrtnega.

Dumas je v svojih delih neugnan, divji, prav tak, kakršen je bil v svojem življenju. V mladosti se mu je slabo godilo, ko pa je zaslovel, se mu je začel stekati denar kakor iz neizčrpnega studenca. Toda s tisto znano zapravljenostjo, kakršno vidimo pri mnogih velikih duhovih, ga je tudi razmetaval na debelo. V moških letih je tudi njega kakor druge velike duhove obšla želja po osebnih odlikovanjih in ni počival, dokler mu ni dal dobrodušni meščanski kralj

Ludovik Filip častne legije. V starosti pa je bil spet siromak in v tem oziru zvest naslednik svojega očeta, ki je služil kot general pod »korziškim volkom« Napoleonom. Ta ga je poslal za guvernerja na Haiti, kjer si je nabral ogromno bogastvo, pa je z brezprimerno razsipnostjo vse razmetal, da je moral na starost pri prijateljih beračiti.

Zanimiv je način Dumasjevega pisanja. Svoj organizatorski talent, ki ga je podedoval po očetu, je znal spretno izrabiti. Pritegnil je k sebi večje število nadarjenih mladih pisateljev, ki so izdelovali in oblikovali njegove zamisli. V njegovi »industrijski delavnici« so se udeleževali talenti, ki imajo dandanes v francoski književnosti sloveča imena. Vsakdo izmed njih je imel svoj delokrog. Eden je znal dobro opisovati ljubezenske prizore, drugi pokrajine, tretji zločince, četrti življenje v salonih. Da, Dumas je segel tako daleč, da si ni vzel za pomočnike samo Francozov, kakor so bili Théophile Gautier, Auguste Maquet, Gerard de Nerval, Emile Souvestre in drugi, ampak celo Italijane, Jacopa Ortisa in Napolitanca Florentina.

Dumasjevo ime je cela desetletja pomenilo uspeh za vse, kar je izšlo, in njegova lastna tvorna sila je bila premajhna, da bi mogel vse s svojimi rokami napisati. »Koval je,« piše o njem eden njegovih občudovalcev-kritikov, »kaval je romantična dela za zabave željno množico, če je segel kakor Walter Scott v preteklost ali pa če je ostal kakor

Dickens in Marryat v svojem času. Kopičil je pustolovščine na pustolovščine, zgodbe na zgodbe, samo da je držal ljudi v napetosti in vznemirjenosti. Njegovo fenomenalno razumevanje za to edino množico razumljivo umetnost pripovedovanja je ohranilo njegovim delom pomembnost tudi še za pozne čase in jim zagotovilo uspehe, ki jih mladi pisatelji tako pogosto zaman pričakujejo.

Menda se ne bomo dosti zmotili, če rečemo, da sploh ni pisatelja na svetu, čigar dela bi ljudje tako dolgo in v takih množicah kupovali in brali kakor Dumasjeva. Ne Balzac, ki je bil v časih julijskega cesarstva izrazit ljubljeneček žensk, ne George Sandova, ki je zaslovela po svojih povestih s kmetov, ne Paul Féval in Xavier de Montépin, ki so ju nekoč toliko brali vsi ljubitelji kriminalnih zgodb, ga niso v slavi niti od daleč dosegli.

Zato je bila prav srečna misel naše založbe, da smo za prvo delo v naši seriji knjig ljudskega obilježja izbrali Dumasjev roman »Črni tulipan«, ki je po svoji vsebini in po svoji zgradbi eno najlepših del tega velikega pisatelja in med krajšimi njegovimi deli nedvomno najbolj čitano.

V njem je orisal zgodovino Holandske, dežele cvetic, v njeni najburnejši dobi. Prepletel jo je z ljubezensko zgodbo med na smrt obsojenim kaznjencem in lepo ječarjevo hčerjo. Že samo ta kratki oris vsebine zgovorno priča, da bo delo zanimivo in napeto in da ga bo bral vsakdo z velikim užitkom.

Literarni drobiž

Letošnjo Nobelovo nagrado za književnost je dobil Italijan Luigi Pirandello. Nagradjenec je znan dramatik. Zaslovel je zlasti po svojih dveh dramah »Šest oseb išče avtorja« in »Henrik IV.«. Znan je tudi njegov roman prvenec »Rajni Matija Pascal«.

Dantejev »Pekel« bo filmala ameriška družba »Fox«. To delo so prvič filmali že v časih nemega filma pri isti družbi.

Umrla je pisateljica Catharine Dawson - Scot, ki je bila ustanoviteljica mednarodnega literarnega društva Pen-kluba. Lani se je še mudila v Dubrovniku na kongresu Pen-klubov. Prvi klub je ustanovila leta 1921. v Londonu.

Kdo čita največ knjig? Na Češkem so dognali, da še zmeraj učitelji. Kmalu za njimi pridejo zdravniki in daleč za temi pravniki.

Na švedskem so se zelo razširile knjižnice, in zato je začel padati odjem knjig. Zato so pisatelji predlagali vladi, naj uvede poseben davek za vse obiskovalce javnih knjižnic razen mladine in brezposelnih. Davek bi znašal samo dve švedski kroni na leto (okoli 20 dinarjev). Na ta način bi dobili skoraj milijon kron, ki bi ga dobilo podporno društvo pisateljev, nekaj pa

avtorji del tega leta, sorazmerno po tem, kako se njih dela prodajajo.

Leta 1935. bodo slavili stoletnico rojstva največjega ameriškega humorista Marka Twaina z velikimi svečanostmi, za katere se že zdaj pripravljajo.

Anekdota

Maksim Gorkij ne mara mesa.

Ruski pisatelj Maksim Gorkij je znan vegetarijanec. Ko je potoval po Ameriki, je bil nekoč gost bogate dame, ki ga je hotela pregovoriti, da bi poskusil košček mesa.

»Ali bi hoteli malo piščanca?« ga je prijazno vprašala.

»Ne, hvala lepa,« je še prijazneje odgovoril Gorkij.

»Ali pa malo gnjati? Imenitna je.«

»Ne, prav lepa hvala, gospa. Mesa ne jem iz principa.«

»Jagnjetino bi pa morda le poskusili?« je vztrajala dama.

Zdaj pa je bilo Gorkemu že vsega dovolj. Grdo je pogledal svojo gostiteljico in ji rekel:

»Dovolite, da vam priznam: če kakšno meso jem, jem samo človeško. Biti pa mora surovo in mlado!«

Dragi prijatelji!

Prištevamo Vas med prijatelje dobrih knjig. Zato so te besede v prvi vrsti Vam namenjene. Z našimi skrbno izbranimi deli velikih duhovnih mojstrov lahko za majhen denar obogatite svojo knjižno zbirko.

Tako izpopolnjena knjižnica bo pričala, da skrbite za bistrost duha, da si širite obzorje in da znate ceniti plemenito razvedrilo, ki ga nudi dobra knjiga.

V knjigah je združena inteligenca vseh dežel, narodov vseh stoletij. Kar je človeštvo mislilo, odkrilo in delalo, čutilo in izumilo, je napisano v knjigah. Zato je prav, da si po knjigah pridobite in izpopolnite svoje znanje.

Knjiga Vam je tudi najboljši tovariš. Če stopite v sobo, kjer počivajo knjige na policah, se Vam zdi, kakor bi Vas, še preden jih vzamete s police, ogovarjale, pozdravljale, kakor bi Vam hotele reči, da je med njih platnicami nekaj, kar Vam utegne koristiti, pa da bi Vam rade vse to povedale.

Vsi vemo, da prekaša tisti, ki veliko čita, vse druge. Načitanemu človeku so vsa vrata odprta. Tak človek je duševni vodja svoje okolice. On je povsod prvi, on, bi rekli, vse ve in vse zna. Zato je njemu življenje lažje kakor drugim.

Naša skrb je, da Vam polagoma ustvarimo prijazno domačo knjižnico, ki bo v ponos Vam in tistim, ki jih imate radi. Za Vas smo izbrali samo res dobre knjige z izredno živahno in napeto vsebino, da jih boste radi večkrat vzeli v roko, Vi, Vaša družina, prijatelji in znanci. Dobro vemo, da ima dandanes vsak naročnik svoje skrbi in težave in da mora vsakdo varčevati, kjer se le da. Toda če si vzamete še to razvedrilo, ki ga imate s knjigami, kaj Vam potem prav za prav še ostane?

Kdor ima doma dobro knjigo, ta ne potrebuje slabih tovarišij, kvart, gostiln in kavarn. Saj veste, kako je s takimi družinami. Koliko je ljudi, ki v enem večeru napravijo več sto dinarjev. Za 199 dinarjev pa se že dobi skozi vse leto 12 številc *«Priatelj»* in vsak mesec po dve knjigi. In koliko je še drugih reči, ki bi se dale pogrešati, s prihranki pa naročiti dobro čtivo. Dobra knjiga ima vedno svojo vrednost, pa ne samo to, čim starejša je, tem večjo ceno ima. Zato dobro hranite svoje knjige in jih ne posojajte nikomur, tudi svojim znancem ne!

Na strani 21—24 so popisane letošnje knjige. Izdali bomo dve zbirki (III. in IV.), in sicer:

Tretja naša zbirka je nadaljevanje leposlovnih knjig. Cena je ista. Deset mehko vezanih knjig (1000 strani) stane Din 100—

Te knjige, vezane v platno po dva dela skupaj, pa Din 160—

Poleg zgoraj omenjenih leposlovnih knjig izdamo letos še IV. zbirko: deset rodbinskih knjig (1000 strani) Din 67—

Za vezavo v platno (po dva dela skupaj) je doplačati Din 60—

Te knjige so odlično čtivo tudi za odraslo mladino.

Revija *«Priatelj»* stane Din 62—, Vi kot naročnik knjižnih zbirk pa jo dobite za polovično ceno, to je za Din 32—

Preglejte popis na strani 21—24 in se prepričajte, da se Vam izplača naročiti obe zbirki. Za 199 dinarjev boste dobili 20 knjig (2000 strani) in 12 številc revije *«Priatelj»*.

Naša posebna skrb je, da Vam damo za majhen denar skrbno izbrana literarna dela svetovnega slovesa.

Obetamo Vam, da bomo pri *«Priatelju»* po svojih močeh poskrbeli za dobre povesti, novele in članke, ki Vam bodo v pouk in kratek čas.

Vas pa prosimo, da nam ostanete tudi za naprej zvesti in naklonjeni ter da priporočate našo revijo in knjige svojim znancem in prijateljem.

Nagrade

Za Vas imamo pripravljena tale darila:

1.) Mapo lepega pisemskega papirja s kuvertami dobi vsak, ki plača polletno naročnino do 5. januarja 1935. Pisemski papir priložimo prihodnji številki. Če hočete namesto pisemskega papirja za darilo rajši dobro knjigo, pa to napišite zadaj na položnici.

2.) Gospodinjski koledar za leto 1935., bogato ilustriran, 128 strani, z gospodinjskim knjigovodstvom, in mapo pisemskega papirja dobite, če plačate do 5. januarja 1935. vseletno naročnino.

3.) Če nam pridobite novega naročnika, ki bo plačal za 12 številc revije *«Priatelj»* in za zbirko v platno vezanih leposlovnih knjig Din 192—, dobite zlato nalivno pero.

4.) Žepni koledarček je priložen tej številki. Zaradi svoje male oblike Vam bo gotovo všeč.

Plačevanje v obrokih

Tudi letos Vam olajšamo plačevanje v obrokih. Seveda Vas prosimo, da za vsak obrok doplačate en dinar, kolikor znašajo poštni in manipulativni stroški za vsako vplačilo.

Če boste plačali v dveh polletnih obrokih, se naročnina zviša za Din 2—, pri četrletnih obrokih za Din 4— in pri mesečnih obrokih za Din 12—.

Katalog.

Za naše knjige smo izdali lep katalog (64 strani), ki ga dobi vsak naročnik zastoj. Pišite dopisnico.

Reklamacije.

Kadar ne dobite revije ali knjige do 8. vsakega meseca, pišite upravi dopisnico. Uprava bo takoj uvedla reklamacijsko postopanje. Če se revija in knjiga ne bosta našli, potem Vam uprava pošlje nov izvod. To pa se zgodi le tedaj, če boste izgubljene reči za časa reklamirali. Na pritožbe po poteku 15 dni se ne moremo ozirati, ker se takrat ne da več ugotoviti, kdo je prevzel Vaš list in knjigo. Izvolite si to v koledar zapisati, da ne bo kesneje zamer, če nam list ali knjiga poide.

Preselitev.

Kadar se preselite, Vas prosimo, da nam to 14 dni prej, preden list izide, sporočite z dopisnico in da zapišete razložno svoje ime, s t a r o bivališče in novi naslov.

Želje in nasveti, pritožbe.

Kadar imate kakšno željo ali kadar potrebujete nasveta ali pa če imate kakšno pritožbo, pišite uredništvu: Ljubljana, Dalmatinova ulica 10. Za nasvete priložite znamko za Din 4—, ker si moramo strokovni nasvet šele s pismom poiskati.

Odpovedi.

Če že morate revijo iz katerega koli razloga odpovedati, storite to vedno 15. novembra vsakega leta, ker imamo sicer gmotno škodo. Prosimo Vas pa, da nam, če količkaj mogoče, pridobite za svojo odpoved drugega naročnika. Naša hvaležnost Vam bo vedno zagotovljena.

Položnice.

Če založite položnico, dobite drugo na najbližjem poštnem uradu. Na takšno pošno položnico zapišite: *«Priatelj — Uspeh, Ljubljana»*, in čekovno številko 16.104.

Razložni naslovi.

Kadar nam pišete, zapišite vselej razložno natančni naslov in priimek.

Tiskovni sklad.

Spomnite se včasih s kakšnim majhnim zneskom našega tiskovnega sklada.

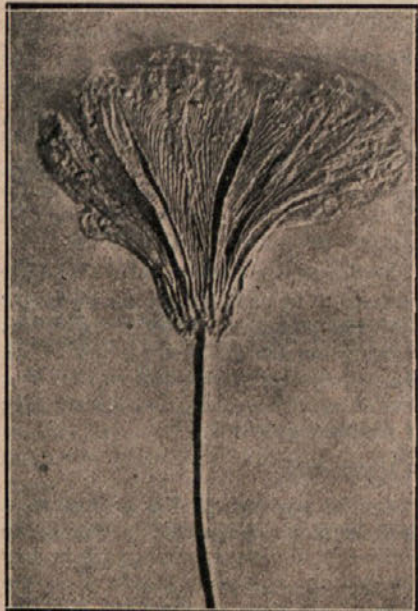

Zlato nalivno pero dobite kot darilo za novega naročnika.

Okamenene žuželke v jantaru

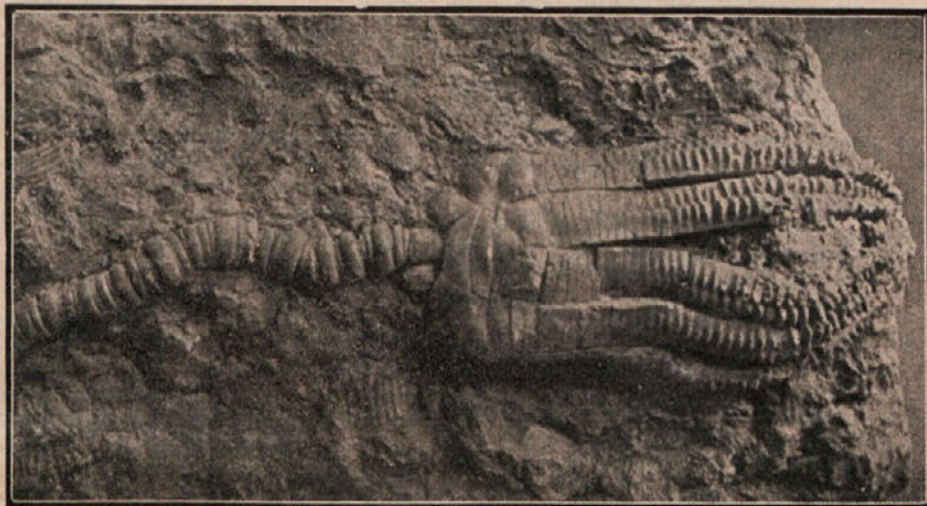
Da je zemlja že strašno stara, vemo vsi. Njen razvoj od tistih časov, ko je bila še goreča gmeta, pa do sedanje razvojne stopnje je bil neizmerno dolg in počasen. Prav te dni smo brali, kako so učenjaki izračunali, da je zemlja stara najmanj 1710 milijonov let. Kako velika številka je to, bomo najlažje spoznali, če jo primerjamo z življenjsko dobo vsakega človeka.

V primeri s tem sta tudi živalstvo in rastlinstvo naše zemlje še zelo mlada. Komaj od včera, bi lahko rekli. In kako kratka je šele doba, ki imamo iz nje pisana poročila o delovanju in snovanju človeka, kako mladi so še tisti ostanki človeškega orodja in orožja, ki jih prav pogosto odkrivajo v raznih starodavnih bivališčih nekdanjega človeka.

Okamenela lilija

Vendar pa imamo spomenike živalskega in rastlinskega življenja tudi iz časov, ko lahko skoraj zanesljivo trdimo, da bitij, ki bi bila podobna dandanašnjim ljudem, še ni bilo na zemlji. To so zlasti okamenine, ki jih dostikrat najdemo posebej med posameznimi skladi kamenin. Te okamenine nam kažejo živali in rastline starodavnih časov, ki jih je

Nenavaden cvet iz predzgodovinskih časov

nenaden potres ali kaj drugega presenetil in stisnil med skalnate sklade, kamor ni prišel zrak, da bi opravil svoje uničevalno delo. V dolgih stisočletjih so ti ostanki okameneli in so dandanes edine priče, kakšno živalstvo in rastlinstvo je takrat imela zemlja. Tudi v premogu, ki je vse kako rastlinskega izvora, najdemo še prav pogosto lepo izoblikovane pradedne rastline. Prav po premogu so učenjaki odkrili, da so tvorili velik del rastlinstva v teh pradednih dobah orjaški sorodniki dandanašnje — preslice.

Ostali nam pa niso samo sledovi velikih živali, ampak tudi tiste neznatne živali, žuželke iz predzgodovinskih časov, ki o njih ne bi mogli niti slutiti, da so kdaj lezle in brenčale po naši «mladi» zemlji, če nam jih ne bi bil čudež ohranil.

Prav tako kakor dandanes se je nekoč cedila izza drevesne skorje smola. Dostikrat je ta smola zajela žuželke, ki so lezle po drevesu ali pa slučajno priletele nanj. Smola je postala njihov grob. Ker ni mogel skozi njo prodreti zrak, se seveda tudi ni razvil proces gnitja in tako so žuželke ohranile svojo prvotno vnanjost. To pa seveda ni bilo še dovolj. Skale so morale zasuti drevesa, da so okamenela. Z njimi vred je okamenela tudi smola in v smoli žuželka. Ta okamenela smola se imenuje jantar in je zelo draga. Zlasti dragi so tisti koščki, ki vsebujejo

žuželke, saj je res nekaj nenavadnega, če ima človek v svojem prstanu, broši ali kravatni igli okamenelo žuželko, ki je brenčala s svojimi prozornimi krili po zemlji v tisti dobi, ko o človeku še sledu ni bilo.

Največ jantarja nam daje morje. Ali ni to čudno? Vsaj vsakomur bi se tako zdelo. Pa je prav priroden pojav. Vzhodna nemška obala, kjer so največja nahajališča jantarja, je bila nekoč dosti večja kakor je dandanes. Potresi pa so bili vzrok, da so se ogromni skladi zemlje pogreznili. Tudi mesto Vineto, ki nam je iz zgodovine dobro znano, je doletela taka usoda. Vse, kar je živelo in raslo, je izginilo, vse je zalila voda. Potem se je začel isti proces kakor prej med skalnatimi skladi. Drevesna smola je okamenela.

Kadar divjajo tam ob obali silni viharji, prinesejo valovi iz globin koščke okamenele smole in jih vržejo na breg. Tako opravljajo delo, ki bi ga moral drugače storiti človek. Ribičem je treba samo izlirati iz peska dragocene koščke.

Na naših dveh slikah vidimo dva prav lepo ohranjena cveta iz davnih dob. Če opazujemo, kako se natanko razločujejo tudi najdrobnejše žilice kakor na kakšnem prav natančnem filigranskem delu, bomo pač razumeli učenjake in njihovo zanimanje za vse to, kar se nam zdi časih čudno, premalenkostno in pretirano.

Železnica nekoč in dandanes

Kdo si more dandanes misliti svet brez železnic? Nihče. In vendar je poteklo komaj sto let, kar so se naši pradedje vozili še z nerodnimi vpregami po slabih, razritih cestah, kjer človek na samotnih krajih skoraj ni bil varen življenja.

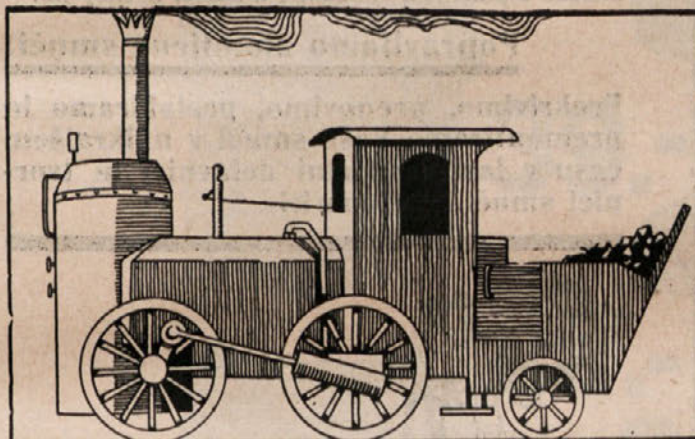
Le malo je bilo ljudi, ki so slutili pred sto leti, ko je stekla na Angleškem prva železnica, kakšnega pomena bo postalo to prometno sredstvo za napredek človeštva. Tega najbrž ni slutil niti slavni Anglež Georges Stephenson, oče železnic, ki je prvi začel uporabljati parni stroj za premikanje. Marsikdo je bral, koliko

Schichtov

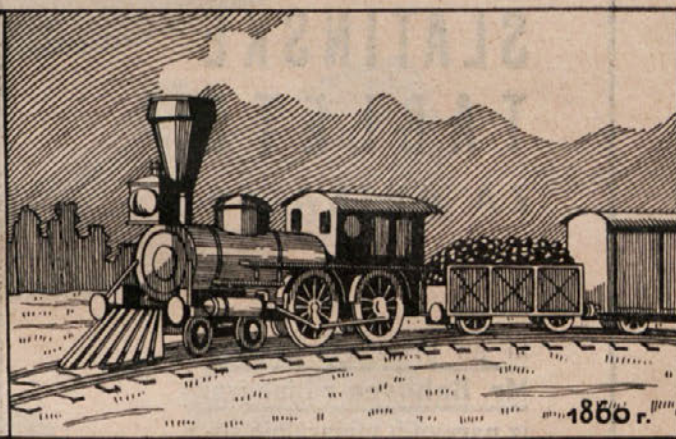
RADION

pere sam!

*Mučno pranje
s perajo
in krtačenje perila
je postalo odveč.*

Prva lokomotiva iz Stephensonovih časov

Prva lokomotiva, ki je vozila po ameriškem Divjem zapadu

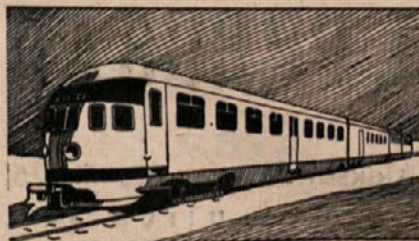
nasprotnikov je imel med svojimi sodobniki, ki so se iz njega norčevali. Pa je s svojo idejo le prodl.

Prva lokomotiva na svetu, ki jo je zgradil Stephenson sam, je pretekla komaj 4 do 5 kilometrov na uro, in še to brez vagonov. Zato je bila praktično neuporabna, ker je bila tako počasna, da jo je človek z lahkoto liko večjo hitrost so dobivale in toliko večji je postajal njihov pomen.

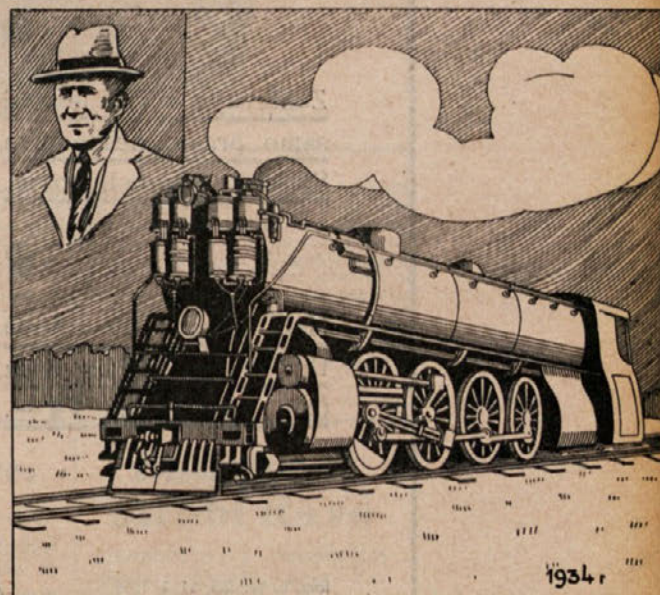
Dandanes, v stoletju tehnike, so lokomotive že tako na višku, da vozijo s hitrostjo 100 do 150 kilometrov na

prehitel. Toda že nekaj let pozneje so postale lokomotive toliko močnejše, da so lahko vlekly več vagonov s hitrostjo do deset kilometrov na uro. Kolikor bolj so se izpopolnjevale, to uro. Seveda pa je mogoča ta hitrost le na velikih ravninah, ne pa tudi v naših gorskih krajih, kjer malokje najdemo kos proge, ki bi bil vsaj v dolžini sto metrov brez ovinka ali vzpona. V nekaterih državah pa niso ljudje zadovoljni niti s to fantastično hitrostjo, ki bi se zdela še v začetku sedanjega stoletja nedosežna. Zato so zamenjali vodno paro, ki je bila doslej pogonsko sredstvo, z elektriko ali pa z nafto. Najnovejša izuma na tem področju sta »Leteči Holandec« v Evropi in orjaška Calleyeva lokomotiva v Ameriki, ki ju vidite na naših slikah.

Pri nas smo dobili prvo železnico zelo zgodaj, ker so naši kraji važna prehodna točka svetovnega pomena. Dosti pozneje pa so prišle železnice na jug, saj je pred kratkim poteklo šele petdeset let, kar so odprli v Srbiji prvo progo.

Dieselov »Leteči holandec«, ki so ga dali nedavno v promet na Nizozemskem

Najhitrejša in najmočnejša lokomotiva na svetu. Zgrajena je bila letos in prevaža potnike po Ameriškem zapadu s hitrostjo do 150 km na uro. Zgoraj v kotu njen graditelj amer. inž. Calley

Proti preobilni debelosti

uporabljajte samo
neškodljive

SLATINSKE TABLETE ZA HUIŠANJE

ki jih proizvaja apoteka
Mr. Bahovec v Ljubljani
iz naravnih mineralnih so-
li in zeliščnih ekstraktov.

Zahtevajte v Vaši lekarni
samo prave, neškodljive
Slatinske tablete Bahovec.

Mala doza (100 tablet)
Din 46.—, velika doza
(200 tablet) Din 74.—.

Reg. S. br. 283. 11. I. 1934.

Zasluzek.

«Veš, Mirko, kadar odide mama v mesto, dobim dinar, da pazim na svojo malo sestrico. In mamica mi ga prav rada da.»

«To ni nič. Jaz pa dobim vselej, kadar gre mama od doma, deset dinarjev, da ne pazim na svojo malo sestrico. In njen zaročenec mi jih da še rajši kakor tebi mama dinar.»

Prve snežinke so v gorah že padle!
Kmalu bo zima in smuka!

Zaradi tega Vas
vljudno vabimo,
pridite čimprej v

SPORTNO TRGOVINO

ALPINA

LJUBLJANA, Tyrševa cesta šte. 7,

ki Vam nudi v bogati izbi in po zmernih cenah prvo-
vrstne potrebščine za nastopne zimske sporte: **smučanje,**
zimsko alpinistiko, sankanje, drsanje, hockey itd.

Popravljamo zlomljene smuči!

Prekrivimo, prenovimo, prelakiramo in
premontiramo Vaše smuči v najkrajšem
času v lastni sportni delavnici in tvor-
nici smuči. — Smuk!

Za ženine in neveste

napravimo vso balo:

krasno ženitovanjsko obleko, ču-
dovito perilo posteljnino, in vse,
kar nevesta in ženin potrebuje.

✱

Pridite v
Trgovski dom

I. PREGRAD

MARIBOR

Aleksandrova cesta št. 25.
Cafova ulica št. 1.

Primera.

Družina gre v zoološki vrt.
Pred medvedovo kletko vsi obstoje.
Besno hodi po kletki medved sem in tja.
Pa vpraša Frida:

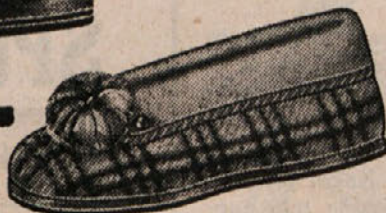
«Mamica, zakaj pa se medved drži prav tako grdo
kakor papa, če zahtevaš od njega denar za gospodinj-
stvo?»

25.-

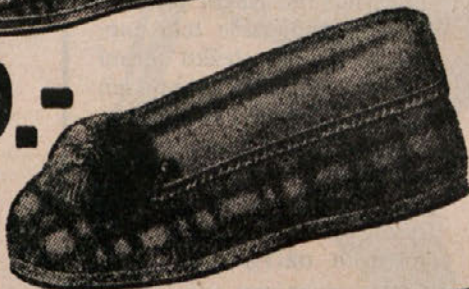

*V naših toplih
copatah
odpočijte svoje
noge.*

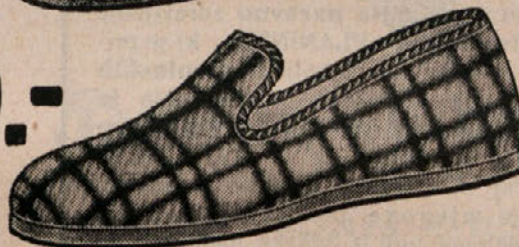
29.-

39.-

39.-

29.-

39.-

Bata

Človeška modrost v borbi proti prezgodnji smrti. Če primerjamo statistiko človeške umrljivosti minulega in tekočega stoletja, nas mora presenetiti visoka povprečna starost, ki jo dosežajo ljudje danes v primeri s prejšnjimi časi. — Vzporedno z napredkom medicinske znanosti napreduje tudi življenjska zmožnost ljudi. Človeška modrost, ki je znala sile narave odkriti in jih staviti v svojo službo, je znala celo smrt prisiliti, da se pojavlja vedno kasneje. — Vemo, da se življenje vzdržuje z neprestano obnovo drobnege staničevja, iz katerega sestoji telo. Naravna smrt nastopa šele po dolgih letih počasnega umiranja teh stanic, ki so kakor mreža zvezane z vsemi organi telesa. Ker sestojijo tudi ti organi iz takšnih drobnih stanic, gredo stremljenja nove dobe za tem,

da se oslabiljenje teh stanic prepreči že v zdravih dneh z rednim čiščenjem telesa. Prizadevati si moramo, da kri pravilno kroži, kakor tudi, da odstranimo v telesu nastale strupe in tako vzpostavimo normalno delovanje vsega organizma. Takšno funkcijo vrši v telesu tudi glasoviti «Planinka»-čaj Bahovec, ki se izdeluje iz najboljših planinskih zdravilnih zelišč, katerih koristno učinkovanje je v znanstveni medicini že zdavnaj priznано. «Planinka»-čaj Bahovec je izvrsten naraven regulator za čiščenje in obnavljanje krvi ter učinkuje zanesljivo pri vseh motnjah prebavnih organov in raznih boleznih, nastalih zaradi oslabelega želodca in črevesja. Pri nerednem obtoku krvi, obolenju jeter in žilcev, se je «Planinka»-čaj Bahovec obnesel kot dobro domače zdravilo. «Planinka»-čaj Bahovec dobite v vseh lekarnah in drogerijah.

CREME DE LYS RAVE

je produkt zadnjih uspehov v moderni kozmetiki. Dnevna krema jemlje koži na obrazu sijaj in je idealna podlaga za puder. Nočna krema vsebuje maščobne in redilne sestavine posebne čistote, ki ponoči hranijo kožo in jo očistijo, omehčajo in zgladijo. — Lonček Din 10.— v lekarnah in drogerijah.

Človek z določenim ciljem ve,

da samo sistematična telesna kultura ustvarja veliko življenjsko energijo, ki je pogoj za vsako uspešno delovanje v poklicu, sportu in družvenosti. Zato so dnevne masaže z «4711» zelo koristne. Te masaže trajno oživljajo organizem in povečavajo duševno in telesno vztrajnost. Delotvorno nego Vaše pojave podpirajo tista izvrstna sredstva, ki imajo vonj in moč «4711», te plemenite in prave kolinske vode. Posebna prednost vseh proizvodov «4711» je kakovost in zanesljivost — lastnosti, ki na njih sloni njih svetovni glas.

«4711» se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih, zaprtih steklenicah z modro-zlato etiketo. Da se obvarujete pred ponaredbami, odločno zavrnite odprto steklenico.

Bademovi otrobi Rave

omogočajo z majhnimi sredstvi idealno nego Vašega obraza. Splošno znano je, da očistijo bademovi (mandeljnovi) otrobi kožo vse nesnage, izpuščaje, mozoljev in odstranjujejo maščobo, a gotovo pokažejo bademovi (mandeljnovi) otrobi Rave velik uspeh, ker so kemično očiščeni in za nego obraza specialno preparirani. Pločevinasta škatla z navodilom uporabe Din 6.—

Človeško telo in njegovo naravno zdravljenje.

Prišla je zima z dežjem in snegom in je treba baš v tem času še posebno paziti na zdravje, ker je človek izpostavljen vsem mogočim nevarnostim. Kakor priroda, tako je tudi naše telo onemoglo in se težko brani bolezni. Zaradi tega mu moramo pomagati in napraviti telo odporno in zdravo. Moramo ga očistiti nakopičenih in telesu škodljivih tvarin ter mu dovajati nove in oživljajoče soke.

V ta namen je najboljšo naravno zdravljenje z zdravilnim čajem »PLANINKA«, ki je pripravljen večinoma iz najboljših planinskih zelišč in je njegovo koristno delovanje že priznано v znanstveni medicini. — Dolgoletne skušnje nam potrjujejo, da je »PLANINKA« zdravilni čaj zelo dobro ljudsko zdravilo, ker izhajajo njegove sestavine iz znanstvene in deloma tudi iz ljudske medicine. — »PLANINKA« zdravilni čaj je dober regulator za čiščenje in obnavljanje krvi. Zaradi tega učinkuje 6- do 12 tedensko zdravljenje s »PLANINKA« čajem izredno dobro:

- pri slabi želodčni prebavi in zaprtju,
- pri slabem in nerednem delovanju črevesja,
- pri napetosti telesa,
- pri omotici, glavobolu, nespečnosti in zgagi,
- pri obolenjih sečne kisline in hemoroidih,
- pri obolenju jeter,
- pri nervozi in
- pri živčnih boleznih.

»PLANINKA« zdravilni čaj pospešuje tek.

Zahtevajte v lekarnah in drogerijah izrečno »PLANINKA«-čaj »Bahovec« za Din 20— škatljico, ki vsebuje samo tedaj pravi »PLANINKA«-čaj, kadar je zaprta in plom-birana ter nosi naslov:

Apoteka
Mr. Ph. L. Bahovec
Ljubljana, Kongresni trg 12

Reg. S Br. 14 212 od 10. VII. 1934.

Kaj mu še manjka.

- «Ti si pa res pravi osel. Samo rogov ti še manjkajo.»
- «Ali se ti sanja? Osel vendar nima rogov.»
- «No, vidiš, potem ti pa sploh nič več ne manjka.»

*

- «Včeraj se mi je vendar posrečilo, da sem zalotila moža z mlado sosedovo.»
- «Tako. Kaj ste pa napravili?»
- «Klofuto sem dobila.»

S M U Č I SMUČARSKÉ OPREME

Vam nudi specialna sportna trgovina

SPORT-KMET D Z O. Z.

LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 7

MOKOREL JOŽE

Ljubljana, Mirje št. 4

Špecialna čevljarna vsakovrstnih modnih čevljev in gojzeric po izbori
Brzopopravljalnica

za vse vrste čevljev bodisi kate-rekoli znamke, ravno tako za snežne čevlje in galoše. Hitro, dobro in po nizki ceni.

LEPA IN KORIST-
NA DARILA: URE,
ZLATNINA, OČA-
LA VAM NUDI PO
NAJBOLJ UGOD-
NIH CENAH

J. Samnitz

LJUBLJANA

SV. PETRA CESTA ST. 16

Rešitev ugank iz enajste številke.

Demant: a, Ana, Peter, Korotan, Gorenjsko, odrešenje, steklar, Kreta, kit, c — Anton Aškerc.
Izpremenilnica: glava, kost, pena, grba, Juda, vaza, plača, trta, Prus, moda — Lastna gruda, zlata ruda.
Posetnica: Kovaški vajenec.
Steher: Godec, sluga, Boris, komar, slika, Kotor, groza, Miran — Durmitor.
Crkvnica: Deseti brat.
Zlogovnica: Azija — zijalo — Jalovec.
Skril pregovor: V vsaki besedi vzemi srednjo črko in dobiš: Čas je zlato.
Vraza: grba — grča.

Rešitev ugank iz dvanajste številke.

Skrilo ime: Stavka, igra, Mira, osel, nič, Java, Eva, Neža, kost, opal — Simon Jenko.
Premena: AR, rak, kras, Oskar, Sokrat, KRASOTA.
Posetnica: Sobni slikar.
Vraza: Hubert — trebuh.
Trikotnik: Ključ je v znaku 2—A. Pove ti, da moraš zamenjati številke 1—25 s črkami abecede v obratnem redu (1 = z, 2 = z, 3 = v; 24 = b, 25 = a). Besede v vodoravnih vrstah se glase: F, rž, kos, Sora, mitra, Egidij, šivanka, Kolubara, Ostrovia. Navpična vrsta ti da ime: Fr. Ks. Meško.
Magičen lik: Paris, Amati, ravan, Itaka, Sinaj.
Crkvnica: Molčec pes rad popade.
Premikalnica: Peter, Elija, Pavel.

*

- «Kako je kaj, gospod Cekin?»
- «Bo že. Banka mi je pomagala na noge.»
- «Ali vam je dala nove kredite?»
- «Ne. Avto mi je zarubila.»

VSEM REŠEVALCEM NAŠIH UGANK

Ker smo sklenili to številko našega lista, preden je potekel običajni rok za rešitev ugank, imen nagrajencev še ne moremo objaviti, pač pa storimo to v prihodnji številki. Nagrade pa razpošljemo že prej, tako da jih dobe vsi srečni nagrajenci že za božič. Upamo, da bo prav prijetno presenečen tisti, ki mu število doseženih točk ali pa žreb — moči reševalcev so precej enake — nakloni za božično darilo lepo knjižno polico.

Tudi drugo leto bomo dajali reševalcem lepe nagrade, še dragocenejše kakor letos. Za vse leto razpisujemo deset nalivnih peres, razdelili pa jih bomo polovico na prvo polletje (julija meseca), drugo polovico pa na drugo polletje ob koncu leta. Uganke bomo prav tako ocenjevali kakor letos — po točkah in dobi po eno nalivno pero tistih pet reševalcev v vsakem polletju, ki dosežejo najvišje število točk. Če bo več reševalcev z enakim številom točk, bo med njimi odločal žreb. Vsi drugi reševalci, ki dosežejo ob polletjih najmanj vsaj eno tretjino dosegljivih točk (120), dobe po eno lepo knjigo, tako da ne ostane brez nagrade nihče, kdor se le količkaj potrudi.

Prepričani smo, da izpodbodejo te nagrade naše stare prijatelje, ki so si že doslej krajšali čas z ugankami, in da nam pridobe še dosti novih vnetih reševalcev.

Uredništvo.

Uganke

SKRIVALNICA.

(8 točk.)

zapor, Nero, delo, zidar, njiva, pero, gora, čaplja, koza, morje, narod, otrok, atom, noga, peta, lepota, čreva.

Vzemi iz vsake besede po dve črki (ne skupaj!), pa dobiš pregovor.

ZLOGOVNICA.

(8 točk.)

Iz zlogov:

a, an, be, ca, ca, i, ja, je, ka, le, le, mi na, na, ni, ni, re, to, vi

sestavi šest ženskih krstnih imen. Uredi jih potem tako, da dajo njih začetnice spet žensko krstno ime.

ENAČBA.

(8 točk.)

$(a - g) + (b - s) + (c - k) + (d - s) + (e - n) = x$.

a = stran neba; b = domača žival; c = rastlina; d = otok v Dalmaciji; e = češko ime.

PREMENA.

(6 točk.)

OS

S T O L A R

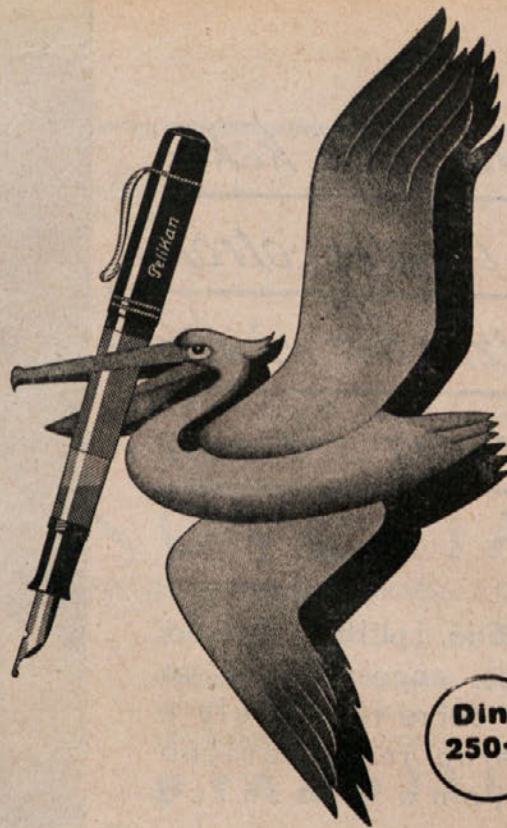
Besedo «OS» izpremeni v besedo «STOLAR» tako, da vselej preobrneš črke in dodaš po eno novo.

PREKOTNICA.

(10 točk.)

A	A	A	A	A	B	D	1. Mesto v USA.
E	I	I	I	I	I	J	2. Zgodovinska reka.
K	K	K	K	K	L	L	3. Otok v Sredoz. morju.
L	L	L	M	N	N	N	4. Mesto v Sibiriji.
N	N	N	O	O	O	O	5. Moško krstno ime.
O	O	O	O	O	P	R	6. Moško krstno ime.
R	R	T	U	V	V	Z	7. Luka v Italiji.

V prekotnici dobiš slavnega slikarja.

Dln
250.-

Pelikan NALIVNO PERO

Piše takoj — ne maže — zlato pero za vsako roko

GUNTHER WAGNER K. D., ZAGREB

VERIGA.

(6 točk.)

Iz zlogov:

bi, da, di, go, ja, ka, ko, ko, la, li, lo, lo, na, pa, ri, sče, ta, ti, vi

sestavi devet trozložnih besed tako, da bo zadnji zlog ene besede hkratu tudi prvi zlog naslednje besede.

Prvi in zadnji zlog verige tvorita del voza.

SKRITO IME.

(8 točk.)

vaja, Labin, Bojan, orkan, bokal, Marko, Abel, Ibar, naslov, žena, sitar, malik.

Izmenjaj črke v vsaki besedi tako, da dobiš nove besede, katerih prve črke ti dajo ime in priimek slovenskega pisatelja.

MAGIČEN KVADRAT.

(6 točk.)

A	A	A	A	A	1. Pokrajina v Grčiji.
A	A	A	I	I	2. Kraj nad Sušakom.
K	K	L	L	O	3. Pokrajina ob Jadr. morju.
R	R	R	S	S	4. Moško krstno ime.
T	T	T	T	T	5. Chateaubriandov roman.

Rešitve sprejemamo do 20. januarja.

Basen.

Psiček teče po širni puščavi.

Povsod pesek, sam pesek.

Tedaj zacvili ubogi psiček:

«Če ne srečam kmalu kakšnega drevesa, se mi utegne pripetiti nesreča.»

Dobra kuharica.

Mož je bil na izletu in je prinesel s seboj pol oprtnika gob.

«Ali so pa tudi užitne?» ga je žena skrbno vprašala.

«Če jih boš ti skuhala, ne bodo več», je odvrnil mož, ki je imel že izkušnje.

Pauerjevi keksi
so veselje otrok
in izreden užitek
odraslim

*

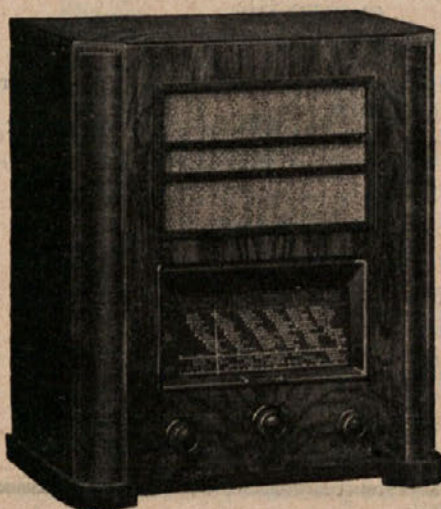
Čokolado, piškote, biskvite,
 vafeljne, napolitanke in vse
 druge dobre reči izdeluje
 moderna in higienično
 urejena tvornica

B. Pauer d.z.o.z. LJUBLJANA VII, CELOVŠKA C.

Lastna hvala se pod mizo valja!

Ta pregovor velja povsod z eno samo izjemo. To je pri **petelektronskem jubilejnem aparatu „RADIONE“**. Ta aparat je v resnici najboljši, kar je reproducirala Evropa za leto 1934./1935. na radijskem polju.

*

Petelektronski jubilejni veliki super „Radione“ ima vse valove, je povsem ločljiv, izravnava fadinge, ima najboljši zvočnik itd. Ima pa še nekaj, česar noben drug aparat nima. Namreč avtomatični relais, ki vam aparat sam izklopi, ko postaja neha oddajati.

*

Zahtevajte takoj ponudbel

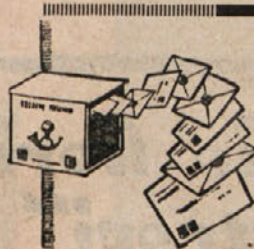
„RADIO“ r.z.z.o.z. V LJUBLJANI

Miklošičeva cesta štev. 7.

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Da bo mogla ustreči vsem
zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

KONFEKCIJSKA TVORNICA, DRUŽBA Z O. Z.
V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške napra-
ve in povečala svoj obrat. Iz
svojih dosedanjih prostorov se je

preselila

na Tyrševo cesto št. 67

v nanovo preurejeno poslopje nasproti
mitnice.

Številka telefona ostane še nadalje 28-07

*Trgovci, kupujte domače
blago!*

STENSKI KOLEDARJI

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP v Ljubljani,

so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

*Ne segajte po manjvrednih
tujih proizvodih!*

Tako koristijo „Jutrovi“ mali oglasi svojim čitateljem

Taki so uspehi MALIH OGLASOV

Trgovino

s specerijskim, galanterijskim in manufakturnim blagom, v bližini Kranja oddam v najem. Prevzeti je vso zalogo v vrednosti približno 25.000 Din; najemnina nizka. Vprašanja na ogl. odd. »Jutro« pod šifro »Trgovina Kranja«. 44756-17

Prejel sem več ponudb in sem prav zadovoljen! V drugih listih nisem priobčil.

Kranj, 14. XI. 1930. Fr. M.

Trgovino

mešanega blaga, dobro vpeljana, z inventarjem, blizu tarne cerkve oddam v najem s 1. marcem t. l. Interesenti naj se obrnejo na ogl. odd. »Jutro« pod »Dooro vpeljana trgovina«. 3685-17

Na cenjeni dopis z dne 31. I. t. l. Vam vljudno sporočam, da sem priobčil moj oglas samo v Vašem listu pod številko 3685 ter da sem z uspehom popolnoma zadovoljen.

Sv. Jurij ob Tab., 1. II. 1931.

L. Kl.

Strojnika

za lokomobilo Wolf, v bližini Ljubljane. Išče-mo za takol. Ponudbe z navedbo plače na ogl. odd. »Jutro« pod šifro »Trezen strojnik«. 45314-1

... da se je na oglas priglasilo mnogo interesentov ter smo z oglasom popolnoma zadovoljni. Oglas nismo stavili v noben drug časopis, ker imamo izkušnja, da za tozadevne oglase popolnoma zadostuje oglas v »Jutru«. Priporočamo se ...

Grosuplje, 12. XI. 1930. T. M.

Hišo ali vilo

dvostanovanjsko z vr-tom kupim v oddalje-nosti do 20 minut iz mesta. Ponudbe z natančnim opisom, letni-co gradnje in ceno na ogl. odd. »Jutro« pod šifro »Dome«. 4776-20

Z dobljenimi ponudbami sem (po številu in vsebini) prav zadovoljen. V drugih listih nisem oglašal.

Dolnji Kraljevac, 19. XI. 1930.

PREGLEJTE VSE KOTE V HIŠI

gotovo imate predmete, ki jih ne rabite več. »Jutrovi« mali oglasi jih bodo vnovčili

„JUTROVI“ MALI OGLASI

Vam preskrbijo vse. Priobčite svojo željo, prejeli boste ugodne ponudbe

Naročnina je:

12 številc revije »Priatelj«	Din 62.—
Naročniki zbirke jo dobe za polovično ceno	Din 32.—
10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 strani)	„ 100.—
10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbirka, 1000 strani)	„ 67.—
20 knjig in 12 številc »Priatelja«	„ 199.—

Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina	Din 18.—
Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za vsako zbirko	„ 60.—
Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani)	„ 30.—
Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani)	„ 60.—

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, D. ... telefon 24 87

Tri skodelice

izborne in okusne
dr. Pirčeve sladne kave

so vsakdanji zajtrk in malica našega
Matička, Brede in tudi Janezka. Zato so
močni in zdravi. Matere, dajte svojim
otrokom samo domač izdelek, in ta je

Dr. Pirčeva
sladna kava

Tako preprosto in hitro
lahko skuham marsikatero kosilo
in večerjo!

*Pri vsaki jedi, kjer je potrebna čebula, upo-
rabljam sedaj*

Pristna pražena čebula, pripravljena za takojšnjo uporabo!

«CEPO» Vam nudi priliko, da si v vsakem oziru olajšate kuho! S tem
odpade rezanje in praženje surove čebule, kar povzroča nepri-
jeten duh in soljenje, prihranite si torej na ta način čas in muko!

«CEPO» uporabljate z velikim uspehom kot primes pri vsakem sočivju,
zelenjavi in mesni jedi.

Pazite samo na sledeči razloček: medtem ko surovo čebulo pra-
žimo na masti, je «CEPO» že pražena čebula in ga dodajmo
še le potem, ko je jed že zalita!

Primer: Goveji golaž; na 1 kg mesa, ki ga dušite brez surove čebule v
masti, dodajte slabo kavno žličko «CEPO», in sicer še le potem,
ko ste meso že potresli z moko in zalili. Za telečji golaž za-
dostuje pol kavne žličke «CEPO». Vse zelenjavne in druge
prikuhe se kakor običajno kuhajo ali dušijo brez surove čebule
ter se doda n. pr. za 6 oseb ena slaba noževa konica «CEPO»
potem, ko je jed že zalita.

«CEPO» dodajte vselej, ko je jed že zalita!

«CEPO» zahtevajte pri svojem trgovcu!

«CEPO» shranite na suhem prostoru!

Pazite

na zaščitni
znak!

Cepo.

Vedno si ga človek
iznova poželi ...

in vsak dan mu pripravi
novo veselje umivanje z
mehkim, nežno dišečim
milom Elida Favorit! Do-
vršeno lepa polt, zdrava,
čista koža — to je uspeh.
Ne more ga pogrešati no-
bena žena, ki hoče imeti
zares negovan videz!

MILO
ELIDA
Favorit

Dragi gospod!

Veselite Vam prinašamo!
Dolgočas Vam preženemo!
Na skrbi pozabite!

Pri naših romanih se oddahneta in odpočijete po dnevnem delu. Izbrali smo povesti nalašč za Vas. Dolgo smo izbirali, preden smo poiskali dva izbora zanimivih zgodb. Prepričajte se sami, da je res.

V tretji zbirki založbe „Evalit“ dobite tele romane:

1. knjiga - Pierre Louys: Ženska in možicelj,
2. knjiga - Pierre Valmigere: Otani,
3. knjiga - Andrej Latzko: Sedem dni, I. del,
4. knjiga - Andrej Latzko: Sedem dni, II. del,
5. knjiga - Emil Vachek: Kri ne kliče po maščevanju, I. del,
6. knjiga - Emil Vachek: Kri ne kliče po maščevanju, II. del,
ali pa izdamo namesto te knjige Hofbauerjev vojni roman
„Pohod v zmedo“, I. in II. del,
7. knjiga - Heinrich Mann: Profesor Unrat, I. del,
8. knjiga - Heinrich Mann: Profesor Unrat, II. del,
9. knjiga - Štefan Žeromski: Povest greha, I. del,
10. knjiga - Štefan Žeromski: Povest greha, II. del,

Teh deset knjig dobite broširane za Din 100.—.

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača Din 60.—.

V četrti zbirki založbe „Evalit“ dobite romane, ki jih bere lahko tudi mladina:

1. Knjiga - Aleksander Dumas: Črni tulipan, I. del,
2. knjiga - Aleksander Dumas: Črni tulipan, II. del,
3. knjiga - Jack London: Joe med pirati, I. del,
4. knjiga - Jack London: Joe med pirati, II. del,
5. knjiga - Nikolaj Ljeskov: Askalonski hudobec,
6. knjiga - Edgar Poe: Zgodbe groze,
7. knjiga - Maurice Leblanc: Lupin se ženi,
8. knjiga - Björnsterne Björnson: Veseli fant,
9. knjiga - Henrik Sienkiewicz: Mali vitez, I. del,
10. knjiga - Henrik Sienkiewicz: Mali vitez, II. del.

Teh deset knjig dobite broširanih za Din 67.—.

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača Din 60.—.

Eno knjigo Vam radi pošljemo brezplačno na ogled.

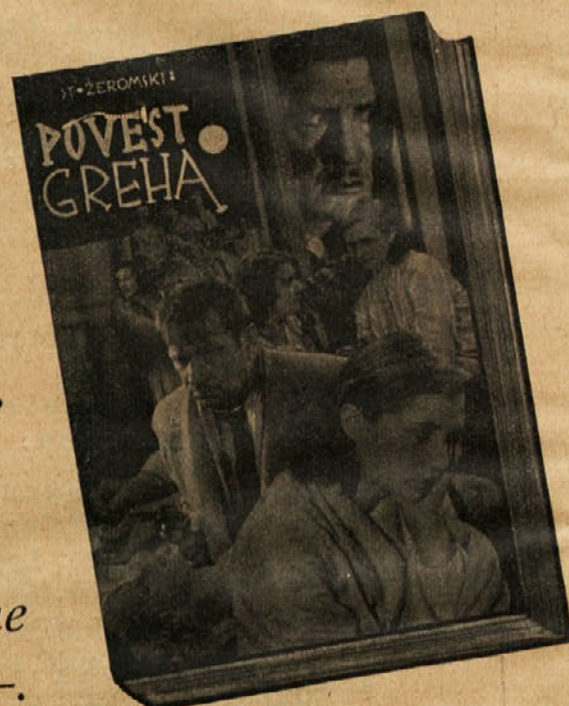
Zastonj Vam priložimo k drugi številki mapo pisemskega papirja, če nam do 5. januarja 1935 nakažete polletno naročnino.

Izvolite odrezati naročilnico, ki je na 24. strani.

Pozdravljam Vas!

*To so romani
III. zbirke
založbe „Evalit“,
ki jih boste z
veseljem brali! 10
takih knjig dobite
za znižano ceno
Din 100 —,
v platno vezane
za Din 160 —.*

za veselje in kratek čas Vam nudimo
7. zbirko naših romanov (1000 strani):

1. knjiga — Aleksander Dumas:
»Črni tulipan«, I. del,
2. knjiga — Aleksander Dumas:
»Črni tulipan«, II. del,
3. knjiga — Nikolaj Ljeskov:
»Askalonski hudobec«,
4. knjiga — Edgar Poe:
»Zgodbe groze«,
5. knjiga — Jack London:
»Joe med pirati«, I. d.,
6. knjiga — Jack London:
»Joe med pirati«, II. d.,
7. knjiga — Maurice Leblanc:
»Arsen Lupin se ženi«,
8. knjiga — Björnsterne Björnson:
»Veseli fant«,
9. knjiga — Henrik Sienkiewicz:
»Mali vitez«, I. del,
10. knjiga — Henrik Sienkiewicz:
»Mali vitez«, II. del.

Vseh deset knjig dobite za Din 67.—.

to nalivno pero dobite zastoj, če nam
lebite novega naročnika, ki bo plačal
192.— za 12 številc revije »Priatelj«
10 leposlovnih v platno vezanih knjig!
EVZEMITE POVERJENIŠTVO, PA
ATE LAHKO DOBER POSTRANSKI
ZASLUŽEK!

Odrežite!

ljite mi brezplačno na ogled:

knjigo Pierre Louysa: »Žena in mož-
«,
knjigo Aleksandra Dumasa: »Črni tu-
n«. Če mi knjigi ne bosta všeč, Vam ju
em. Če pa tega v osmih dneh ne sto-
naj Vam bo to dokaz, da si Vaši
ki obvezno naročim.
Čal Vam bom takoj za

zbirko Din 100.—
zbirko Din 67.—

	za III. zbir.	za IV. zbir.
polletno po	Din 51.—	Din 34.—
četrtletno po	Din 26.—	Din 17.—
mesечно po	Din 10.—	Din 6.—

Kar ne želite, črtajte!

ubim, da bom polletno naročnino
al do 5. I. 1935, Vi pa mi v drugo šte-
o brezplačno priložite mapo pisem-
a papirja.

naslov je:

lišče:

ja pošta:

Roman ječarjeve hčere, ki
na čudovit način reši po
nedolžnem zaprtega ple-
miča-učenjaka in očeta
črnega tulipana.

Student Joe je ušel z doma in zašel med mor-
ske razbojnike, ki ukradejo blagajno nje-
vega očeta. Po nevarnih zapletljajih reši Joe
očetov denar in izroči pirate zaslužni kazni.

Edgar Poe opisuje čudežne in grozne prigode

Arsen Lupin
je junak dne-
va, vlomilec
in gentle-
man, ljubi-
mec žensk
in prijatelj

Roman veselega fanta bo vsa-
ka žena z naslodo čitala. In
Mali vitez? Kdo ni že dvakrat
ali trikrat prebral junaško zgod-

*Dva petdesetaka
sem si prihranila,*

ko sem pridobila za založbo
„Evalit“ novo naročnico. To
je plačala v osmih dneh na
ročnino za deset knjig in
12 števil revije „Priatelj“

*jaz pa sem zato
dobila zlato na-
livno pero.*

Tudi Vi lahko dobite zasto-
zlato nalivno pero!

Letošnjo III. zbirko romanov dobite mehko vezane za Din 100.— in
v platno vezane za Din 160.— in sicer:

Pierrea Louysa: »Ženska in možicelj«.

Roman ljubezni in strasti pod žgočim španskim solncem, zgodba nepričakovanih,
čudovitih razpletkov, pesem sevilskega karnevala... Knjiga je bogato ilustrirana.
Ni za mladino!

Pierrea Valmigerea »Otani«.

V tem romanu opisuje francoski oficir pred nemško ofenzivo svoje prejšnje živ-
ljenje, ki ga je živel pred 500 leti v bajni japonski deželi, deželi rož, sovraštva in
maščevanja.

Andreja Latzka: »Sedem dni«, I. in II. del.

To je povest proletarca, ki doživi v sedmih božičnih dneh toliko bridkega, da drže
ti doživljaji čitatelja med čitanjem v stalni napetosti.

Heinricha Manna: »Profesor Unrat«, I. in II. del.

Ta roman je izšel v originalu v velikih nakladah. Roman opisuje zagrenjenega
profesorja Rata, ki se zaradi žalitev in zasmehovanja na poseben način maščuje
nad svojimi bivšimi učenci.

Štefana Žeromskega: »Povest greha«, I. in II. del.

Žeromskega priznavajo za prvega poljskega pisatelja. Razočarano mlado dekle
umori svoje dete, pada vedno globlje in postane ljubica sleparjev, tatov in vlo-
milcev, ki jo prisilijo, da zanje mori in krade. Pri tem pa še vedno z vso dušo
lubi očeta svojega otroka. Njeni rablji jo prisilijo, da se mora vtihotapiti tudi v
njegovo stanovanje, in ko zasluti, da ga mislijo umoriti, se skesa svojega dejanja
in ga v zadnjem trenutku reši iz morilčevih rok.

Jožefa Hofbauerja vojni roman: »Pohod v zmedo«, I. in II. del,

opisuje vso strahoto klanja ob goriški fronti na Sv. Mihaelu, kjer so se Čehi in
Slovenci morali boriti skupno z Nemci. Strahotno je opisan razpad fronte leta 1918.

Sinclaira Lewisa: »Mantrap«.

Roman opisuje avanture dveh ameriških sportnikov, ki sta zašla na sever med
Indijance. Daleč zunaj kulture na Divjem zapadu se meščan zaljubi v lovčovo
ženo, s katero pobegne na priprostem čolničku. Prevarjeni mož zasleduje sestra-
dano dvojico in...

Nalepite
znamko za
25 par

Odrežite!

Tiskovina

Založba

„Evalit“
uprava revije „Priatelj“

Ljubljana
Dalmatinova ul. 10

V teh desetih knjigah do-
bite grozne, vesele, zaljub-
ljene, zgodovinske, junaške,
detektivske, pustolovske in
romantične povesti, torej za